SORUN

BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ: 1 EKİM'87

OKURLARIMIZA
Sorun

İLKESEL BİR YÖNELİŞ NEDEN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ
Sorun

70. YILINDA BÜYÜK EKİM SOSYALİST DEVRİMİ
Osman Yazıcı

SBKP 27. KONGRESİ, YANKILARI VE KENDİNİ ELE VERENLER
Sırrı Öztürk

KÖYLÜLÜĞÜN YAPISI VE İTTİFAKLAR SORUNU
Metin Bilgen

DOĞU DRAMI VE MİLLİYETLER SORUNU
Kemâl Bal

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI VE SİVİLLEŞME
Talat Turhan

HAREKETİMİZ ÖRGÜTSEL GÜVENCELERE KAVUŞTURULMALIDIR
İsmail Arguvanlı

DOĞUDAKİ OLAYLARIN TEK SORUMLUSU 24 OCAK KARARLARI İLE UYGULANAN ACIMASIZ KAPİTALİST POLİTİKADIR
Tuncer Tuğcu Şemikki

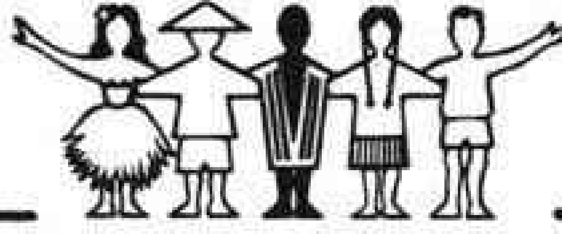
REFERANDUM VE SEÇİMLER ÜZERİNE
Sorun

DAĞITIMDA KUŞATMA POLİTİKASI VE SORUMLULUK
Ali Özdoğu

DİDAR ŞENSOY'UN ÖLÜMÜ NELERİ ÖĞRETİYOR
Sırrı Öztürk

SENDİKAL HAREKETLER-HABERLER-KİTAPLAR-ŞİİRLER

Sorun Yayınları

ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

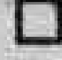
- ☐ KARL MARX BİYOGRAFİ — 7500
  P.N. Fedoseyev Başkanlığında Bilim Kurulu
- ☐ SİYASET VE FELSEFE — 1890
  K. Marx-F. Engels
- ☐ KADIN VE MARKSİZM — 1575
  Marx-Engels-Lenin-Stalin
- ☐ MARKSİZM DEVLET ÜZERİNE — 1155
  V.İ. Lenin (Beraat etti)
- ☐ BULGARİSTAN TARİHİ — 735
  Nikolay Todorov
- ☐ TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ — 1890
  V. Kelle-M. Kovalson
- ☐ SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI — 1680
  Bülent Tanör
- ☐ TEKELLER — 945
  J.P. Delilez
- ☐ DOĞANIN İNSANLAŞMASI — 1890
  Dr. Serol Teber
- ☐ DEMİR ÖKÇE — 1365
  Jack London
- ☐ IŞIĞIN KAVGASI — 550
  Mehmet Aydın
- ☐ MARX'IN SOSYOLOJİSİ — 1575
  Henri Lefebvrè
- ☐ KİRAZ KÜPELER — 550
  Mustafa Balel

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

S O R U N
BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ : 1

Sorun Yayınları

1. Baskı : Ekim 1987

SORUN, Birlikte Kitap Dizisi: 1 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ☆ Yönetim yeri: Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K. 1 Cağaloğlu - İst. Tlf: 527 45 38 - 526 55 13 ☆ Posta Çeki: 98213 ☆ Havale: T. İş Bankası İst. Türbe Şb. 18474 ☆ Dağıtım: Birlikte Yayıncılık: 527 45 38, Etkin Dağıtım: 513 77 10 - 527 60 11, Emek Dağıtım: 511 35 81 ☆ Dizgi: Mavi Dizgievi ☆ İç Baskı: Gümüş Basımevi ☆ Kapak Baskı: Mertiz Ofset ☆ Cilt: Örnek Mücllithanesi

S O R U N
BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ : 1

İÇİNDEKİLER

- OKURLARIMIZA — 4
  Sorun
- İLKESEL BİR YÖNELİŞ NEDEN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ — 7
  Sorun
- 70. YILINDA BÜYÜK EKİM SOSYALİST DEVRİMİ — 16
  Osman Yazıcı
- SBKP 27. KONGRESİ, YANKILARI VE KENDİNİ AÇIĞA VURANLAR — 21
  Sırrı Öztürk
- KÖYLÜLÜĞÜN YAPISI VE İTTİFAKLAR SORUNU — 29
  Metin Bilgen
- DOĞU DRAMI VE MİLLİYETLER SORUNU — 34
  Kemâl Bal
- MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI VE SİVİLLEŞME — 37
  Talat Turhan
- HAREKETİMİZ ÖRGÜTSEL GÜVENCELERE KAVUŞTURULMALIDIR — 44
  İsmail Arguvanlı
- DOĞUDAKİ OLAYLARIN TEK SORUMLUSU 24 - OCAK KARARLARI İLE UYGULANAN ACIMASIZ KAPİTALİST POLİTİKADIR — 53
  Tuncer Tuğcu Şemikki
- REFERANDUM VE SEÇİMLER ÜZERİNE — 56
  Sorun
- DAĞITIMDA KUŞATMA POLİTİKASI VE SORUMLULUK — 61
  Ali Özdoğdu
- DİDAR ŞENSOY'UN ÖLÜMÜ NELERİ ÖĞRETİYOR — 65
  Sırrı Öztürk
- SENDİKAL HAREKETLER — 70
- HABERLER — 73
- KİTAPLAR — 76
- ŞİİRLER — 79

Sorun Yayınları
Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K. 1 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel : 527 45 38

OKURLARIMIZA

Sorun Yayınları, Kasım 1975'de kuruldu. Kapatıldığı, işlevinin engellenmek istendiği 12 Eylül 1980'e kadar 7'si telif, 20'si çeviri olmak üzere 27 eser yayımlandı. 12 Eylül 1980-84 arası kapalı olduğumuzdan yayım yapamadık. Yargılama sonunda Yayınevi sorumluları beraat etti.[1] Yeniden yayın faaliyetine başladığımız 1985 başından bu yana 4'ü telif, 7'si çeviri olmak üzere ancak 11 eser daha üretebildik. Yayımlama imkânı bulduğumuz 38 kitabın, ilerici siyasal kültürümüze ve kütüphanemize kazandırılması, SORUN çalışanlarının olduğu kadar, okur ve yayınevi dayanışmasının da bir ürünüdür. Emeği geçen bütün arkadaşlarımızı anmak ve onurlandırmak görevimizdir.

Sorun Yayınları, 12· kuruluş yıldönümünü kutluyor. Bugün eskisinden daha güçlü olarak sınanmış deneyleri ve SORUN Birlikte Kitap Dizisi ile okurun karşısına çıkıyor. Bu türden bir yayın anlayışı; kendine güvenin, açıklığın, özverinin, ilkelere sıkıca bağlılığın, inancın, disiplin anlayışının, titizlik ve çalışkanlığın, şarlatanlığa prim vermeyişin, sınıfsal tevazûun korunmasının, ilişkileri temiz tutmanın, birlikte üretim anlayışının, ahde vefanın, sağ ve sol oportünizme karşı olmanın, gelip geçici akımların cazibesine kapılmamanın, ilerici kitabı koruyup savunmanın, kitabın üzerine gölge düşüren öznelci ve faydacı anlayışlardan uzak durmanın, vb. sayesinde kazanılmıştır. SORUN, günümüzde söz söyleyebilmek hakkını böyle elde etmiştir.

SORUN ve benzeri yayın kurumlarının, sağlı «sol»lu kuşatma «politika»larını kırarak Babıali'de tutunabilmesi, hareketimizin anılmaya değer bir başarısıdır. SORUN ve öteki yayınların oluşturulmasında terini ve kanını akıtan arkadaşlarımızın hesapsız hayatları ve özverileri olmasaydı, bugün, SORUN olarak, **Bağımsız, Özgün** ve **Onurlu** bir yayın hayatını sürdüremiyor olacaktık.

SORUN, yeni şartlarda, okur ve yayınevi dayanışmasını geliştirecek, çizgisini elbette sürdürecektir. SORUN Birlikte Kitap Dizisi'ni sunarken, Yazı Kurulumuzdan **Orhan Kaplan**'ın[2] anısını unutamayız. Onun şahsında katledilen bütün devrimcileri saygıyla anıyoruz· İlerici yayın yapan bütün kuruluşları, katkı ve özverilerinden ötürü selamlıyoruz.

SORUN, ilkesel yönelişini, finansman kaynağını ve kadrosunu okuruna açıklayarak yayımlanıyor. SORUN Birlikte Kitap Dizisi, **Sorun Yayınları**'nın kitap üretimiyle üstlenemeyeceği ayrı bir konuma sahip olacak. Okurlarımız bu amaç ve işlevi anlamakta gecikmeyecek. «İlkesel Bir Yöneliş, Neden Birlikte Kitap Dizisi» başlıklı yazıda konu açıklanıyor. Dağıtım güçlükleri nasıl aşılacak? «Dağıtımda Kuşatma Politikası ve Sorumluluk» başlıklı yazı, paylaştığımız görüşleri yansıtıyor. İlke olarak

ilerici bir yayım kendi dağıtım ağını kendi gücüyle yaratmalı. Biz de, ilkin kendi gücümüzü kullanacağız. «Birlikte Yayıncılık» bu nedenle oluşturuldu. Ayrıca, mevcut dağıtım ağını da kullanacağız. Kütlelere ulaşılmasında her aracı deneyeceğiz. İş içinde bu çabaları zenginleştireceğimizi umuyoruz.

Bu sayıda kaleme alınan yazıların gündeme getirilmesini uygun gördük. Yazılar, Dizi'nin programına göre sıralandı. Dört arkadaşımız röportaj vermede gecikti. Dizi, bu nedenle Ekim başında yayımlanamadı. SORUN'a yazı ve röportajlarıyla katkıda bulunan arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Okurlarıyla bir bütün oluşturan SORUN, bankaların 40, holdinglerin 10 kat kâr ettiği; hayat pahalılığı ve işsizliğin dayanılmaz noktaya geldiği; İMF reçetelerinin iflas ettiği; Pentagon'un «tavşana kaç tazıya tut» politikasıyla, Orta Doğu'da yeni serüvenler aradığı; «Milliyetler Sorunu» ile sosyal mücadelenin her çeşidinin tartışılıp çözümler arandığı; türlü niyetlerle, özgürlük ve demokrasinin önünün tıkanmak istendiği; fabrikada, tarlada, cezaevinde, okulda, kırda, kentte insanımızın horlandığı; baskı ve yasaklara karşı tavizsiz mücadelenin yükseltildiği; idam cezalarının Meclis'te bekletildiği; kültürel ve ahlâki değerlerimizin yokedilmek istendiği; işçi, köylü, gençlik ve aydınımızın politikadışı tutulmak istendiği; her türden burjuva çürümüşlüğünün ilerici saflarda kol gezdiği, «demokratik» bir ortamda yayın hayatına başlıyor. SORUN, bu «Serbest Pazar'da» gün gün, saat saat değişen çok önemli ve hayati gelişmeler karşısında, sorunlarımızın kütle ve kadrolar önünde tartışılmasını doğru bulmaktadır.

Bu yayın kolektifinde, kendi **Bağımsız, Özgün** ve **Onurlu** sesimizi kürsüye çıkarırken, bu aracın yalnızca bizim değil hepimizin sesi olmasını da diliyoruz. Tarihsel deneyimlerimizin aydınlığında, engin bir potansiyelin içindeki birlikteliklerin milyonlarca işaretini görüyoruz. Olumsuzlukları bliyor; ama ufkumuzu karartmıyoruz. Bu çerçevede SORUN'a yapılan canlı dayanışma duygusunun örnekleri, onun işlevi ile birlikte sınanıp denenecektir.

İşçi sınıfı hareketinin sorunları, onun adına hareket eden vekâletsiz girişimlerin sorunu değil, işçi sınıfının kendi siyasi sorunudur. Sosyalizmin asıl sahibi de işçi sınıfıdır. Günümüzün başta gelen görevi, ülkedeki bütün ilerici birikimi, işçi, köylü, gençlik ve aydınlardan oluşan kadrolara mal etmektir. Sosyalist birikimin taşıyıcısı olan kadrolar, bilimsel öğretinin yol göstericiliğinde, eğrisiyle, doğrusuyla, Türkiye'nin: Ulusal, yöresel plandaki bize özgü yerli deneylerini tartışmak, teori ve pratik arasında doğru sentezlere kavuşturmak, ilkesel, somut sorunlarda birlik sürecini işletmek, doğruları ülke pratiğinde aramak ve sürekli iş yapmaktır. Hareketin kalıcı kimliğe bürünebilmesi, kütlelerce kucaklanabilmesi buna bağlıdır.

Sosyalizm adına söz söyleyebilmek hakkı, ahbap-çavuş ilişkileriyle elde edilemez. Bu türden ilişkiler kimseyi bağlamaz. Sosyalizmin ulusal, yöresel ve evrensel sorunlarının tartışılması, çözümler aranması hiç kimsenin tekelinde değildir. Hele hareketimize darbe üstüne darbe vurulmasında sorumluluk üstlenenlerin hiç değildir. İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketin örgütsel güvencelere kavuşması, geçmişte işlenen hataların (suçların) aşılabilmesinden geçer. Sosyal pratikte yeterince sınanmış, aşınmış teori-pratiklerin (program, taktik, örgüt ve kadroların), yeniden denenmesinin önü büyük ölçüde kapatılmıştır. Bu türden akımların politik açığa vurulmalarıyla bütünüyle giderildiği elbette söylenemez.

SORUN, kendi bağımsız tavrıyla gündemini özgürce yapacaktır. İradesi dışında hazırlanmış hiç bir alana girmeyecek ve zaman kaybetmeyecektir. Türkiye solunun hayati sorunları sorumluca tartışılmazsa, gene vahiy gelenekleri yaratılır; sinik kuşatma politikalarıyla hareketimizin temel taşları yok sayılmak istenir, talandan mal kaçırırcasına emri-vaki' lerden yarar umulur...

SORUN, «Gelin, işliklerde birlikte üretelim!» çağrısına gerek duymuyor. Okurumuz, çok anlamlı bir sürece kayıtsız kalamayan yönelişleri değerlendirecek düzeyde donatımlıdır.

SORUN işbaşı yapıyor.

Buyurun ve Merhaba!

SORUN

1 Ekim 1987

Ayrıntılı bilgi için bakınız :

1 S. Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, Sorun Yn. Ekim 1985

2 S. Ö. Oportünizm Yargılanıyor, Sorun Yn. Şubat 1980

İLKESEL BİR YÖNELİŞ
NEDEN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ

SORUN, Birlikte Kitap Dizisi nasıl oluşturuldu? başlığı altında soruları cevaplayalım: Telif ve tercüme eserleriyle, ilerici yayın çizgisiyle, hareketimiz içinde bir yeri olan **Sorun Yayınları** ile onun yayın kolektifi, öteden beri aylık bir dergi faaliyetinin peşindeydi. Bu çabalar, sınırlı bir çerçevede tutulmakla birlikte, duyurulması gereken bütün ilerici kesimlere bir anket aracılığıyla iletildi. Bu anketin yaptığı yankı değerlendirildi; ortaya çıkan sonuçlar, ankete cevap vermek nezaketini gösterenlere yeniden iletildi; konuya ilgi duyan arkadaşlarla çeşitli zamanlarda toplantılar yapıldı; oluşturulması düşünülen dergi düşüncesinin ilk yapı taşları böylelike ortaya çıktı. Fakat, bir süre «SORUN, Birlikte Kitap Dizisi» olarak yayın yapabileceğiz. Gerekli bütün hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra aylık dergi olarak çıkmayı düşüneceğiz.

Anket ve inisiyatif kullanmak: Sorun Yayınları sorumlularınca öne çıkarılan dergi faaliyeti hakkındaki belirtiler önceden bilinmektedir.[1] Dergi ve Kitap Dizilerinin konularını kapsayan yazıları kitaplara sığdırmak zordur; kitabın işlevi ile derginin işlevi farklıdır. İlerici okurun adam yerine konulması, inisiyatif kullanarak dergi konusunun kadrolara götürülmesi doğru ve yerinde bir davranıştır. Doğruluğu sosyal pratikte sınanmış ilerici yayın faaliyetlerini daha etkili duruma getirmek, randımanı artırmak, yeni açınımlar kazanmak, var olanı geliştirip güçlü kılmak, ilerici yayın politikalarını onaylayanlarla paylaşmak, daha yetkin kadrolar oluşturmak, yeni finans kaynakları yaratmak, ilerici yayınlara ilkesellik kazandırıp kurumlaşmasına çalışmak durumundayız.

Birlikte üretmek, sorumluluklarla işin riskini paylaşmak, zengin deneylerden yararlanmak, eskimiş olanları kaldırıp atmak, doğruların kavgasını vermek, onların hayatta somutlaşmasına çalışmak, bu yoldaki fedâkarlık duygularını geliştirmek zorundayız.

İlerici yayın faaliyetleri, bu çerçevede inisiyatif kullanmakla yükümlüdür. Yaşanılan dönemin engin potansiyelini değerlendiremeyenler, ilericilik adına yapılan şarlatanlığın girdabında körelip yok olacaklardır.

Yalan ve uydurmanın, ikiyüzlülüğün, yaltaklanmanın ve şarlatanlığın kol gezdiği saflarda devrimci nitelikli yeni tarz düşünce ve davranışa büyük ihtiyacımız var.

İlerici bir dergi ya da kitap dizisinin günümüzdeki işlevi neler olabilir?

O — Bütün insanlığın malı olan bilim, sanat ve kültür değerlerine sahip çıkar,
O — İnsanlığı ilgilendiren bütün sorunlara, diyalektik tarihsel materyalist bir metodla, taraflı yaklaşmayı doğru bulur,

O — Bilim ve akıldışı safsatalara iltifat etmez, onları açığa vurmaya çalışır, yarım doğruları (hakikatları) geveleyenlerle mücadele eder,
O — İlerici hareketimizin, bağımsızlık, barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde, örgütlü, bilinçli, tutarlı, ciddi, kararlı, özgün, somut, güvenilir ve onurlu olmayı öne çıkarır.
O — Dünyadaki ve ülkemizdeki her türlü ilerici deneyimin bilimsel ve nesnel ölçülerle değerlendirilmesini savunur; ülkede sosyalizmin ideolojik politik, örgütsel ve kültürel sorunlarının sorumluca tartışılması, geçerli sentezlere kavuşturulması mücadelesinde etkin bir rol üstlenilmesine çalışır; şablonculuktan, taklitlerden, dalkavukluklardan, kibirden, örgütleme işlevi olmayan ajitasyonlardan kesinlikle kaçınır; «Yaşasın» ya da «Kahrolsun» slogancılığı gibi sığlık ve yüzeysellikten uzak durur; ülkeye ve yöreye özgü olanı evrensel olanla kaynaştırmaya özen gösterir, buna büyük değer verir,
O — Sosyal mücadelede, yalnızca doğrulara (hakikatlara) inanır; vahiy geleneklerine, sağ ve «sol» teslimiyetçi oportünist akımlara teslim olunmasını asla onaylamaz.
O — İç ve dış gerici ittifakın gündeminin doğru ve ayrıntılı incelenmesine; dünyadaki güçler dengesinde, ilerici hareketimizin hangi konakta bulunduğu ve hangi basamağı çıkmakta olduğunun önyargısız belirlenmesine çalışır; kütlelere ve kadrolara fener görevini yerine getirebilecek yapılanmaların oluşumuna katkıda bulunur,
O — İlerici hareketimizin yakın ve uzak hedeflerini, programını, taktik ve örgütsel sorunlarını, bilimsel, açık, dürüst ve içtenlikle tartışır; eleştiri, özeleştiri, değerlendirme, kendini denetleme, yenileme ve bilanço çıkarmaktan korkmaz; ilerici kadrolarla demokratik tartışma, ikna ve azınlığın çoğunluğun isteklerini kabul ve uygulama gibi vazgeçilmeyen ilkesellikleri hayatın içinde aramaktan asla geri durmaz; bu çerçevede en azılı kariyeristten en iflah olmaz oportüniste kadar, hareketin bir «parçası» olan bu türden birimlerle karşılaşmaktan kaçmaz; sürekli ve ısrarlı birlik ve dayanışmacı rolünü unutmaz.
O — Gençliği arabanın önüne koşmaz; gençliğin içtenliğini ve dinamizmini hesaba katar, sendikaları ve demokratik kurumları siyasi parselasyona tabi tutmaz; ilerici yayıncılığımızın sorumluluklarını yerine getirmeye çalışır. Gençlik kuruluşları ile demokratik kitle örgütlerinin alabildiğine **yığınsal** ve **demokratik** niteliğini savunur; tek yanlı ve faydacı yaklaşımlarla gençliğin coşku, heyecan, özveri ve militanlık duygularını yüceltme yerine, onların işçi, köylü ve emekçi halkımızla kaynaşması için mücadele eder; gençliğin yanılgılarını eleştirir ve hataların aşılmasına çalışır.
O — Tarihsel ve sosyal olarak dünyadaki ilerici birikime bütünsellik içinde bakar; ülkedeki ilerici birikimi onun uzantısında değerlendirir; bu çerçevede, tarihsel ve sosyal birikim, ideolojik, politik ve kültürel olarak bizim, hepimizindir diye söze başlar. Böyle bir geleneğin, dar, ufuksuz, faydacı, grupçu, öznel tutkularla, lafebeliğiyle çar çur edilmesine göz yumamaz,
O — İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimiz adına yapılan spekülas-

yonla, mücadele eder; sosyal mücadele tarihimize eleştirel yaklaşır; ideolojik, politik, örgütsel hata ve yanlışları eleştirmekten geri durmaz; program, kadro, taktik, strateji konularında hayatın reddettiği, bilimin doğrulamadığı her şeyin aşılmasına çalışır; yanlışların teşhis, teşhir ve giderilmesi mücadelesindeki yol, yöntem ve araçların araştırılmasına katkıda bulunur.

O — İlerici hareketimiz kırk parçaya bölünmüştür; bu bir gerçeklik; kişi, grup ve örgütsel çevrelerde birbirini sevmeyen ve birbirine güvenmeyen, hâlâ eski amentüsünü okuyan; özeleştiri adına yarım doğrularla kem küm eden, bağnaz, sekter ve aymazlıkların kol gezdiği yapılanmalarla durumu idare etmek isteyenler çoğunluktadır; bu tablo, iç ve dış gerici ittifak ile onun hareketimiz içindeki uzantısı eloğullarının marifetiyle çizilmiştir; gerçekten ilerici bir dergi, ya da kitap dizisi böyle bir tabloda bir aksesuar, yeni bir tekke ya da mihrak olmak yerine bütünleştirici bir rol üstlenebilir ve ancak böyle bir işlevi yerine getirebilirse, ancak o takdirde, yayın yapma hakkını elde edebilir; hareketimiz içindeki meşruluk ve yasallık ancak bu temelde yükselir ve elde edilir,

O — SORUN, özgün, bilimsel ve sosyal pratiğin sınamasından geçmiş doğrulara sahip çıkar; bu çerçevedeki farklılıkları hareketimizin zenginliği, bilim ve akıldışı farklılıkları ise hareketin güçsüzlüğü yerine koyar; kütlelerin yaratıcılığına ve işçi sınıfına güven duyulmasını savunur,

O — Sosyalizmin sorunlarını sorumluca ele alır; içerde, dışarda, panellerde, gazete ve dergi sütunlarında yalancı pehlivanlar misali «tartışmaz»; genel-geçer ilke ve normların gözetilip korunmasında ısrarlı hareket eder; ilerici ahlâk, kültür ve geleneklerimizin sulandırılmasına göz kapamaz; reklam, ajitasyon ve artistçe yaklaşımlara asla değer vermez; bu konuda doğru bildiğini tavizsiz savunur, kimlerle, hangi ilkeler ışığında ve süreçte birlikte olabileceğini ya da olamayacağını net ölçülerde yansıtmaktan geri durmaz.

O — İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketin birliği, mücadelede ve süreç içinde biçimlenir; bunu da yaşayanlarla yapanlar gerçekleştirir; oysa yaşamayan, yapmayan, taş üstüne taş koymayanlar baş rollere soyunmuştur; sosyalizm, mücadele ve hareketimizle uzak yakın bir bağı olmayanlarla hesaplaşılması SORUN'un en önemli yanını oluşturabilir.

O — SORUN, işçi sınıfının, ideolojik, kültürel, siyasal ve sendikal birliğinin yanı sıra, gençlik ve aydın hareketinin de TEK'liğini savunur; her birlik yapısında, tek bir devrimcinin dışarda kalmamasını düşünür; bir siyasi organ çağrışımı yapmaz; demokratlık maskesi altında denenmiş, sosyal pratiklerde bozguna uğramış, aşınmış teori ve pratiklerin arenası olmayı düşünmez; böylelerine neden bel bağlanamayacağını açıkça ifade eder; varolan ayrılıkları, idealize ya da dramatize etmez; bu konuda yeteri açıklıkta bir dil kullanır, kışkırtıcı, anlamsız ve sorumsuz bir dil kullanmaktan kaçınır.

O — İlerici insan, örgütlü, bilinçli, yetenekli ve donatımlıysa, bu bir anlam taşır; bu nitelikler hayatın içinde iş yaparak biçimlenir; örgütsüz, bilinçsiz, yeteneksiz, en basit donanım ve koruyuculuktan yoksun, iş yap-

maktan kaçan yapılanmaların ilericilikleri daima tartışma konusudur; bu türden birimler, yeni kitlesel kırımlara malzeme olmak yanında, kadro ve zaman kaybına da sebep olurlar; ayrıca, hareketimizin önündeki barikatların aşılması mücadelesinde engelleyici ve gerici roller üstlenirler; SORUN, bu yapılanmaları eleştirip uyarma, verecekleri zararları aza indirme görevinden uzak duramaz,

O — Ülkedeki iç ve dış gerici ittifakın «hassas» bildiği konular, Doğu ve Güney Doğu'da giderek kendisini dayatan «Milliyetler Sorunu» ile özellikle büyük kentlerde tırmanan «Sınıf Mücadelesi» ekseninde gelişiyor; hakim gerici ittifakın bu olaylara, emperyalizmin çıkarlarına ters bir çözüm getirmesi asla düşünülemez; çözümü ilerici hareketimiz üretecektir; konuya bilimsel ve sınıfsal çıkar açısından bakıldığında, doğru tahlil yapılması, burjuva ve küçükburjuva yaklaşımlarla mücadele edilmesi kaçınılmazdır,

O — Kendiliğinden kitle hareketleriyle organize kitle hareketlerinde ortaya çıkan grup, çevre ve örgüt (slogan) yarışı ile çeşitli tahrikler onaylanamaz; hesapsız, asgari organize, donanım ve koruyuculuktan yoksun kitle hareketleri, hareketimize olumlu hiç bir şey katmayacak, aksine iç ve dış gerici ittifakın gündemini uygulamada kolaylaştırıcı bir rol oynayacaktır; Emperyalizmin ve yerli uzantılarının niyetlerinin tanınmasında, faşizm özlemlerinin yolunun kesilmesinde, kitle hareketlerinin önemi, gücü ve güçsüzlükleri üzerinde titizlikle durulmasını savunur.

O — Ülkemizde, tek ve yalnız bir yapının cılız sesinin yükseltilmesi ve onun örgütlenmesi kadar kolay bir şey yoktur; ama birleşik, donatımlı ve güçlü, ayrıca modern bir yapının oluşturulması oldukça güçtür; böyle bir «hayâl» güç de olsa mümkündür; güçlerini aynı potada eritmeye aday alaşımın belirleyici ve etkili bir elemanı olabilmek, onurlu bir davranıştan öte, hareketimizin bu dönüm noktasında hayati bir sorundur; bu amaca hizmet edebilen bir yayın faaliyeti işlevini yerine getirmiş olacaktır.

O — İlerici yayıncılığımızın birlik ve dayanışma içinde olması gerektiği hatırlatılacak; stratejik hedefleri bir, fakat az farklı şeyler söyleyen birimlere, «Birlikte neleri yapabiliriz?» soru ve önerisini bıkmadan, usanmadan tekrarlamaktan asla geri durmayacaktır.

O — SORUN'un sayfaları, ilerici kültürümüze katkıda bulunmak, iş yapmak ve birlikte üretmek isteyen herkese açık, «aydın» gevezeliklerine, lafazanlıklara kapalı olacaktır; SORUN da ayrıca işçiler de yazacak, yazmaları özendirilecektir; okur mektuplarıyla cezaevi mektuplarına özel bir ağırlık verilecektir,

O — Kime hitap edeceğiz? Başta sınıf bilinçli işçiler olmak üzere, gençlik ve aydın kesimin ileri unsurlarına, kadrolara hitap edilecektir; aynı frekanstan ses veren birimlerin uyumlandırılması, daha çok kurumlaşmaların, önemli aşama katettiği şartlarda aranacaktır; değişmeyen ilkeler, bilinç, özveri, çalışkanlık, disiplin ve inançların temelinde ete kemiğe bürünür; ayrıca ilkeler, yol arkadaşlıklarında, eylemde, işliklerde, üretimde biçimlenir ve sınanır,

O — İlerici insanımızın eğitimi, sempatizanların kazanılması apayrı bir konudur; bir İSP'nin sorumluluğunda olan bu türden bir eğitim görevinin,

ilerici dergi ya da kitap dizileri aracılığıyla, nisbeten de olsa, yerine getirilmesi zordur; onlara bu yolda büyük görevler düştüğünü söylemek, iddialı bir davranış olacaktır; ayrı bir rehberliği gerektiren kitlelerin eğitimi konusu ile kütlelere önderlik yeteneği olabilecek kadroların eğitimi konusunda bazı sorunların tartışılmasının, ilerici yayımların ilgi alanında olduğu açıktır,

O — Devrimci eğitim, ilerici ahlâk, siyasi terbiye ve siyasi erginlik konusu, hareketimizin çok büyük ihtiyaç duyduğu bir konudur; «birlik» ve «bütünleşme»lerin gerçekleşmesi, siyasi terbiyesi, erginliği ve yüksek ahlâkı olan kadroların çabasıyla bir anlam kazanır; hareketimizin içindeki düşük karakterli unsurların varlığı, her türden diyalog ve tartışmanın önünü kesmektedir; seralarda yetişmeyecek olan bu nitelikler hayatın içinde biçimlenecektir; SORUN, bu konuya özel bir ağırlık vermeyi gündeminden çıkarmayacaktır,

O — Kadrolar arası sevgi ve güven duygusu (sosyal pratikte tuzla buz olan teori ve pratiklere bakarak) büyük ölçüde erozyona uğratılmıştır; sağlı «sol»lu düşmanlıkların ekildiği ortamda, zararlı tohumlar yeşermiş, çimlenmiştir; aleyhteki bütün unsurlara rağmen, bu manzara karşısında tarihsel iyimserliğimizi filizlendirmek, umudu beslerken, olumsuzlukları yaratanları gözünün yaşına bakmadan eleştirmek gerekiyor,

O — Sınıflı toplumun ilkel, haksız, hukuksuz, eşitsiz uygulamaları karşısında, timsah gözyaşları dökerek, «demokrasi, özgürlük, insan hakları» diye idealistçe taleplerde bulunmak yerine kimseyi bağlamayan demokratik ortamın yaratılması için çaba gösterilmelidir; Emperyalizme, özellikle de ABD'ne bağımlı «demokrasi»lerde işçi, köylü, emekçi, gençlik ve aydınların hakları elbette çiğnenecektir; sistemin mantığı, oyunun kuralı böyledir; sisteme, onun mantığına, oyunun kurallarına karşı olanlar, sınıflı toplumlarda sermaye lehine işleyen mekanizmayı, bundan büyük zarar görenlerin lehine çevrilmesiyle aşılacağını bilirler ve karşı kurallar oluştururlar; burjuva reformları, sistemi nisbeten iyileştiren sosyal badanalar olmalarına rağmen, baskı ve sömürünün özünü azaltmadığı gibi daha da insanileştirmediği açıktır; burjuva reformlarını ilerici hareketimizin çıkarlarıyla ustaca bağlamak gerekiyor; cezaevlerinde öteden beri yaşanan dram, işte böyle bir sistemin niteliğini sergilemektedir; giderek daha da resmî bir kimliğe bürünen cezaevlerindeki uygulamalar karşıtını da hazırlamıştır; esirlere bile yapılmayan işlemler, elbise, zoraki traş, hazırol, rahat, marş söyleme, yemek duası, havalandırmaya çıkarmama, kötü beslenme, sağlıksız barınma, dayak, hakaret, infaz yakma, sevk zincirleri, okuma, yazma ve yazışmaya yasak konulması, görüş kısıtlama, keyfi bin bir türlü uygulamalar gibi hayati ve insani ilişkilerin hiçe sayılması, sistemin siyasi mahkûmlara duyduğu sosyal kini açığa vuruyor; İnsan Hakları'nın çiğnenmesinin tahrik ettiği ve ona karşı oluşturulan örgütlenmeler, eylemler giderek kitlesellik kazanıyor; siyasi mahkûmlar bizim insanımızdır; onların hayatlarını tehlikeye sokarak topluma, hepimize çok önemli bir mesaj iletmiş olduğu açıktır; böyle bir mesajı alanlar, işin gereğini, öznel, grupsal, örgütsel çıkarlara ve tahriklere kurban ederek yerine getiremez. SORUN, bu konuda duyarlı ve uyanık olma-

nın gereğini hatırlatacak, geçmişin rahatsızlıklarını taşımaya aday unsurlarla mücadele edecek ve İnsan Hakları konusunda taraflı yerini alacaktır,

O — «Diyalektik felsefi materyalizm karşısında, kılık değiştirerek ortaya çıkardığı teorilerinin her seferinde büyük bir bozguna uğradığını gören tekelci sermaye ve onun kiralık sözcüleri, artık yeni bir kılıkla ortaya sürülemeyecek kadar orta malı olmuş teorilerine kendileri bile sahip çıkamaz bir duruma gelmişlerdir. Günümüzde ekonomizmin çeşitli değişik biçimleriyle birlikte ideolojisizm, teorisizm toplumcu düşüncenin somut - yaşayan özünü bir yana iterek, kılı kırk yaran ince masa başı tartışmalarının kafa karıştırıcı soyutluğunda, toplumculuğun ayaklarını yerden kesmek için elinden geleni ardına koymamaktadır.»[2] İç ve dış gerici ittifakın değirmenine su taşıyan «bu çabaların tamamı, işçiyi ve emekçi sınıfları politikadışı tutmak içindir.»[3] İlerici bir yayımın en önemli işlevlerinden biri de bu manzaranın değişmesine çalışmak olmalıdır.

O — İlerici bir yayım, grupsal çevrelerin dışında, bağımsız, özgün ve bütünleştirici tavrını ısrarla korumalı, sosyal pratiğin reddettiği hiç bir olguya kürsü olmamalıdır; ayrıca, kendi gündemini kendisi yapmalı, şartlarını başkalarının çizdiği bir mücadele alanına girmemelidir.

SORUN'un finansmanı: Yayımların ilkeleri kadar finansmanı da önemlidir. SORUN'un finansman kaynağını, diğer konularda olduğu gibi açıklıkla okura iletmenin yararı vardır. Bazı «olanak» ya da «bulanak» larla ilerici yayıncılık adına kitleleri oylamak, kötü izler bırakmak kolay bir iştir. Onurlu olmak ve kendi gücüne güvenmek kütlelerce anlaşılacak, kucaklanacaktır. SORUN'un hazırlanmasında, onun, ilke ve işlevine inanan bir avuç devrimcinin alınteri dışında ve şu aşamada, başka bir finans kaynağımız bulunmuyor. Ama, SORUN'un ilke, içerik ve işlevini kavramaya çalışan herkesin bu faaliyetin bir parçası olacağına inanmaktayız.

Emekçi halkımızın, hayatın, üretimin içinde benimsediği ve uyguladığı ortaklaşa dayanışmayı bir yayın kolektifi içinde başarmaya çalışmak ve bir adım atarken sağımıza solumuza bakmak, danışmak gerekiyor. Özellikle ilke, finans ve kadro kaynağını kütleye açıklamak gerekiyor.

SORUN'un meşruluğu ve yasallığı : İlerici bir yayımın meşruluğu ile yasallığı nasıl kazanılır? Bunun ölçütü nedir? Günümüzde sayıları hızla artan ve giderek daha artacağı gözlenen ilerici dergi faaliyetlerini nasıl değerlendireceğiz?

12 Eylül'ü yaşayan Türkiye solu, bir baskı ve terör ortamından sonra yeniden sesini yükseltmiştir. Bir dönem susan, susturulan ilerici yayınlar şimdi büyük bir coşku ve yüreklilikle hayatın içinde yeniden yerlerini alıyor. Burjuva baskı ve terörüne karşı çıkılması, sosyalizmin tarihsel haklılığının gündeme getirilmesi, diri, cesur ve kararlı olunması elbette saygı duyulacak mücadele biçimleridir. Hakim iç ve dış gerici ittifaka karşı dikilen, söyleyecek sözü olan ilerici yayın faaliyetleri, kütle ve kadrolarca olumlu karşılanmakta, okunmakta ve desteklenmektedir. Türkiye solunun çok sesliliği, bol çeşitliliği bir bakıma onun zenginliğini

ifade eder. İlerici hareketimizin bu niteliği üzerine ayrıntılı çok şeyler söylenebilir.

Ulusal, yöresel ve evrensel planda kayda değer bir işlev üstlenebilecek ilerici yayın organlarına büyük bir ihtiyaç olduğu açık; ama, ilerici bir yayının bir amacı, yeni ve farklı -özgün- bir soluğu olmalı. Yaratıcı yönelişleri harekete geçiremeyen, bir mesajı olmayan yayın organlarını haklı ve gerekli olarak tanımlamak mümkün değildir. İlerici yönelimli insanımızı ikna edemeyen, kötü ajitasyonla bütünün çıkarları yerine parçanın çıkarlarını gözeten yayın faaliyetini, nedenlerini iyi bilmekle birlikte, hayırhah bir tavırla yüceltemeyiz.

İlerici kültürümüze ve ulusal kütüphanemize birer katkı olabilecek nitelikteki yayınlar gün geçtikçe çoğalıyor. Gazete, dergi ve kitap olarak hayatta yerini alan bu yayın faaliyetlerini, gerçek demokrasi güçlerinin birlik ve bütünlüğü için bir harç görevini yerine getirmeleri şartıyla yararlı ve gerekli gördüğümüzü belirtmeli ve bu türden işlevi olabilecek yayın organlarını elbirliği ile desteklemeliyiz. Bu sevindirici olgu yanında, işin bir de olumsuzlukları vardır. Eğer ilericilik maskesi altında toplumsal birikimi bölme, hizayı bozma, fırsatçı ve faydacı yaklaşımlarla konu sömürülmek isteniyorsa, bu türden yayın faaliyetleri zararlıdır, onaylanmamalıdır. Ayrıca, güçlerini aynı amaçlı çabalarla birbirine katmayan yayın faaliyetleri, son tahlilde gene zararlı ve bölücü bir işlev üstlenmiş olurlar.

İlerici bir yayın faaliyeti meşruluk ve yasallığını, hayattan, mücadeleden, kütlenin, kadroların desteğinden alır. Böylesine bir meşruluk ve yasallık fiili baskı ve terör niyetlerini işlevsiz kılar. Bütün engelleri aşar. Gündemine birlik, eleştiri, özeleştiri, kendini denetlemeyi, bilanço yapmayı alamayan bir ilericilik geçmişteki gibi bir «altın çağ» yaşayamayacaktır.

Tekkecilik anlayışı mı, devrimci yaklaşım mı? Kültür kökleri Doğu felsefesine, onun gelenek ve göreneklerine bağlı bir Asya ülkesinde islâm dininin etkisi elbette ilerici düşüncelere yansıyacaktır. 1400 yıl öncesinin kuralları sosyal ve tarihsel olarak aşılmış olmakla birlikte bazı davranışlarımızda hâlâ bu türden bir geçmişin izleri ve kalıntıları vardır. İlerici hareketimiz bu nedenle tekke, şeyh, mürid, tarikat, fırka, mihrak, yuvar ya da çete mantığına dayalı ilkellikleri taşımaktadır. Hele ilerici hareketimize ambargo koyma yarışındaki vahiy geleneğimiz yok mu? Bu her şeyin üzerine tüy dikmiştir.

Maddi ve sosyal yapısı bilinen yapılanmaların devrimci öz ve içeriğe kavuşabilmesi, sınıf mücadelesinde öne çıkan modern proletaryanın kendi hareketine damgasını vurabilmesine bağlıdır. İlerici hareketimizin devrimci anlayışa kavuşabilmesi mücadelesinde en büyük zaafımız olan tekkecilik anlayışını mahkûm etmek önde gelen görevlerimiz arasındadır. Tekkeciliğin hakim olduğu yerde bilimsel öğretinin sözü edilemez, doğmalar öne çıkar, şarlatanlığa prim verilir.

SORUN, hangi ortamda yayınlanıyor? 12 Eylül ve devam eden süreçte iç ve dış gerici ittifakın baskı ve sömürüsü günden güne artmıştır. Yıllardır büyük kavgalarla kazanılmış olan demokratik hak ve özgürlük-

ler teker teker geri alınmıştır. Açlık, kırım ve işkence yasallaştırılıp resmî politikaya dönüşmüştür. Uluslararası tekelci sermaye ile onun uzantısı yerli ortakları, işçi ve emekçi halkımız üzerinde devlet terörünü yoğunlaştırmıştır.

«Demokrasiye geçiş» masallarıyla bulanık bir ortam yaratılmış, halkımızın demokratik özlemleri köreltilmek istenmiştir. İşsizlik ve pahalılık dayanılmaz boyutlara ulaşmış, maddi ve manevi çürüme yaygınlaşmıştır. «Demokrasi» adı altında çağını doldurmuş yönetimlerin zorla oturtulmasına çalışılmıştır. Uluslararası finans kapitalin kara gericilikle birlikte Orta Doğu halkları üzerinde denediği uygulamaların artık gizlisi saklısı kalmamıştır. Askeri, yarı askeri yönetimlerle emperyalizmin çıkarlarının teminat altına alındığı bir bölgede ilerici hareketimiz, bir yandan resmî devlet terörü ve politikasıyla, diğer yandan burjuva sosyalizmi ile küçükburjuva solculuğu yapı ve ideolojisiyle yönlendirilmek istenmektedir.

Yüzbinlerce bilinçli işçi, köylü, genç ve aydın, bizim insanımız, Sosyalizm, Marksizm-Leninizm adına; beyinlerde idealizmin egemen olduğu, bir dönemi yaşıyor. 12 Eylül sınamasından sonra özeleştiri, (kadrolar, yaşadığı hayata bakıyor, lâf'a güvenmiyor) bilanço ve değerlendirme yapılmadığı bir ortamda ve her siyasi akımın bıraktığı yerden yeniden başlamak istediği şartlarda, ciddi, güvenilir, donatımlı bir merkezi otorite ve örgüte yönelişin yozlaştırılmak istendiği, sağ ve sol» sapmalara düşüldüğü görülmektedir.

Doğu ve Güney Doğu'da «Milliyetler Sorunu», yoğunluk olarak, sanayi kentlerinde «Sınıf Mücadelesi», hakim iç ve dış gerici ittifakı düşündürüyor. Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde ülkemizde ortaya çıkan manzara, emperyalizmin ve onun uzantısı gerici ittifakın eseridir. Çıkarlarını ABD ile ortaklıkta gören burjuva sınıfının, baskı ve terör uygulamadan öte demokrasiye bir ihtiyacı yoktur. Demokrasi, kadroları, işçi, köylü, gençlik ve aydınlardan oluşan ilerici hareketimizin maddi gücüyle kurulacak ve korunacaktır.

Bir yandan grevler, öte yandan gençliğin hak arama eylemleri ve çeşitli kitle eylemleri, ilerici basın yayın faaliyetleri hızla çoğalıyor. İşçi sınıfının hareketliliği günden güne yükseliyor. Ekonomik mücadele örgütlerinde; gerçek sınıf bilinçli devrimcilerden, hakim sınıfların açıktan ya da örtülü (uzlaşmalı) sözcülüğünü yapanlara kadar, her türden unsur hâlâ yan yana bulunmaktadır.

İçtenliklerinden asla şüphe edilmeyecek pek çok demokrat, ilerici, devrimci, bilimsel öğretiyi savunan, kısaca faşizme yüzde yüz karşı olan onlarca kadro ve örgütlerin varolmasına ve birbirleri arasında derin ayrılıklar bulunmamasına rağmen, gereken birlik ve bütünlük yaratılamamıştır.

Hiç bir ilerici siyasi akım «Birlikte neleri yapabiliriz?» diye sormamaktadır. Birlik sorunu, kişisel, grupsal, örgütsel hesaplarla çürütülmek istenmektedir. Oysa, adeta bir kumarbaz kafasıyla «ben şansımı bir daha deneyeceğim» diyebilmek özgürlüğü kimseye verilmemiştir! İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimizin birliği konusundaki öznel, faydacı, opor-

tünist yaklaşımlar sosyal pratikte önemli yara almıştır. Günümüz başka bir gündür.

Bir bütün olarak Türkiye solu, gerek milliyetler sorunu gerekse sosyal mücadelenin diğer bütün alanlarında ağır bir darbe yemiş, kendi içindeki zaaflarını aşamadan bozguna uğratılmıştır. İç ve dış gerici ittifakın «donatımlı» güçleri karşısında ne sömürüye ve ne de faşizme karşı mücadelenin ancak bireysel ve sonuçsuz direnişlerle; ve yaşamın baskı, terör altında, üniformasız, ama süngüler arasında sürdürüldüğü bir «demokratik» ortamda, SORUN'u yayımlamaktayız.

Türkiye solu, bu dönüm noktasında, bütün hayati sorunlara çözüm üretmek zorundadır. Böyle bir görevi yerine getiremeyen ve hâlâ kendi amentüsünü okuyan bir solun yaşama ve etkili olma şansı yoktur.

Ne oldukları ve ne olmadıkları, teoride ve pratikte, bugüne kadar izledikleri yayın politikası ve yayınlarıyla belirlenmiş **Sorun Yayınları,** SORUN, Birlikte Kitap Dizisi kolektifi içinde, ideolojik, politik, kültürel, vb. gücünü yeni ufuklarda sürdürmek ve sınamak durumundadır. Emeklerini bu amaçla birleştiren her birim bizim bir parçamızdır.

Sıralamaya çalıştığımız anlayışlar, sınıf bilinçli kadroların eğitilmesine ve kendi hareketlerine damgasını vurmasına katkıda bulunabilirse, bundan daha görkemli bir şey yoktur!

Aynı amaçlı çabaları bu yolda etkileyebilecek bir yayın faaliyetinin büyük ölçüde haklılık kazanacağına inanıyoruz. Denenmelidir! Yoksa hareketimizin açmazları, sağ ve «sol» teslimiyetçilik ve yapılan kötü çağrışım kendiliğinden gitmez.

SORUN

20 Ağustos 1987

1 Sırrı Öztürk, Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik, Partileşme Sorunu I, S. 8, Sorun Yn. 1986.

2 S. Ö. Partileşme Sorunu I, s. 54-55 Sorun Yn. 1986

3 Age, s. 55

70. YILINDA
BÜYÜK EKİM SOSYALİST DEVRİMİ

Osman Yazıcı

7 Kasım 1917 gecesi Büyük Ekim Sosyalist Devrimi yapıldı. Bizde olduğu gibi eski Rus takvimi de günümüzde kullanılan takvime göre 13 gün farklıdır. Bu nedenle Devrim, adını Ekim olarak kaydetmiştir.

Bütün tarihçiler, Çarlık Otokrasisinin yıkılışını, yerine Rusya'da Sovyet Egemenliği'nin ilan edilmesini, XX. yüzyılın en önemli olayı olarak kaydediyor. Ayrıca, insanlığın gelişme seyrinin, bu Devrim ile değiştirildiği yargısında birleşiyor.

Sovyet Egemenliği'nin ilk yasası: Köylülere toprak ve Halklara Barış ile başlamıştır. Bu sürecin günümüzdeki izleyicileri, daha ileri ülküleri Anayasalarına, Yasalarına ve Parti Programlarına almıştır. Sosyalist kuruculuğun 70 yıl sonra hangi aşamada olduğu, bugün gelinen konakta gezegenimizde ve Sovyetler Birliği'nde neler olduğu, yeryüzünün değişen çehresinde hangi hayati sorunların gündeme geldiği, ayrıntılı olarak SBKP'nin 27. Kongresi'nde belgelenmiştir.[1] Ayrıca, bu tarihsel aşamada -dönüm noktasında- uygulamada ortaya çıkan karmaşık sorunlara çözümler aranmaktadır.

Sovyet halk egemenliği, halklara anılmaya değer bir dizi imkânlar sağlamış, insanın yeteneklerini geliştireceği şartların hazırlanması yolunda ileri adımlar atmıştır. Bilim, sanat, spor, müzik, resim başta olmak üzere, ekonomide, politikada, teknikte, sanayide, ticarette. ulaşımda, uzay araştırmalarında, vb. büyük değişiklikler olmuş, toplum düzeni değişmiştir. Hukuk düzeni, toplumsal örgütlenme, parti, sendika, gençlik ve kadın örgütlenmeleri yeni nitelikler kazanmıştır. Milliyetler sorununun çözümünde ortaya çıkan sorunlara yeni yaklaşımlarla, yaşam düzeyi, sağlık koruma, sosyal yardımlaşma, konut yapımı, evlilik ve aile kurumu, eğitim, kültür, bilim ve teknik ilerleme, kültürfizik, spor, ordu ve öteki alanlarda sosyalist kuruculuk aşamalar kaydetmiştir. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ve yaşayan sosyalist kuruculuk hakkında satır başlarıyla özetlemelerin dışında, şüphesiz çok ayrıntılı şeyler söylenebilir, söylenmelidir.

Türkiye solu bu tarihsel aşamada, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. yıldönümünde konuya nasıl yaklaşmalıdır? Bizim hatırlatmalarımız şöyle olacaktır:

70. yılını tamamlamak üzere olan Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, Paris Komünü'nü hesaba katmazsak, kendi türündeki Proleter devrimlerinin ilkidir. «Devrimler -demişti Marx- tarihin lokomotifidirler.»

Sovyet Devrimi'ni de bu açıdan, insanlık tarihi açısından incelemek, ondan esinlenip gerekli dersleri çıkarmak yalnızca sosyalistlerin değil, bütün insanların görevidir.

1789 Büyük Fransız Devrimi insanlığa ne kazandırmıştı? Büyük Ekim Sosyalist Devrimi bundan farklı olarak insanlık tarihi açısından ne getirmiştir? Kısaca belirtmekte fayda var.

Büyük Fransız Devrimi 2 yıl üst üste kötü giden ürün mevsiminden sonra sarayın artan giderleri karşılamak için toplanan meclis'le başlar. Meclisin yeni vergiler koymayı reddetmesi ile sınıflar savaşına dönüşür ve o güne kadar 3. sınıf içinde sayılan; burjuvazi, işçi, esnaf, köylünün İnsan Hakları Bildirisi'ni kabul etmesi ile gelişir. Krallığın ve aristokrasinin yıkılması, meclise dayalı aynı zamanda anayasa ile yönetilen ayrıca, kanun önünde eşitliği getiren bir Cumhuriyetle ifadesini bulur.

Fransız Devrimi, hukuki sınıflandırmaların yerini sosyal sınıfların alması ve aynı zamanda bu sınıfların iktidar için mücadelesidir. Bu mücadele içinde yapılan Eylül 1791 Anayasası krallıkla uzlaşmaya çalışan bir meşruti Anayasadır. Haziran 1793 Anayasası, Jakoben'lerin (küçükburjuvazinin) sosyal içerikli reformist anayasasıdır; 1795 Anayasası ise mülkiyetin korunmasına öncelik veren Burjuva Anayasasıdır. Bu mücadele içerisinde Büyük Fransız Devriminin insanlığa kazandırdıkları şunlardır: 1 — Kralsız, Aristokrasisiz meclise dayalı bir Cumhuriyet. 2 — İnsan Hakları Beyannamesi. 3 — Dönemin en büyük üretici sınıfı köylüye toprak dağıtılması (Toprak Reformu) 4 — Kanun önünde eşitlik. Cumhuriyet uzun sürmemiş, ama onun getirdiği fikirler Avrupa'yı bir baştan bir başa sarmış, daha sonra da Avrupa sınırlarının dışına taşarak bütün insanlığın ortak kazanımları olmuştur. Bu düşünceler Osmanlı aydını ve Cumhuriyetin kurucuları arasında yankı bulmuştur. Osmanlı aydını Devrimin ancak 1. Anayasası (1791) çevresinde dolaşmış, Cumhuriyet aydını 3. Anayasaya (1795) daha yakın düşmüştür. Jakoben'lerin getirdiği 24 Haziran 1793 Anayasası seviyesinde bir gelişme Türkiye'de henüz olamamıştır. 27 Mayıs hareketi bu çizgiye yaklaşmış ise de Jakobenizmin epeyce arkasında kalmıştır.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'ne gelince: O, savaşa karşı savaş açmış ve :

a) Dünya Harbinin bunalttığı insanlara barış getirmiştir.
b) Uluslar sorununa çözüm getirmiştir.
c) İşçi - Köylü İttifakını, dolayısıyla iktidar sorununu gerçekleştirmiştir.
d) Sosyal sınıf farklılıklarını kaldırmıştır.
e) Planlamayı getirmiştir. (İşsiz insan, boş duran üretim aracı bırakmamıştır.)

Sovyet Devrimi Lenin'siz düşünülemez. Bu Devrim'in teori ve pratikteki ustası V. İ. Lenin'dir. Lenin, onun mücadele arkadaşları ve Parti aygıtı bu sosyal değişimde tarihsel rol oynamıştır. Lenin'in elinde büyük ölçüde yararlandığı Marx ve Engels'in eserleri ve 1871 Paris Komünü deneyi vardı. O, tarihsel birikime dayanarak Çarlık Rusyası'nın ekonomik, sosyal, kültürel yapısını ayrıntılı incelemiştir. Rus işçisinin, köylüsünün, gençliğinin, aydınının, askerinin yüreğini elinde hissetmiştir. Eserlerinde görüldüğü gibi, devrimci Marksizme, onun teori ve pratiğine zengin katkılarda bulunmuştur. Lenin'in teorik donanımı, başta «Devlet

ve Devrim» ve «Nisan Tezleri» olmak üzere öteki kitaplarında yansımaktadır. Lenin ve Parti'sinin pratiği ise ilk Sosyalist ülke (SSCB)'nin kurulmasıydı.

1917 Ekim Devrimi ve sonraki süreçte «Leninist Parti Öğretisi» bilimsel eserler arasında daima ilk sırayı oluşturmuştur. Lenin, hareketin, program, taktik ve örgüt sorunlarının çözümüne bütün hayatını vermiştir. Onun ilkeleri ve devrimci kişiliği sayesinde, bütünleşmesi gereken örgüt ve kadrolarca tartışılmış onaylanmıştır. Rusya'nın orijinal sınıf ilişki ve çelişkilerini titizlikle incelemiş, strateji ve taktik konusunda ustalığını göstermiştir.

Lenin 1917 Temmuzunda Kamenev'e yolladığı bir mektupta: «Söz aramızda; eğer beni yok ederlerse not defterim, «Marksizm, Devlet Üzerine»yi senin yayınlamanı isteyeceğim. (Onu Stockholm'de bırakmıştım), mavi ciltlidir. Marx ve Engels'ten bütün aktarmaları, aynı şekilde Kautski'nin Pannekoek'e karşı yazdıklarından aktarmaları, bazı düşünceleri, notları ve formülleştirmeleri kapsamaktadır. Bir haftalık bir çalışmadan sonra yayınlanabileceğini umuyorum. Önemli olduğu kanısındayım; çünkü yalnız Plekhanov değil, Kautski bile herşeyi yüzüne gözüne bulaştırdı.»[2] diye yazıyordu. Bu Devrimi ve onun gerçekleşmesi için yaptığı çalışmayı hayatından daha önemli sayması kadar Lenin'in bu çalışmayı nasıl yaptığını da anlatmaktadır. Lenin'in hiç bir kitabı yoktur ki, içinde bulunulan mücadeleye bir çözüm getirmeyi amaçlamasın. O, Marx ve Engels'in metodunu olduğu kadar onların çeşitli olaylar vesilesiyle yaptıkları tespitleri yeni olaylar içinde derinleştirmiş ve günün sorunlarına çözüm aramıştır. Leninizmin evrensel yanı da budur.

Devrim Nasıl Bir Ortamda Gerçekleşti

Araştırmacı Kenan Somer 1913 yılı Rusyasını şöyle özetliyor: «Modern sanayi teçhizatı bakımından Rusya 1913 yılında, İngiltere'den dört, Almanya'dan beş, Amerika'dan on misli aşağıda bulunuyordu. Üretim kapasitesi Amerika'dan dokuz, İngiltere'den beş, Fransa'dan üç misli düşüktü. Kişi başına milli geliri, İngiltere'den altı, Fransa'dan dört buçuk, Almanya'dan dört misli aşağıdaydı. Feodal kalıntılar, üretim güçlerindeki gelişme ve 1905-1907 Birinci Rus İhtilali tarafından uyandırılan halk yığınlarının bilinçlenme derecesiyle açık bir çelişme halinde bulunuyordu.»[3] Anlaşılacağı gibi Rusya kapitalist gelişme açısından Avrupa Kapitalist devletlerine göre bir hayli geriydi. Devrim neden bu geri kapitalist ülkede, nüfusun çoğunluğunun köylerde yaşadığı bu köylü ülkesinde oldu?

Bunun cevabı, Lenin'in eserlerinde ve Bolşevik Partisi'nin İşçi - Köylü İttifakındadır. Lenin, 17 yaşına geldiğinde ağabeyi Aleksandr, Çar'a karşı yapılan suikasta katılmaktan Mayıs 1887'de idam edilir. Lenin halk sevgisini o günlerde aynı anlama gelmek üzere köylü sevgisini bu ortamdan alır. Ama, orada kalmaz, hızla Marksizme yönelir. Ağabeyinin de içlerinde bulundukları Narodnikleri «Halkın Dostları Kimlerdir» adlı kitabında daha 24 yaşında iken kıyasıya Marksist açıdan eleştirir. İşte, İşçi - Köylü İttifakı böyle bir kökten doğar ve gelişir. O, 1903 yılına gelindiğinde şöyle diyecektir: «Rusya'da bütün şehir işçileri, bütün kır yoksullarıyla sıkı ve kopmaz bir ittifak içinde birleşmelidir. Bu dava yüce bir

davadır; ve bu dava uğruna insanın tüm ömrünü vermesine değer.»[4]

Bir başka yerde de şöyle diyecektir Lenin: «Önce sosyalizmi kurmaya, hem de düşsel bir insan malzemesinden ve bizim tarafımızdan özel olarak yaratılmış bir insan malzemesinden değil, kapitalizmin bize miras bıraktığı malzemeden kurmaya başlayabiliriz (ve başlamak zorundayız). Bu çok «zordur» kimse bunu yadsıyamaz, ama bu göreve bunun dışındaki her yaklaşım öylesine ciddiyetten uzaktır ki, üzerinde konuşmaya değmez.»[5]

Sovyet Devrimi biraz abartmalı da olsa şöyle ifade edilebilir: O, köylü ülkesindeki işçi devrimidir. Bu çelişkinin çözümüdür; İşçi - Köylü İttifakı, aynı zamanda Marksizme bir katkıdır O nedenle biraz fazlaca üzerinde durduk. Fakat sanılmasın ki, devrimin başarısını bu garanti etmiştir. Tabii ki hayır. Devrimin 4 önemli özelliğinin sadece birisidir bu. Diğer üç önemli özellik; Uluslar sorununun gerçekçi çözümüdür. Savaş ve Barış sorununun çözümüdür. Parti sorununun çözümüdür. Bunların her birisi ayrı bir yazı olabilecek kadar derin kapsamlı konulardır. Daha sonra bu konulara dönme umuduyla Devrimin Enternasyonalist niteliğine değinmek isteriz.

Marksizm enternasyonalist bir işçi sınıfı ideolojisi olarak doğdu ve gelişti. Lenin ve onun Bolşevik Partisi, hareketi daima dünya işçi sınıfının bir parçası olarak düşünmüşlerdir. Burjuvazi ne kadar şoven ve milliyetçi ise Marksistler kendilerini o nispette Enternasyonalist saymışlardır.

1927 yılında tek ülkede sosyalizmi kurmaya çalışıldığı dönemde, Devrimin 10. yılı nedeni ile yazdığı yazıda Stalin, şöyle diyordu: «Ekim Devrimi kapitalizme artık hiç bir zaman iyileştiremeyeceği ölümcül bir yara açmış demektir. İşte bu yüzden kapitalizm, Ekim'den önce sahip olduğu «denge»yi ve «istikrar»ı bir daha bulamayacaktır. Kapitalizm kısmen istikrara kavuşabilir, ülkenin yönetimini faşizme bırakabilir, işçi sınıfına belli bir süre için boyun eğdirebilir; ama artık hiçbir zaman, eskiden gösterişini yaptığı bu «sakinliği» ve bu «güven»i, bu «denge»yi ve bu «istikrar»ı bulamayacaktır.»[6]

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, 70 yıllık deneyinde, uzun süren bir iç savaş, hızlı bir sanayileşme, toprakta kolektivizmin gerçekleştirilmesini başarıyla sağladı. Kapitalist dünyanın kuşatmasına rağmen kendi yolunda büyük mesafe aldı.

Alman Faşizmine karşı 4 yıldan fazla süren ve 20 milyon insanının ölümüne neden olan korkunç bir savaş yaşamasına rağmen bugün kendi çizgisinde ilerliyor. Dünyamızın global sorunlarına çözüm arayan, bu sorunları çözmek için somut teklifler getiren bir ülke olarak dünya coğrafyasındaki haklı yerini alıyor.

Nasıl ki, Cumhuriyet yönetimi ve aydını, Fransız İhtilalinin radikal kanadını anlamakta güçlük çekmişlerse, Büyük Ekim Sosyalist Devrimini de anlamakta güçlük çekmişlerdir. Savaşın getirdiği komşuluk ve işbirliği şartlarında çok iyi ilişkiler kurulmasına rağmen her zaman Sovyet Devrimine şüpheli bir macera, bir deney olarak bakılmıştır. Bu görüş (tabiidir ki), özellikle 2. Dünya Harbinin yoğunlaştığı faşist orduların Sov-

yet toprakları içinde hızla ilerlediği günlerde çok daha açık biçimde ortaya çıkmıştır.

Bizler, ülkemizin bütün ilerici kadroları, Osmanlı ve Cumhuriyet aydınlarından hiç te iyi olmayan bir geleneği devralmışız. Gün «Çağını çok geriden izleme»yi aşmanın günüdür. Dost, düşman demeden biz sosyalistler dünyayı, ülkemizi, gerçekçi olarak değerlendirmek zorundayız. Bu zor, ama yüce bir uğraştır. Bizden önce bu konularda önemli bir birikim sağlanmıştır; Tarihsel birikime bilinçle sahip çıkılmalıdır. Sosyalist mücadele büyük bir özveri ve alçakgönüllülük ister. Bu konuda Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın 1970 yılında yazdığı «Oportünizm Nedir?» adlı kitabından bir alıntıyla yazımı bitirmek istiyorum. Dr. Kendine özgü üslûbu ile Stalin'den şöyle bir alıntı yapmakta: «Ancak Lenin'in ayrı bir beşinci karakteri de o ilk dört karakteri üstüne kanat açmıştı: Alçakgönüllülük. Lenin, doğru bildiğini savunurken, iki yüzlü «Tevazû»a metelik vermezdi. Ama, poz, çalım, atmasyon, kırıcılık, böbürlenme, kendini beğenme» de bilmezdi. Stalin: «Bu sadeliğin ve alçakgönüllülüğün, bu göze çarpmamaya çalışmanın, veya hiç değilse göze çarpmaya çalışmamanın ve kendi yüksek mevkiini belirtmemenin... İnsanlığın en derin katlarının» yeni tip lideri olarak Lenin'in en güçlü yanı olduğunu ancak sonraları anlayabildim. der.»[7]

2 Eylül 1987

1 Mihail Gorbaçov, SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu, Sorun Yn. Eylül 1987
2 V. İ. Lenin, Marksizm Devlet Üzerine, s. 5, Öncü Kt. Yn. Aralık 1975
3 Kenan Somer, 100 Soruda Ekim Devrimi, s. 135, Gerçek Yn. 1970
4 V. İ. Lenin, Kır Yoksullarına, s. 72, Odak Yn. Aralık 1974
5 V. İ. Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, s. 376, Sol Yn. Mayıs 1979
6 J. Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 227, Sol Yn. Şubat 1977
7 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Oportunizm Nedir?, s. 54, Tar. Mad. Yn. 1970

SBKP 27. KONGRESİ, YANKILARI VE KENDİNİ AÇIĞA VURANLAR

Sırrı Öztürk

Gezegenimizde, sosyalizmi ilk defa uygulamaya geçiren Sovyetler Birliği'nin sosyalizmin kuruluşu sürecinde bazı sorunlarının ortaya çıktığı bir gerçekliktir. Sosyalizmin ulusal plandaki sorunlarını çözüme kavuşturmak, kuşkusuz SBKP'nin görevidir. Sosyalizmin evrensel plandaki sorunlarını gündeme getirmek, tartışmak, önerilerde bulunmak görevi, elbette en başta ve tarihsel olarak, Sovyetler Birliği ile SBKP'nin sorumluluğundadır. Ancak, sosyalizmin gerçekleştirilmesi ve bir sistem durumuna getirilmesinden bu yana, tarihsel süreçte bir çok şey değişikliğe uğramıştır. Enternasyonal bir anlayışla sosyalizmin evrensel sorunlarını, sosyal devrim perspektifi ile kavramaya niyetli olanlar, tartışma hakkına sahiptirler. Bu çerçevede yapılan değerlendirmeler, bakış açıları kimsenin tekelinde değildir.

Özellikle SBKP 27. Kongresi'ni takibeden günlerde dünyada canlı olarak tartışılan konu, yeni Genel Sekreter Mihail Gorbaçov'un konuşmalarında ifadesini bulan açıklık, yeniden yapılandırma, yenileşme ve sosyalist gelişmenin hızlandırılması vb. politikalarıyla ilgilidir.

Batılı sözcülerin iddialarının tersine, Sovyetler Birliği'nin politikasına Parti Genel Sekreteri değil, doğrudan doğruya Parti organları karar vermektedir. Ancak, bir Genel Sekreter de, deneyi, bilinci ve perspektifi ile partide çok önemli bir rol oynar; ama bu, parti içi demokrasi sınırları içindedir. Genel Sekreter'in bir başka görevi de, yetkili organlarda oluşturulan kararların uygulanmasıdır. Genel Sekreter, temsil yeteneğini uyumlu olarak sürdürür. Konuya Mihail Gorbaçov etkeni olarak bakmak yanıltıcı ve yanlıştır. Ayrıca bu, konuyu çarpıtmak anlamına gelir. Bu türden yüzeysel yaklaşımlar, ya bilimsel sosyalizmi kavramayanlara ya da kavramak istemeyenlere aittir. Partinin önderlerinde aranan kişilik ve yetenek sorunu ise ayrı bir konudur. Sovyetler Birliği'nin günümüzdeki açıklık ve yeniden yapılandırma politikasını değerlendirirken hesaba katılması gereken önemli bir konu da, Mihail Gorbaçov'un, tarihi süreçte SBKP'nin bir dizi Genel Sekreterinden birisi olduğudur. Burjuva bakış açısı ile tarihsel görevi tek bir kişiye, Mihail Gorbaçov'a yüklemek de yanlıştır. Ancak bu, sorunları yeniden gözden geçirme ve yenileştirmelerde, bir partili olarak, yetenekli bir devrimci olarak, elbette Mihail Gorbaçov'un rolü vardır. Fakat bu gelişmeler, temelde Sovyetler Birliği işçi sınıfının ve onun partisi SBKP'nin yeni siyasi çizgisinin sonucudur.

1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden günümüze kadar geçen yetmiş yılda önemli deney birikimi olmuştur. Tarihi süreçte her SBKP Kongresi, kendi içinde tarihsel bir aşamadır. Bütün kongrelerin birbiriyle yakın ve canlı ilişkisi vardır. SBKP 27. Kongresi de tarihi bir aşamadır.

Elbette her kongre dönemin koşullarına göre geçmiş kongrelerle bağını koparmamış, tersine devraldığı zengin deney mirasından yararlanmıştır. 27. Kongre'nin getirdiği toplumun ve partinin en küçük birimlerine kadar uygulamak istediği açıklık ve yeniden yapılandırma politikası, Kongre öncesinde işçi sınıfının ve bütün halkın tartışmasına sunulmuş, onların öneri, eleştiri ve düşüncelerinin ışığında oluşturulan siyasi çizgi, Kongre tarafından da onaylanmıştır. Bu nedenle SBKP'nin hangi sorunlarla karşılaştığı, nasıl bir malzemeyi yoğurduğu, ayrıca bütün insanlığa bu araçla hangi mesajı verdiği hesaba katılmadan yapılmaya çalışılan değerlendirmeler sağlıklı olmayacaktır.

Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeleri, «liberalleşme, kapitalizme ve çoğulculuğa dönüş vb.» olarak tanımlamaya çalışmak, sosyalist toplumun geldiği aşamanın ne olduğunu, hangi konakta bulunduğunu ve sosyalist demokrasinin hangi ileri basamağa sıçramak istediğini kavrayamamak, ya da kasıtlı olarak çarpıtmak anlamına gelir. Mihail Gorbaçov'un konuşmalarında ifadesini bulan parti politikası ile SSCB'ndeki sistem, yani üretim ve mülkiyet ilişkileri değişmemektedir. Daha açık bir deyişle: «Çarlık Rusyası'nın «çoğulcu» altyapısı, 1917 Devriminin şafağında başka bir sürece dönüşmüştü.

Sosyalist toplumda elbette yanlışlıklar yapılmış, eksiklikler olmuştur; bu yüzden gerek parti içi demokrasi, bir bütün olarak sosyalist demokrasi, gelmesi gereken noktaya gelememiştir. Parti Genel Sekreteri'nin yüksek sesle söylediği, bu ve öteki nedenlerle partide, bürokraside, üretimde, tüketimde, paylaşımda, ticarette, sanayide, eğitim ve kültür politikalarında bir dizi yanlışlık, eksiklik ve aksaklıklar olmuştur. Sistemin ihtiyacına, çağın ihtiyaçlarına, sosyalizmin hedeflerine ters düşen maddi ve manevi olumsuzlukları aşmak zorunlu olmuştur. Bu sürecin, sosyalist demokrasiyi güçlendireceği, tarihsel ilerleyişi hızlandıracağı, örnek olacağı ve sosyalist kuruculuğu daha ileri konaklara götüreceği açıktır. Dünyanın her ülkesinde, ve SSCB'nde çok önemli ve hayati sorunların bir gerçeklik olduğu koşullarda, bu politika denenip sınanacaktır.

Sosyalist bir toplumda, hayatın dayattığı bazı sorunların çözüme kavuşturulması, yalnız SBKP ve emekçi sınıflar açısından değil, sömürge ve yarısömürge ülkelerle kapitalist emperyalist ülkelerdeki bütün emekçi sınıflar açısından da hayati bir önem taşımaktadır. Sosyalist sistemin tarihi boyunca Sovyetler Birliği emekçileri, sistemin önderi ve örneği olmuşlardır. Günümüze kadar çözüm bekleyen ve hayat tarafından dayatılan bir dizi sorunun 27. Kongre belge ve kararları ile çözüme kavuşturulması ve bunun pratikteki örneklerinin görülmeye başlaması, bütün dünya halkları için özendirici bir örnek olacağı açıktır. Sosyal devrimlerin yalnızca nesnel koşullarla oluşmayacağı, özendirici örneklerin olmasının da önemli bir etken olacağı bilinmektedir.

SBKP'nin politikaları karşısında her siyasi akımın bir bakış açısı ve değerlendirmesi vardır. SBKP 27. Kongresi ve uzantısında gündeme gelen sorunlar üzerine doğru ve bilimsel değerlendirmelerin yapılabilmesi, her şeyden önce, bilimsel sosyalizmin evrensel ilkelerinin kavranmasından geçer. Bu ilkeler kavranmadan ne sosyalizmin sorunları ne de sos-

yal devrimlerin sorunları kavranabilir.. Ayrıca, kapitalist emperyalist sistemi, onun gündemini, hayatın bütün alanlarında yürüttüğü insanlığa karşı gerici politikasını ayrıntılı kavramak gerekiyor. Bunlar kavranmadan 27. Kongre gibi tarihsel ve uluslararası önemdeki bir belgeyi anlamak ve yorumlamak mümkün değildir. Ülkemizde de, 27. Kongre Siyasal Raporu hangi dilden okunursa okunsun, siyasal kanseri tedavi edici bir ilâç değildir.

Bir çok konuda olduğu gibi bu konuda da, gene Batı kaynaklı haber ve yorumlarla çerçevelendirilmiş şartlarda tartışma yapılmaktadır. Oysa Sovyetler Birliği'nde olup bitenleri, doğru ve tam olarak değerlendirebilmek için, «ilkin 27. Kongre'nin ne olup olmadığını kaynağından okuyup öğrenmek, ikinci olarak Sovyetler Birliği hakkında önyargısız nesnel bilgiler edinmek, üçüncüsü barış ve güvenlik gibi hayati konular üzerine eğilmek, konu üzerinde donatımlı olmak gerekiyor.»[1]

SBKP'nin ısrarla sürdürdüğü uluslararası genel güvenlik, silahsızlanma ve barış politikası, uluslararası tekelci sermaye sözcülerini zor durumda bırakacak düzeyde önemli ve hayati konulardır. Kalıcı bir barış, silahsızlanma ve güvenlik gibi konuların bütün namuslu ve iyi yürekli insanlar üzerinde bıraktığı yankı elbette olumludur. Gezegenimizin her yöresinde canlı olarak tartışılan ve her türlü araçla karşı çıkılan konu, silahlanma yarışı uluslararası genel güvenlik ve barış sorunlarıdır. Kuşkusuz, adil ve kalıcı bir barışı yeryüzünde egemen kılmaya çalışan dünya sosyalist sistemi ile başını ABD'nin çektiği dünya kapitalist sistemi tartışmaktadır. Bu iki sistem arasındaki her türden mücadele bütün boyutları ile sürmektedir. Yaşanan gerçeklik budur.

SBKP 27. Olağan Kongresi, ülkemiz solunda da yankılar yarattı. Türkiye solunun bu konuda kişilikli ve bilimsel değerlendirme yapması çok önemlidir. Ama henüz «yaşasın» ya da «kahrolsun» kolaycılığının dışında nesnel değerlendirmelere tanık olamıyoruz. Oysa öğrenmek zorundayız; SSCB'nin «yaşasın» ya da «kahrolsun» diyenlerin eleştirisine ve övgüsüne bir ihtiyacı yoktur. Bu türden yaklaşımlar, dünyadaki gelişmeleri kavrayamayanların sığ ve sınıfsal niteliklerini yansıtan olgulardır.

Gezegenimizdeki bütün ilerici atılımlara yapılabilecek katkı, şabloncuIuktan değil, nesnel, bilimsel ve bağımsız bir bakış kazanmaktan, teorik çalışma yapmaktan geçer. Böyle bir tavır, sabır, deney, disiplin, bilinç, inanç ve kararlılık ister. Bir avuç olumlu yaklaşımı saymazsak, bugünkü Türkiye solunun sınıfsal niteliği bunu yapabilecek durumda görünmemektedir.

SBKP, günümüzdeki politikalarıyla bir sınav veriyor. Bu politika ile Genel Sekreter'in tutumunu «taklit» ya da «kopya»ya özenenler olabilir. Bu, onların bileceği bir şeydir. Ama her ilerici parti, her halkın kendi ulusal, yöresel, coğrafi, tarihsel, ekonomik ve sosyal özelliklerini, kültür ve geleneklerini, bağımsızlığını, siyasi hayatını biçimlendirmek ve göz önünde tutmak özgürüğüne sahip oldukları ilkesini de bilmek durumundadır. Bilimsel sosyalizmin özü de budur. Sosyal mücadeleler tarihinde hiç bir «ilerici» örgütlenme şabloncu bir politika ile hiçbir yere varama-

mıştır. Günümüz koşullarında ve ülkemizde bunun en somut örneği yaşanmaktadır.

Sosyalizmin kuruluşunda sergilenen dinamizm de, zaaflar da hayatın içinde oluşmuştur. Bunun çözümü de, yetkililerce gene hayatın içinde aranıp bulunmuş ve somutlaşmaya başlamıştır. Sosyalizmin kuruluşu ile sosyalist demokrasinin önünde oluşan, asalak, bireyci, dalkavuk, tembel, disiplinsiz, inisiyatifsiz, çıkarcı, ahlâksız, hantallaşmış bütün unsurlarla mücadele, açıklığı, içtenliği ve dürüstlüğü öne çıkarır. Ayrıca bu mücadele, yalnızca SSCB toprağını kapsayan ve yalnızca onları ilgilendiren bir mücadele değildir. Bu, hepimizi ilgilendirir. İlerici potansiyeli bir basamak daha ileriye götürmeyi engelleyen unsurlar nerede olurlarsa olsunlar, hangi yöntem ve araçları kullanırlarsa kullansınlar, şimdiki konumlarını korumaya ne kadar özenirlerse özensinler, bu gelişmelerin karşısında budanacak ve sosyal mücadelenin gerisine atılacaklardır.

Mihail Gorbaçov'un, hayatın her biriminde karşılaştığı ve mücadele ettiği tipler, onların ahlâklarına uygun örgütlenmelerin kötü birer kopyası, ülkemiz dahil dünyanın bir çok yerinde sürgün verip boy atmıştır. Bunların teşhis ve teşhir edilmesi, bütün halkların mücadelesi ve geleceği açısından son derece yararlıdır.

Mihail Gorbaçov'un, yukarda nitelikleri sıralananlar ormanında, salladığı baltanın sapına sarılmak, hiç bir sosyal asalağın hayatını kurtarmaya yetmez. Her yerde olduğu gibi, ülkemizde de Mihail Gorbaçov'un baltasına sarılanlar, bu sapın çok kısa olduğunu, budama işleminden nasiplerini alacaklarını bilmelidirler.

Ekonomik ve siyasal bunalım dönemlerinde kendilerini açığa vuran bazı siyasi akımlar, SBKP 27. Kongresi'ne «sahip» çıkıyor görünüyorken, aslında hayatın ve bilimin reddettiği görüntülerini bir süre daha idare etmek istemektedirler. Türkiye solu içinde bu türden yaklaşımlara karşı yapılacak en büyük politik açığa vurma görevi, ilerici Parti ile parti olamayanların karşılaştırılmasıdır.

SBKP 27. Kongresi'nde, özellikle Parti konusundaki ilkesel yaklaşımları sıralayınca, ülkemizdeki «parti» konusunda yapılan kötü çağrışımı daha kolay anlamış olacağız:

«Parti, gücünü, çağının ve hayatın nabzını duymaktan, her zaman kitleler arasında çalışmaktan almaktadır.»[2] Ülkemizde bu nitelikleriyle kitlelerin saygısını haketmiş bir ilerici Parti bulunmuyor. Küçük küçük örgütçükleri bu türden bir kurumlaşmanın yerine koymak mümkün değildir.

«Hayatın kendisi de sürekli olarak yeteneklerimizi denemekte ve sınamaktadır.»[3] 100 yılı aşkın bir sosyal mücadele tarihi bulunan ülkemizde, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimiz daha bütünleşip ciddi, ve güvenilir bir partileşmeyi başaramamıştır. Ülkemiz ilerici insanının deneyip sınadığı şeyi hiçbir kitap yazmıyor.

«Toplumun gelişmesinin çok yakıcı sorunlarından yan çizmenin, sorumluluk eksikliğini, nemelâzımcılığı ve hantallığı kabul etmenin artık mümkün olmadığının tam olarak bilincindeydik.»[4] Türkiye solu, renkli

parçalarıyla hayatın dayattığı birlikteliklerin yolunu döşemede teklemektedir. Bizim insanımız da yan çizmenin, sorumluluk eksikliğinin, öznelci, çapsız hesapların acısını çekiyor; biz de bu türden eksikliğimizin tam olarak bilincindeydik..

«Parti, kendisini sürekli olarak yenilerse, «yanılmazlık» kompleksinden kendini kurtarabilirse, varılan sonuçlara eleştirel bir gözle bakar ve daha nelerin yapılabileceğini açıkça görebilirse, yeni sorunları başarıyla çözebilir. Sorunların kapsamlı oluşu ve karmaşıklığı, hiç bir çekince ve uzlaşmaya yanaşmadan geçmişten dersler çıkarma zorunluluğu, kadrolar, üslûp, yöntemler ve çalışmanın niteliği konusunda yeni ihtiyaçları gerektirmektedir.»[5]

«(...) Mademki, durum değişmiş ve biz başka türden sorunları çözüme kavuşturmak zorundayız, öyleyse geçmişe bakmamalı, dünün yöntemleri kullanılmamalıdır. Bunu yapmaya çalışmayın, hiç bir zaman başaramayacaksınız.»[6]

Ülkemiz siyasi hayatında hiçbir ilerici partide kendisiyle hesaplaşan, açıklıktan hoşlanan, kadrolarla sorunları tartışan bir partileşme geleneği yaratılamadığından her akım bütünden kopardığı parçayı büyük bir ustalıkla örgütlemekte ve çevresine duvar örmektedir. Böylelerine, yukardaki sözleri hatırlatmanın yararı da olmayacaktır.

«Her türlü hataya ve bunlardan sorumlu olanlara, yolsuz kazanç yardakçıları, tembeller, çıkarcılar, imzasız mektup yazarları, kalem efendileri ve zimmetine para geçirenler, toplum çıkarlarına kayıtsız kalanlar ve kendi yükümlülüklerini savsaklayanlara, hepimiz haklı olarak kızıyoruz. Ama bunlar, bizlerden hiç de uzakta değil, gözümüzün önündeki bir kolektifte, kentte, köyde, belli bir örgütte yaşayıp çalışıyorlar.»[7] Demek, 70 yıllık sosyalist kuruculukta bunlar olabiliyor. O zaman, 100 yıllık sosyal mücadele tarihi olan memleketimizde, «parti» adına yapılan bunca yıkıcılığa karşı hiç sesimizi çıkarmadan şükredelim!

«Başka bir tarzda çalışmayı, her türlü biçimleriyle alışılmışlığı ve tutuculuğu aşmayı öğrenemezsek, durumu açıkça değerlendirme ve olduğu gibi görme cesaretini yitirirsek, ileriye doğru tek bir adım bile atamayız. Sorumsuzluğu geçmişe göndermek için, her şeyin adını koyma ve her şeyi açıkça değerlendirme bir kural olmalıdır. Titiz, onurlu ve bilinçli bir komünist gibi bir davranış gösterilmesi gerekiyorken, yapmacık bir nezaket göstermekten vazgeçilmesi zamanı gelmiştir. Lenin'in şu ciddi uyarısını unutmaya kimsenin hakkı yoktur: 'Sahte sözler ve palavracılık ahlâki yıkımı hızlandırır ve kaçınılmaz olarak, politik tükenişe yol açar.»[8] Bu ifadede anılan 'komünist' yerine bizdeki 'naylon' karşılığını koyarsak, yersiz bir şey yapılmamış olur. Türkiye solunun ciddi, tutarlı, saygın ve onurlu bir kimlik kazanmak için tarihinden gelen bir mücadele geleneği vardır. Bu mücadeleyi kendi ufuksuz ve zararlı girişimleriyle harcamakta rol üstlenenlerin, günümüzde «Yaşasın Gorbaçov Yoldaş!» diye başlayan serencamının ibretle izlendiği şartlarda fazla söze yer yoktur. Sosyal pratik her şeyin adını koymuştur.

«Denetlenmekten kaçan, eleştiri dışı tutulan bir örgüt olmaz ve olmamalıdır; Parti örgütünde, Partiye karşı sorumluluklarından kaçınan

yöneticiler olmaz ve olmamalıdır.»[9] Parti kurma yarışında akıl almaz yol ve yöntemleri kullananların bu sözlere karşı kendilerini nasıl savunacakları da ayrı bir konu. Şimdi kimi, ne adına, nerede yakalayıp hesap soracaksın?

«Kadroların inisiyatif ve sorumluluklarının artırılması gerekliliği, Parti üyesi imajının temiz tutulması ve bütünselliği için birleştirici bir mücadelenin önemi...»[10] Parti çağrışımı yapanların tamamı, her sınamada, özellikle sıkıyönetim şartlarında, cezaevine giren, yurtdışına kaçan, bir iken iki olmamakta, temiz tutulması gereken ilkesellikleri hiçe saymakta, bütünsellik için, «anaforda» kaybolmaktan kaçınmaktadır. Böyleleri, inisiyatif kullanan, sorumlulukları öne çıkaran kadroları sevmese de, kadrolar, sevgi ve güven duygusunun yaratılacağı bir geleneğe olan sonsuz inançlarını kaybetmiyorlar.

«Bugün her Parti örgütünün başını çekmesi gereken kişi, kitlelerle sıkı bağlara sahip, ideolojik bakımdan sağlam, yenilikçi bir tarzda düşünen ve enerjik bir kişidir. Bugün, insanların yaşadıkları somut ve gerçek hayatın bütün iyi ve kötü yanlarını yöneticinin, her şeyden önce de Parti yöneticisinin kişiliğine bağladıklarını hatırlatmaya gerek var mıdır? Sıradan emekçiler, Parti komitesini ve bir bütün olarak Partiyi, kaza, kent ya da bölge komitesi sekreterine göre düşünüp değerlendirirler.»[11] Kendi grupçuğunu her şeyin yerine, farklı düşünenleri de düşman yerine koyan siyasi «önder»lerimiz, kişilik konusunda olsun, ülkemiz insanının ne kadar duyarlı olduğunu ortaya koyan binlerce işareti, demek ki, henüz göremiyor!

«Parti'nin davasına kendini adamış ve onun siyasal çizgisini uygulama çabalarının başını çeken kadrolar, başta gelen en değerli hazinemizdir.»[12] Ülkemiz işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimiz içinde çok değerli hazinelerimiz vardır. Türkiye solu, «örgütler anarşisi» hastalığını henüz yenemediğinden, bu değerli hazinelerimiz kırılmaktadır. Kendiliğinden «parti» kuran ya da «particilik oyunu» oynayanlar, bu insanlarımızın onurlarıyla da oynamak cüretini göstermiştir. Teori ve pratikleriyle değerli malzemeler bırakan devrimcilere karşı suskun, kindar ve sinik politika uygulanması görevinde, böyleleri işbaşı yaptıktan sonra, iç ve dış gerici ittifakın çaba göstermesine gerek yoktur. İlerici maskeli solcularımız zaten bu işleri öteden beri yapmaktalar. Bazı düşüncelerine katılmasak da, ilerici hareketimiz içinde yasal ve meşru birer yerleri olan Dr. Şefik Hüsnü, Dr. Hikmet Kıvılcımlı gibi devrimcileri, (öteki ayrıntılara girmeyelim) insan anmadan geçemiyor.

Teorik çalışmalar konusunda zengin bir zemin üzerinde oturan yerli sol partilerimiz, sosyalizmin evrensel kazanımları, deneyleri ve çok çeşitliliğinin yüceltilmesi dışında, bağımsız, özgün bir kişilik yeteneği gösteremiyor. Sınıflar mücadelesinin bugünkü aşamasında, sentezlere kavuşmuş teorilerin işbaşı yaptığına tanık olamıyoruz. «Kendini teorik çalışmaya vermede, ideolojik anlamda bir yönetici olunamaz... ve aynı şekilde, davanın gereklerine göre bu çalışmayı yönlendirmeden, bu teorinin sonuçlarını yaygınlaştırmadan da yönetici olunamaz.»[13] İşçi sınıfı ha-

reketini bugünkü güçsüz duruma getirenlerden bir bölüğü, harekete ambargo koyma yarışında; «Türkiye'ye, yürürken yerleri sarsan bir Parti gerekiyor... İşte biz, böyle bir Parti olmaya talibiz.» Diğer bir bölüğü; «hiç bir örgüt tek başına varlık gösteremez; birleşik bir hareketi oluşturmak, bunun için de muhtemel birlik bizim hanenin ekseninden geçer!» Bir ötekisi ise; «Parti, ancak 1988 yılında kurulur!» diyor. Konu üzerinde çok değişik niyet ve tevatürlerin kol gezdiği bulanık bir ortamda, bu türden unsurlara nasıl bir eleştiri yöneltilebilir? Hiç kimse, «Biz buraya nereden geldik?» diyemiyor. Hiç bir örgüt, «Acaba neden Parti olamadık?» diye kendine soru soramıyor. Sanki Türkiye işçi sınıfı hareketi, Partileşme konusunu ihaleye çıkarmıştır da, birileri de talip oluyor; diğerleri mekândan münezzeh yol erkan gösteriyor; ötekisi masa başında ahkâm kesiyor. Konuyu «tartışmaya» getirenler, boyalı basınımızda artistik pozlar veriyor, yarım doğrularla idare edip kaçak güreşiyor; bu türden «beyanat»lardan hoşlanıyor. Evet, reklam, kapitalist toplumun gözboyayan bir ambalajıdır.

Yeryüzünde ve bu uzantıda memleketimizde, adil bir sosyal düzenin kurulması mücadelesinde, Türkiye solunun görevleri yok mudur? Elbette vardır; ama bu görevin devrimci bir dünya görüşü kazanılarak yerine getirileceğini, ayrıca yetkin ve kombina örgütlenmelerle sosyal muhalefetin yönlendirileceğini bilmeyen yoktur. «Bu öğreti, sonsuz çeşitliliği ve her türlü çelişkileri içinde yasalarca yönlendirilen bütünsel bir süreç olarak toplumun gelişmesinin bilimsel inceleme yolunu göstermekte, ekonomik ve siyasal güçlerin niteliğini ve etkileşimini doğru bir şekilde kavramayı, mücadele biçim ve yöntemlerini, doğru yönelimleri seçmeyi, tarihin bütün dönüm noktalarında insanın kendisine güven duymasını öğretmektedir.»[14]

«İçinde yaşadığımız dönem, sosyal bilimcilerin, hayattaki değişikliklere karşı duyarlı olması gereken, pratiğin somut ihtiyaçlarını ve istemleri geniş ölçüde ele alan sosyal bilimlerin yeni olguları gözden kaçırmamalarını ve pratiği doğru bir şekilde yönlendirmeye yeterli olan sonuçlar çıkarmalarını istemektedir. Yalnız, kalıcı bilimsel akımlar, yalnızca pratikte çıkar ve tekrar ona dönüp, onu derin sentezlerle ve yapıcı taleplerle zenginleşenlerdir. İskolastizm, bizantinizm ve doğmatizm, bilginin gerçekten gelişmesine her zaman önemli bir engel olmuştur. Bunlar düşünce hantallığına yol açmakta, bilimle hayat arasında kalın bir duvar örmekte, bilimsel gelişmeyi engellemektedir. Hakikat, bildirilerden, açıklamalardan değil, tam tersine tartışmalardan, karşılıklı bilimsel görüş alışverişlerinden doğar ve pratikte doğrulanır.»[15] Yukardaki sözlere fazla bir şey eklemeden ülkemiz solu için de tekrarlayabiliriz. Ayrıca, «biz Gorbaçov yoldaştan daha önce açıklık, yeniden yapılandırma ve yenileştirme politikalarını uygulamaya koyduk, bizim girişimimiz onunkiyle çakışmıştır» demeye gelen beyanatların hem kendilerini hem de başkalarını nasıl da zor durumlarda bıraktığını ortaya koyması bakımından perişan örnekler arasındadır.

Türkiye solu, zengin çeşitliliği ve bölünmüşlüğü ile geçmişi değerlendiremiyor. Böyle bir ihtiyacı duymayanların, hakim iç ve dış gerici itti-

fakın, tarihsiz ve geleceksiz bir toplum yaratma niyetleri karşısında, neleri yapma şansları bulunuyor? Bunu ayrı bir yazıda ele almak gerekiyor.

5 Eylül 1987

1 Vadim Zagladin, Uluslararası Genel Güvenlik, s. 6, Sorun Yn. 1987
2 Mihail Gorbaçov, SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu, s. 123, Sorun Yn. 1987
3 Age, s. 123
4 Age, s. 123
5 Age, s. 124
6 Age, s. 124
7 Age, s. 125
8 Age, s. 127
9 Age, s. 129
10 Age, s. 130
11 Age, s. 133
12 Age, s. 133
13 Age, s. 134
14 Age, s. 134
15 Age, s. 135

KÖYLÜLÜĞÜN YAPISI VE İTTİFAKLAR SORUNU

Metin Bilgen

Osmanlıdan Devraldığımız Miras

Batıda Ortaçağ denilen ve Rönesanstan, Aydınlık Dönemine, oradan da burjuva-kapitalist döneme geçen tarihsel gelişme Osmanlı İmparatorluğunda nasıl gelişti? Diğer bir deyişle, dış müdahaleler olmasa idi, Osmanlı feodaliteden kapitalizme geçebilecek miydi? Bu sorular Türkiye aydınını öteden beri meşgul etmiş, halen de etmektedir.

Hiç şüphe yok ki, bütün feodal ülkelerde olduğu gibi Osmanlı feodalizmi de köylü emeğinin sömürüsüne dayanan bir yapıya sahipti. Feodal üretim ilişkileri içinde köylü emeğinin sömürüsü 3 önemli safhadan geçer:

1 — Emek-Rant Dönemi
2 — Ürün-Rant Dönemi
3 — Para-Rant Dönemi

İşte bu genel gelişme içinde Osmanlı üretim ilişkileri hangi döneme kadar gelişebildi ve neden kapitalist üretim aşamasına geçemedi?

Osmanlı üretim ilişkileri (toprağın ve köylü emeğinin yağması da diyebiliriz) feodal gelişmenin 2. aşaması olan ürün-rant dönemine kadar gelişmiş ve para-rant dönemine geçememiştir. Diğer bir deyişle Ortaçağ feodal imparatorluklarının sonuncusu olan Osmanlı İmparatorluğu para-rant uygulamasına geçemeden yıkılıp gitmiştir.

Emek-rant dönemine, Osmanlıda köylüye yüklenen angarya, ürün-rant dönemine de aşar adı verilmiştir. Osmanlı toplumunun gelişim düzeyi para-rantı kaldırabilecek bir seviyeye hiçbir zaman ulaşamamıştır. Zaman zaman konulmak istenen para-rant, diğer bir deyişle para olarak alınmak istenen vergiler büyük sorunlar yaratmıştır. İmparatorluğun en güçlü olduğu kabul edilen Kanuni döneminde alınmaya çalışılan para olarak vergiler ardı arkası kesilmeyen köylü isyanlarına neden olmuş, yüz yıl kadar sürmüş ve Osmanlı tarihine «Celâli İsyanları» olarak geçmiştir. Bu dönem köylüye karşı uygulanan akla hayale gelmeyen baskı ve işkencelerin uygulanış yıllarıdır da.

Para-rant toplanmasından vazgeçilmesiyle köylü isyanları da hemen hemen son bulmuştur. Osmanlı yönetiminin en çok uğraştığı bir başka mesele de göçebe Türk boylarını toprağa yerleştirme ve vergiye bağlama savaşı olmuştur. Göçebe ve hayvancılıkla geçinen köylüyü vergiye bağlamak çok zordur. O nedenle Osmanlı yerleşmiş bir köylüler yığınını bulduğu Balkanlarda düzenini daha kolay kurabilmiş ve İmparatorluk öncelikle bu bölgede gelişmiştir.

Üretim biçimi olarak ürün-rant Cumhuriyet Türkiye'sine miras kalmış ve 1925 yılında doğuda başlayan «Şeyh Sait İsyanı» üzerine Cumhuriyet yönetimi ürün-rant'ı (Aşar'ı) kaldırmak zorunda kalmıştır. Bunun

yerine konan yol parası vs. gibi para-rantı (vergiyi) Kurtuluş Savaşından çıkmış yorgun ve yoksul köylü ödeyememiş ve para-rant, emek-rant olarak, yani köylünün zorunlu olarak yol inşaatında çalışması ile ödenebilmiştir.

Bırakınız Osmanlı dönemini, Cumhuriyet'in ilk döneminde bile henüz üretim ilişkileri para-rant'a (topraktan nakit vergi almaya) ulaşamamıştı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında feodalizmin birinci ve ikinci aşamasına denk düşen angarya, ve aşar'a tekrar dönülmüş bu ilkel vergi biçimleri de yönetime karşı büyük tepkiler getirmiştir. O günden bu yana yönetim, köylünün «Celâli İsyanları»ndan «Şeyh Sait İsyanı»na, İkinci Dünya Harbinde uygulanan ilkel vergilere karşı tepkilerini hesaba katmış ve köylüye vergi koymakta son derece ölçülü davranma gereğini duymuştur.

Cumhuriyet Döneminde Köylü

Cumhuriyet ilan edildiğinde 10 milyon nüfusu, sekiz milyonu aşan köylüsü ile, üretim güçlerinin çok geri olduğu bir köylü ülkesinde bazı üstyapı reformları yapılmış, ama üretim ilişkilerine ilişilmemiştir. Zaman zaman toprak reformu söz konusu oldu ise de devamlı Tarım Bakanlığının başına getirilen toprak ağaları eli ile bunun uygulanabilmesi bir hayâl olmuştur. Günümüzde şöyle bir komşu ülkelere baktığımızda toprak reformu yapmamış tek ülkenin Türkiye olduğu görülür. Türkiye Tarihi bu güne kadar bir toprak reformu bile yapamamış çok nadir dünya ülkelerinden biridir halâ.

Cumhuriyetle birlikte aşar'ın kalkması dışında köylünün hayatında pek değişen bir şey yoktur. Büyük ölçüde pazara kapalı ilkel aletlerle tarımın yapıldığı kendi içine kapalı tipik bir ortaçağ köylü ülkesidir Türkiye.

Bu yıllar, bugün işlenen toprağın dörtte biri kadar toprağın işlendiği, geniş mera ve çayırların yağma edilerek özel mülk haline getirildiği yıllardır. Hazine arazilerinin yağma edildiği, meraların tarlaya çevrildiği, toprak ağalarının ve zengin köylünün yağmadan aslan payı aldığı, güçlünün daha da güçlendiği yıllardır.

Kapitalizmin Köyü İşgali

Özellikle 1950 yıllarında yoğunlaşan kapitalist gelişme köyü de etkilemekte gecikmemiş, 1950 yılında %1 olan traktörle işlenen alan 60'da %7'ye, 70'te %33'e ve 80'de %90-95'e çıkmıştır. Bugün artık tarımda üretim makina ile yapılmakta, suni gübre kullanılmakta ve üretim büyük ölçüde kapitalistleşmiş bulunmaktadır. 1970 - 1980 yılları bir bakıma kapitalizmin köyleri işgal yılları sayılabilir.

Köydeki Sınıfsal Yapı

Bugün köyde 4 milyon aile yaşamaktadır. Bu ailelerin üçte birinin hiç toprağı yoktur. Köylü ailelerin yüzde altmışına yaklaşan bir bölümünün ise 50 dönümden az toprağı vardır. 250 bin civarındaki ailenin 51-100 dönüm toprağı vardır. 150 bin zengin köylü ailesi 50 bin civarında da toprak ağası olduğu hesaplanmaktadır.

Aile Sayısı		Ailelerin %
Topraksız Köylü Ailesi	1.200 bin	30
Az Topraklı »	2.350 »	59
Orta Köylü »	250 »	6
Zengin Köylü »	150 »	4
Toprak Ağası »	50 »	1
Toplam	4.000 »	100

Topraksız Köylü

Hiç toprağı olmayan 1.2 milyon aile tam anlamı ile kır proleteridir. Geçimini tarım işçiliği ile temine çalışır. Yarı işli yarı işsizdir. Hiçbir sosyal güvencesi yoktur. Tarım işleri dışında özel bir becerisi yoktur. Yarı aç yarı tok, her işi yapmağa hazırdır. Şehir proleteri olmaya adaydır (imkân bulabilirse). İşçi sınıfının doğal müttefikidir. Sayıları her gün artmaktadır. Bilinçlendirilmesi zor, ama gerekli olan bir sınıftır. Şehir işçileri ile el ele verdiğinde ne kadar büyük bir güç olduğu anlaşılacaktır. Şimdilerde hiç sesi çıkmayan bu sınıf, sayısı ile orantılı olarak ağırlığını koyduğunda çok şeyleri değiştirmeye adaydır.

Onlar için Engels 1874 yılında yazdığı «Almanya'da Köylü Savaşı» adlı kitabının önsözünde şöyle der: «Tarım işçileri yığının kendi öz çıkarını kavrayacağı gün, Almanya'da gerici, feodal, bürokrat ya da burjuva hükümet olanaksız olacaktır.»[1]

Az Topraklı Köylü

2.4 milyon aileye yaklaşan az topraklı köylü ailelerinin sayıları büyük hızla artmaktadır. Ortalama toprağı 15 dönüm civarındadır. Sayıları artarken sahip oldukları ortalama toprakları azaltmaktadır. Köylünün büyük çoğunluğunu oluştururlar. Köye damgasını vuran bunlardır dersek yeridir. Mevsiminde, iş bulurlarsa, çok çalışır az tüketirler. Traktörün köyü işgali ile eski tip ziraatı sürdüremez olmuşlardır. Traktör alabilecek olanakları yoktur. Şaşkın ve sefildirler. Bir kısmı tarlasını traktörü olana icara verir, bir kısmı para ile (bulabildiği ölçüde) tarlasını traktörle sürdürüp ektirmeye çalışır. İhtiyaçlarının büyük bir kısmını piyasadan almak zorundadır. Artan fiyatlar her gün belini büker, zaman zaman tarım işçisi olarak çalışır, topraksız köylü gibi gittikçe daha az tüketir. İşçilerin ve topraksız köylülerin müttefikidir. Toprak sahibi olması nedeni ile mülk sahipleri tarafından kandırılmaya müsaittir. Yaşam biçimi, onu işçi ve yoksul köylüye yaklaştırır. Kararsız durumunu yendiğinde ağırlığını işçilerden yana, emekten yana koyduğunda çok büyük bir güçtür. Yüzyılımızın başında bazı ülkelerde kendi partisini kurduğu hâttâ iktidar olduğu, demokratik reformlar yaptığı görülmüştür.

Orta Köylü

51 - 100 dönüm arası toprağı olan orta köylünün durumu pek iyi değildir. Borç harç aldığı traktörün borcu, banka faizi altında ezilmekte-

dir. Bu durum, şehirlerdeki esnaf ve zanaatkârlarınkine benzer. Çok çalışır az tüketir. Köyde gelişen kapitalist ilişki en çok bunları etkiler. Artan traktör fiyatlarından, artan mazot fiyatlarından, suni gübre fiyatlarından şikayetçidir. Taban fiyatlarını düşük bulurlar. Kapitalizmi yaşayarak öğrenmektedirler. Toprağı yetersiz olduğu için az topraklıdan toprak kiralar, zaman zaman para ile çift sürerler. Yapacak iş bulmak zorundadır hem kendisine hem traktörüne. Ödeyeceği borçları vardır. Zaman zaman kendini bir cendere içine düşmüş hisseder, hayatı cehenneme dönmüş gibi görür, bazen ve cehennemini cennete çevirebilmek için (hiç değilse ölümden sonra) camiye ağırlık verenleri vardır, ama asıl kurtuluşu aslan sütünde bulanları daha da çoktur. Borç, faiz, artan fiyatlar, traktöre yeterli iş bulunamaması sıkar canını. Bir de kızın çeyizi, oğlanın düğünü söz konusu oldu mu kurtuluşu kahveye kaçmakta bulur. Yerli dizileri sever, ama eve televizyon almaktan kaçınır. Zaman zaman yoksul köylüden, zaman zaman zengin köylüden yana meyleder. İçinden işçi ve köylülerin yaman savunucuları çıkabilir. Ekonomik konumu onu tarafsızlığa daha yakın tutar.

Zengin Köylü

100 dönümden fazla toprağı olan bu köylülerin durumu iyidir. Yolda, kasabada, şehirde rastladığımız köyü öven, köylünün durumu iyidir diyendir. 150 bin aile kadardırlar. Modern tarım aletleri ve girdi kullanırlar. Bir ayakları köyde bir ayakları kasabada ve şehirdedir. Tarım girdilerinin pahalılığından şikayetçidirler. Bunu, kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinden şikayet olarak değerlendirmek gerekir. Sayıca ve kontrol ettikleri toprak miktarı olarak artmamaktadırlar. Köylü aileleri içindeki oranı azalmakla birlikte, köyde önemli bir ağırlıkları vardır. 101-200 dönüm arasında toprağı olan aileleri bu sınıftan saymak uygun olur. Ekilebilir toprakların 1/5'ini ellerinde bulundururlar.

Toprak Ağaları

Ekilebilir toprakların diğer 1/5'ini ellerinde bulundururlar. Modern araç-gereç kullanırlar. Köye ilk traktörü getiren bunlardır. Çok şey bilirler. Burjuva partilerinin önemli yöneticileri bunlardan çıkar. Öteden beri politika ile içli dışlıdırlar. Tarım bakanları, genel kural olarak bunlar arasından çıkmıştır. Sosyalist düşünceyi «ayrık otu gibi yolan» ülkeyi üç-beş dolar için soğuk savaşın göbeğini atan başbakanlar çıkarmıştır. Bozuk türkçesine, amerikan ingilizcesini ekleyen politikacılar bu sınıftan çıkmıştır. Kapitalizm geliştiği oranda burjuvazi ile kaynaşmaktadır. Her türlü uyanışın karşısındadırlar.

Üretim Araçları

Bugün ülkemizde 600 bin civarında traktör vardır. Toprak büyük ölçüde traktörle işlenmektedir. Yukarıda toprak dağılımına göre sınıflandırmaya çalıştığımız köyün hangi kesimi bu araçları kullanmaktadır? Hiç şüphe yok ki toprak ağaları, zengin köylüler ve orta köylü aynı zamanda traktör, biçer-döğer ve öteki araç ve gereçlere sahiptirler. Bunların aile olarak toplam sayısı 400 bin civarındadır. Geri kalan traktörlerin ve diğer donanımların az topraklı köylü tarafından kullanıldığı kabul edi-

lebilir. Bir traktör ortalama olarak 1000 dönüm toprağı işleyebilmektedir. Bizde ise işlenebilir toprakların nadasa bırakılanları hesaba katılmazsa, traktör başına 250-260 dönüm toprak düşmektedir. Yani traktör çok toprak azdır. Bir başka deyişle mevcut traktörlerle bugün işlenen toprakların 3-4 katı toprağı işlemek mümkündür. Kapitalist ekonominin eşit olmayan gelişme yasası burada da işlemiş ve önemli bir üretim araçları fazlası birikmiştir. Bir yanda topraksız ve az topraklı aile sayısı artarken diğer yanda işleyecek toprak bulamayan traktör sayısı artmaktadır. Bu gelişim önemli problem yaratacağa benzemektedir.

Köyden Kaçış

Köyden kaçış, kimilerinin sandığı gibi, köyde telefonun, elektriğin bulunamadığı için değildir. Bu kaçış hızlı makinalaşmanın getirdiği bir sonuçtur. Toprağı olmayan, ya da az toprağı olan köylü toprağa makinanın da gelmesiyle çalışacak bir alan bulamamakta, çaresiz şehre akın etmektedir.

Köyünden kopan bu emeği sanayi istihdam edememekte ve şehirde de önemli bir işsizler ordusu birikmektedir. Kapitalist üretim yapısı gereği bir yandan kırda makinalaşmayı artırırken, diğer yandan da işsizliği artırmaktadır. Dünün içine kapalı «çok çalışan az tüketen» köylüsü yerini ne toprakta ne de sanayide iş bulamayan köylüsüne bırakmıştır. Köylünün yüzde doksanı çaresizdir. İşçi, köylü ve bütün emekçi halkın kurtuluşu hızlı sanayileşmede yatıyor. İşçi köylü ittifakı bu temelde aranılacaktır. Ülkemizin Sosyalistleri bunu çok iyi değerlendirmek zorundadır. İşçi sınıfı hareketinin gücü, bu doğal müttefiklerine elini uzatmasına bağlıdır. Bu, aynı zamanda sosyalist mücadelenin denendiği bir mihenk taşıdır.

On binlerce yerleşim bölgesine dağılmış, hem gelişen kapitalizmin hem de feodal geleneklerin ezdiği kır yoksulları işçi kardeşlerinin sesine kulak vereceklerdir. Yeter ki işçi sınıfı; çağına ve sınıfın yaraşır bir derlenip toparlanmaya girsin. Yeter ki sınıfının bilimsel görüşüne sahip çıkarak politikaya ağırlığını koyabilsin.

Lenin, 1903 Martında yazdığı «Kır Yoksullarına» adlı kitabında şöyle diyordu: «Rusya'da bütün şehir işçileri, bütün kır yoksullarıyla sıkı ve kopmaz bir ittifak içinde birleşmelidir. Bu dava yüce bir davadır; ve bu dava uğruna insanın tüm ömrünü vermesine değer.»[2]

Toprak ağalarının ve zengin köylülerin sayısında ve kullandıkları toprak miktarında da az da olsa bir azalma gözlemlenmektedir. Bu, köyden zengin köylünün de kaçtığı anlamında yorumlanabilir. Zengin köylü ve toprak ağaları, toprakta elde ettikleri artı değer'i tekrar toprağa yatırma yerine sanayiye, özellikle gıda sanayine yöneltmektedirler. Bunu da doğal karşılamak gerekir. Çünkü, toprakta elde edilen artı değer sanayie göre daha düşüktür. Toprak ağaları ve zengin köylü kapitalist ekonominin mantığı içinde elde ettiği rant ve artı değeri yavaş ta olsa sanayie yöneltmektedir. Köyden kaçışın diğer yanı da budur.

22 Ağustos 1987

1 Friedrich Engels, Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim, s. 25, Sol Yn. 1975
2 V. İ. Lenin, Kır Yoksullarına, Odak Yn. s. 72, 1974

DOĞU DRAMI VE MİLLİYETLER SORUNU

Kemâl Bal

Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da bir dram yaşanıyor. Bu dramın adı bir türlü konulamadı. Hakikatlar saklanmaya çalışıldı. Bilinçli baskı politikasıyla halkımızın talepleri susturulmak istendi. «Doğu sorunu» denildi. «Etnik ayrılıklar» diye dil üstünde kaydırmaca yapıldı. «Kürt yok dağ Türk'ü var» diye şovenizme ve ırkçılığa prim verildi. 12 Eylül darbesini takip eden süreçte, özellikle ABD emperyalizminin kışkırtma politikalarının da etkisiyle, bölgedeki «Milliyetler Sorunu» iyice alevlendi. İran - Irak Savaşı, Kürt Halkının Anavatanında cereyan ediyor. Ülkemizdeki «Milliyetler Sorunu»nun asıl adı: «Kürt Sorunu»dur. Bir dönem ağza alınmayan sorunlar şimdi büyük bir özgürlük içinde ifade ediliyor. Bütün burjuva partileri bölge halkının sorunlarına değinmeden edemiyor. Sağlı «sol»lu bütün dergiler konuyu gündemine alıyor. Milliyetçi, ırkçı ve şoven duyguları kabartan yazılar yazılıyor. Aklı başında ilerici yazarlarımız, özellikle demokrat ve devrimci yazarlar «Doğu Sorunu» üzerinde oldukça doğru tahliller yapıyor, çözümler öneriyor.

Doğu ve Güney Doğu'da uygulanan sosyal, kültürel ve ekonomik baskı, geçmişten günümüze kadar uzanan bir dizi asimilasyon politikasının bir parçasıdır. Konu, uygulanan yanlış politikanın iflası sonucu, karşımıza gücel bir sorun olarak gelmiştir. Doğu politikasını bilinçle uygulayanlardan bir çözüm bekleyen yok; ama gene de, bugüne kadar gelişen olaylara ciddi olarak bakıp, doğru teşhis konulsaydı, olaylar zinciri bu noktalara gelmezdi demekten kendimizi alamıyoruz. Artık gelişen bu olaylar karşısında, uygulanan baskıcı politikaları terk etmekte yarar vardır. Baskı ve terör uygulanmasından vazgeçilmesi, ilkesel olarak, bugünkü hakim güçler açısından da geçerlidir. Soruna açık ve dürüstçe yaklaşmanın ilk şartı, olaylara çağdaş ölçülerle yaklaşılması ve mevcut bakış açısının terk edilmesinden geçer. Alev bacayı sarmadan, vurdum duymaz bir tavrın ülkenin ulusal ve sosyal çıkarları açısından mutlaka değişmesinde fayda vardır; ama, ulusal ve sosyal çıkarları gözetemeyen bugünkü yönetim sorunu çözemeyecektir. Doğu ve Güney Doğu'da uygulanan asimilasyon politikası ve sindirme hareketleri, gün geçtikçe daha büyük boyutlara varmakta, halkın geleceği karartılmak istenmektedir. Elbette Doğu Dramı, ülkemize özgü bir sorun olmayıp, dünyadaki emperyalist saldırı ve sömürü politikalarının, ezilen halklar üzerindeki dayanılmaz baskı ve terörün bir uzantısıdır.

Doğu ve Güney Doğu'da uygulanan baskı ve sindirme politikası, bizim insanımızın günlük yaşantısının bir parçası haline gelmiştir. Baskılar yetmiyormuş gibi, bazı kanunlar ivedilikle Meclisten çıkarılmaktadır. «Avrupa İnsan Halkları Sözleşmesi» ve «Helsinki Nihai Sonuç Belgesi»

ile «İnsan Hakları Evrensel Bildirisi»ne ters düşen bu kanunların uygulanmasından kaygı duyulmamaktadır. Bugüne kadar çıkarılan bazı kanunlar antidemokratik olmakla beraber, Kürt Halkının geleceğini baskı altında tutmak ve geleceğe ait güvenini, asimilasyon politikalarıyla sindirmekten başka bir amaç taşımamaktadır. 1891 yılında Sultan Abdülhamid'in kurduğu «Hamidiye Alayları» ile Kürt aşiret beylerine maaş ve rütbe verilerek başlatılan bu politika, günümüzde de başka biçimde sürdürülmek isteniyor. Örneğin 1980 yılında 2932 sayılı kanun (Türkçeden başka dil konuşulamaz!) ve 1986 yılında orman köylülerinin mecburi iskanına dair çıkarılan karar ile «Olağanüstü Hal Bölge Valiliği» gibi Kararnamelerle açıkça halk üzerinde kurulan baskının devamı düşünülmüştür. Bütün bunlar Doğu ve Güney Doğu'daki olaylar zincirinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bilinen öteki etkenleri kamçılamıştır.

«Bölge Güvenlik Valisi», «Vurucu Güç» ve «Koruyucular» üçgeni de bu politikanın bir ürünü olup, halka gözdağı verilmekte, şoven duyguları besleyen kesime şirin gözükülmeye çalışılmaktadır. «Bölge Güvenlik Valisi» uygulaması, Doğu ve Güney Doğu'daki Kürt halkının varlığını, bunun resmî elden kabulü düşüncesini perçinlemiştir. «Vurucu Güç»ün muhtevası ve görevi sırasındaki işlevi ise ayrı bir sorunu gündeme getirmiş bulunmaktadır. Bölgede, «ölü ya da kaçarken vuruldu» sözü, halkın günlük yaşantısında her an karşılaştığı ve sıkça duyduğu olağan bir kelime haline dönüşmüştür. Yöre insanının ekonomik ve kültürel farklılığından faydalanılarak bazı kişiler «Koruyuculuk» adı altında silahlandırılarak zorunlu göreve mecbur edilmiş ve halk iki ateş arasında bırakılmıştır.

Doğu ve Güney Doğu'da ortaya çıkan bütün bu olumsuzluklara karşı, «Milliyetler Sorunu» olgusuna, gelişen sosyal mücadelelerin bugünkü sürecinde, yaklaşılmış olması, konu üzerinde çeşitli odakların niyetlerinin açıklanması, sorunun acil ve mutlaka çözülmesi gerektiğinin işaretidir. Her hangi bir coğrafya parçasında, çeşitli milliyetlerden oluşan halkların varoluşu gerçekliği karşısında, sorunun bu boyutlarda tartışılması doğru bir şeydir. Fakat, sorunun çözümünün bilimsel ve bir tek yolu olduğu da unutulmamalıdır. «Milliyetler Sorunu», kapitalist emperyalizmin mengenesinde kıvranan ülkelerde ve şartlarda, onların yüksek çıkarlarına uygun bir şekilde çözülmeyecektir.

Orta Doğu, Asya, Afrika, Latin Amerika ve öteki kıtalarda yüze çıkan «Milliyetler Sorunu» emperyalizmin açtığı bir yaradır. Çeşitli halkları birbirine düşman eden, tarihleri, dilleri, kültür ve ilerici geleneklerini çarpıtan, çıkarlarına göre coğrafyasını çizen hep kapitalist emperyalizm olmuştur. 21. yüzyılın eşiğinde hâlâ kanayan bu yara, emperyalizm varoldukça daha da kanayacaktır.

«Barış» ve «Halklara Özgürlük» bayrağını ilkeselleştiren Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, «Milliyetler Sorunu»nun çözümü yolunda ilk deneyleri oluşturmuş, ezilen ve sömürülen halklar üzerinde derin etkiler bırakmıştır.

Ulusal kurtuluş mücadelesini tamamlayan, emperyalizmle bazı bağlarını koparan ülkeler, hızla sosyal kurtuluş mücadelesine girişmiş, bu yol-

da ileri kazanımlar elde etmiştir. Fakat, günümüzde gene de bazı halkların anavatanı yoktur; ya da kendi yurtlarında üçüncü sınıf bir kimlik taşımaktadırlar. Göçmen insanlar, bölünmüş aileler, çağımızın en büyük dramını yaşıyor. Halkların tarihsel, sosyal ve kültürel köklerinden koparılması, sömürülüp aşağılanması, acı çekmesi, asimilasyonu, insanlığın en büyük ayıbıdır. Sömürülen halklar kendilerine yapılanların Zenci ve Kızılderili halklara yapılanlardan çok da farklı omadığına inanmaktadır·

«Gelişmiş» Kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi, «Milliyetler Sorunu»nu ikinci plana itmiş, ya da bazı (yöresel) yerlerde lokalize ederek, «rezerv» olarak elde bulundurmayı uygun görmüştür. Britanya, Fransa, İspanya'da olduğu gibi... Bu türden bir çözümsüzlük uluslararası tekelci sermayenin çıkarınadır.

«Milliyetler Sorunu»nun sömürülüp kışkırtıldığı ülkeler, çoğunlukla uluslararası tekelci sermayenin «Serbest Pazar» olarak görmek istediği, geri kalmış ya da kapitalizmi orta düzeyde bir «gelişmiş»lik gösteren ülkelerdir. Bu yörelerin halkları da, emperyalizmin çıkarlarına uygun düşecek şekilde birbirleriyle kapıştırılmış, ulusal kurtuluş mücadeleleri sağlı «sol»lu kuşatmaların altında boğuma getirilmek istenmiştir. İç ve dış gerici güçlerin -ittifakın- sultası altında rahat bir nefes alamayan halklar, din, tarikat ve mezhep kavgalarıyla emperyalizmin dişine uygun parçalanmalara sahne olmaktadır. Sorun çok yönlü ve karmaşıktır; ama çözümsüz değildir. Ülkemizin ilerici insanları bilimsel öğretinin ışığında tarihsel iyimserliğimizi yanlarına alarak konuya yaklaşacak ve çözüm getireceklerdir·

1 Eylül 1987

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI VE SİVİLLEŞME

Talat Turhan

Kısaltılmış adı MİT olan Milli İstihbarat Teşkilatı yasayla düzenlenen bir kurumdur.[1]

Bilindiği gibi yasalar kamuya açık belgelerdir. Bu genelleme içerisine 644 sayılı MİT yasası da girmektedir.

Ancak topluma mal olan bazı kanılar sonucu, MİT ve benzeri örgütler bir giz perdesi ardına saklanılarak, demokratik yönetimlerle bağdaştırılması olanaksız tabuların da oluşturulduğu bir gerçektir.

Anılan giz perdesini aralamak savında olmaksızın MİT yasasından yararlanıp, bu örgütü okuyuculara tanıtmak ve bu arada bazı düşüncelerimizi kamuoyuna açıklamak için, bu yazı kaleme alınmıştır.

«MİT, Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuş, MİT müsteşarı tarafından yönetilen ve Milli Emniyet Hizmetleri Başkanlığı (MAH), İstihbarat Başkanlığı (İB), Psikolojik Savunma Başkanlığı (PSB), İdari İşler Başkanlığı (İİB) Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği ile diğer gerekli dairelerden kurulur.»[2]

Yasasına göre düzenlenen MİT'nın kuruluş sermayesi ve Başkanlıklarının görevleri çizelgede gösterilmiştir.[3]

MİT'nın kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi için Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur. Bu «Kurul MİT Müsteşarının Başkanlığında Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri veya yardımcısı, MAH ve İstihbarat Başkanları, Genel Kurmay İstihbarat Başkanı veya yardımcısı, Bakanlıkların istihbarat hizmetleriyle görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanlarıyla MİT müsteşarının çağıracağı kimselerden teşekkül eder.»[4]

Katılan kişilerden anlaşılacağı üzere bu kurulda istihbaratın koordinasyonunun sağlanıldığı söylenilebilir.

Demokrasilerde yürütmenin hiç bir eylemi parlamenter denetim mekanizmasının dışında tutulamaz. Teorideki bu kuralın uygulamada büyük ölçüde zaman zaman göz ardı edildiği de bir gerçektir. Bu arada, özellikle MİT'na yöneltilen ve üzerinde önemle durulup açıklığa kavuşturulması gereken suçlamalar, gizlilik ve ulusal güvenlik perdelerinin ardına sığınılarak geçiştirilmekte ve örgütün «devlet üzerinde devlet» olma konumu sürdürülmektedir.

Bu niteliğiyle MİT'nın bağlı bulunduğu Başbakanlığı bile aşıp, demokrasi dışı girişimlere olanak sağladığı da bilinen tarihi bir gerçektir.

Nitekim, 27 Mayıs 1960 hareketi, 12 Mart 1971 muhtıralı askeri darbesi ve 12 Eylül 1980 askeri darbesini Milli İstihbarat Teşkilatı emrinde bulunduğu Başbakanlara haber vermemişlerdir.[5]

Demokrasinin kesintiye uğramasında en önde gelen etkenlerden biri

olan örgütün bu tarihsel suçu bir daha işlemesini önlemenin önlemlerinin alınması demokrasinin yaşatılmasının önkoşulu olduğunu vurgulayarak belirtmek isterim.

Dünyadaki en sabıkalı istihbarat örgütlerinden biri olan CİA'nın zaman zaman parlamenter denetim altına alınmasına gerek görülmüştür. İnceleme sonucu suçlu bulunan örgüt üzerinde düzenlemelerin yapıldığı da bilinen gerçekler arasındadır.[6]

Bu durumda, Askeri Darbeleri önlemenin önkoşulunun devlet içindeki tüm kurumları demokratik ve parlamenter denetim altına almak olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Kuşkusuz parlamentoların da bu denetimi yapabilecek nitelikte oluşması da yaşamsal önemde düşünülmelidir.

Bu özlemlerin gerçekleşmesinin, bir anlamda MİT'nın SİVİLLEŞMESİ'ne bağlı bulunduğunu geçen yıl açıklamıştım.[7]

Konuya ilişkin görüşlerimi yineliyorum:

«Şahap Balcıoğlu: «... MİT mi iktidar kavgasında yan tutuyor, yoksa kavga eden subaylardan bir bölümü mü MİT'i araç olarak kullanıyor?...»

Talat Turhan - MİT konusundaki sorunuza gelince: Tüm ülkelerin istihbarata gereksinimi vardır. MİT de bu amaçla kurulmuş örgütlerden biridir. Yasa sınırları içinde kaldığı sürece devlet yönetimi açısından yaşamsal işlevi bulunmaktadır. Ancak o örgütün yasa sınırları dışına taştığı, gerek Parlamentoda gerekse basında sık sık eleştirildi. Ayrıca, Dışişleri eski Bakanlarından İhsan Sabri Çağlayangil MİT ile CIA ilişkisinden söz etti. Tüm haberalma örgütlerinin kendilerini düzenin ve yasaların üstünde gördüğü ve bu anlayış sonucu denetim dışında kalıp ülkelerini güç duruma soktuğu da bir gerçektir. Bu konuda en sabıkalı örgütse CIA' dır. Buna karşın Amerika'da o konuda demokratik mekanizma zaman zaman işlemiştir. CIA hakkında araştırma komisyonları kurulmuş, ordan gelen raporlara göre CIA yeni baştan düzenlenmiştir. Yani en sabıkalı örgüt olan CIA bile demokratik denetim içine, zaman zaman da olsa alınabilmiştir. Buna karşın, tüm eleştirilere rağmen MİT'in demokratik denetim altına alındığı görülmemiştir. Demirel bazı gazete[8] ve dergilerle yaptığı söyleşide «Türkiye'de ne 27 Mayıs'da, ne 12 Mart'da, ne 12 Eylül' de bizim istihbarat teşkilatı bir darbe ve müdahale olacağına dair bir bilgi vermemiştir. Devletin işlemesi lâzımsa bu fonksiyonun da görülmesi lâzımdır» derken, bir anlamda, Başbakan olarak emrinde bulunması gereken kuruluşa yani MİT'e hakim olamadığını itiraf etmektedir. Aynı kişi bu konudaki gafını anlamış olacak ki, bir gazeteye yaptığı açıklamada «Sivil Cuntacılar hakkında MİT'den bilgi aldığını» fakat MİT'nın «Türk Silahlı Kuvvetleri içine girmemesi nedeniyle asker arasındaki cunta faaliyetlerine sızamadık» diye gerçeklerle bağdaşmayan bir tevile sapmak gereğini hissetmiştir.[9] Bir gün devlet arşivlerindeki belgeler açıklanırsa, bu konudaki gerçeklerin Demirel'in söyledikleri doğrultuda olmadığı görülecektir.[10]

Özetle, bir açıklık rejimi olarak demokraside hiçbir kurum denetim dışında kalmaması gerekirken, uygulamada başbakanlar bile MİT'i tam olarak kontrol altına alamamışlardır. Yani, MİT'nın yasadışı faaliyetleri demokratik denetim mekanizması dışında tutulduğu için, demokratik hü-

kümetler darbelerden bile habersiz bırakılmaktadır. Bu neden böyle oluyor?

MİT'nın yönetim kadrolarında asker kökenli olanlar çoğunlukta, sivil olanlar azınlıktadır. MİT başkanları genellikle generallerden seçilmektedir. MİT'nın idari ve teknik hizmetlerinde de görevli personel genellikle «kompartıman usulü» çalışmakta, örgütün tümü üzerinde etkili olabilecek bir işlevleri bulunmamaktadır. Asker kişilerin egemen olduğu bir istihbarat örgütü, özellikle az gelişmiş ülkelerde, silahlı kuvvetlerinin gücünü ve onun iktidar üzerindeki etkinliğini en iyi değerlendirecek durumda bulunduğundan, iktidarları yeteri kadar haberle «idare ederken», asıl istihbaratı Silahlı Kuvvetler'e aktarırlar. Bu arada Silahlı Kuvvetler içinde gruplaşmalar olduğunu saptadığı zaman da, örgüt ya ikiye bölünmekte, ya da güçlü gruba istihbarat vermeyi yeğlemektedir. Bu oluşumun sakıncalarını önlemenin yolu, istihbarat toplama görevini değişik kuruluşlara vermek ve bunların kontrolünü koordine edecek güçte bir örgüte işlerlik kazandırmaktır. 12 Mart öncesinde MİT başında bulunan kişiyle, 12 Mart'dan sonraki Başkanın Sunay - Tağmaç'la simgelenen tutucu kanada hizmet verdiği bilinen bir gerçektir. O halde MİT'nın, kuruluşuyla amaçlanan gerçek görevini tam olarak yerine getirebilmesi için önkoşul, örgütün sivilleştirilmesidir. Bunun için de sivil istihbaratçıların yetiştirilmesi gerekmektedir. Oysa bugün için istihbaratçı yetiştiren en önemli kaynak Türk Silahlı Kuvvetleri'dir. Ama sözü edilen sivilleri Amerika'da yetiştirirseniz, CIA - MİT ilişkisini daha da arttırmak sakıncasıyla karşılaşılabilir.

12 Mart döneminde Türün'ün Zihni Paşa İşkence Köşkü'nde görevli MİT elemanlarından E. Ö. askerlikten ayrılma olup Amerika'da eğitilmiş bir kişiydi. H. A. dededen mason olan bir aileden gelmekteydi. Amerika'da özel eğitimden geçirilmişti. Adı bile masonikti. M. E.'nin babası MİT örgütü içinde «Baba Mazhar» olarak anılan bir masondu. Kendisi Amerika'da eğitilmişti. Masonik ilkelere tamamen karşıt olan bir işkencehanede bu kişilerin ne işi vardı? Onlar tamamen Faik Türün hiyerarşisi içinde yasadışı bir tertibe girmişlerdi. Faik Türün'ün bir mason olan Süleyman Demirel'le ilişkisini bilmeyen kalmadı. Bugün Süleyman Demirel «12 Mart'ın rövanşını iki sene sonra aldık: Gürler Cumhurbaşkanı olamadı» demektedir.[11] Gürler'in Cumhurbaşkanlığını önlemek için düzenlenen tertipler Türün'ün kontrolundaki Zihni Paşa İşkence Köşkü'nde tezgahlandı. Bu tertipler sonucu «Bomba Davası» denen senaryo hazırlandı. Böylece Gürler, 12 Mart'ın rövanşı alınmak üzere «Cuntabaşı» olarak ilan edildi. Bu amaçla alınan ama mahkeme önüne getirilemeyen, dolayısıyla hukuki bir değerlendirme ve incelemeye tâbi tutulamayan el yazısı ifadeler Tercüman gazetesinde Nazlı Ilıcak tarafından «12 Mart Cuntaları» diye yayınlandı.

Biraz önce adlarını verdiğim işkenceci MİT elemanları uzun süre önemli görevlerde bulunmaya devam ettiler. Hâlen de içlerinde görevini sürdürenler var. Bu karmaşık olayın içyüzü aydınlanmadan gerçekler ortaya çıkamaz ve Türkiye'de demokrasiye tam anlamıyla işlerlik kazandırılamaz.. Ayrıca Türün'ün işkencecilerinden söz ederken, Türün - De-

mirel ilişkisini tüm boyutlarıyla saptamadan da sağlıklı değer yargıları oluşturulamaz.

İlk kez tarafımızdan öne sürüldüğünü sandığımız «MİT'nın SİVİLLEŞTİRİLMESİ» güncelleşmiş bulunmaktadır.

İktidar, göbek bağlarıyla dünya finans kuruluşları ve onların sahipleri olan devletlere «Serbest piyasa ekonomisi» yutturmacasıyla bağlanmakta ve ülkenin tüm kaynakları yanında, ucuz iş gücünü emperyalistlere peşkeş çekerken aşırı bağımlılık bataklığında çırpınmaktadır.

Prens Sabahattin'lerden bu yana özlenen bu ekonomik politikayı uygulamaya koyanlar, bu yöndeki düzenleme girişimlerini sürdürmekte ve bunları reform ve hattâ devrim diye halka yutturmakta, Atatürk diye diye onun «Devletçilik» ilkesi ve «Tam Bağımsızlık» şiarı tahrip edilmektedir. Bu anlayış sonucu ülke ekonomisi IMF boy's larının kontrolüne terkedilmiş bulunmaktadır...

Böyle bir iktidarın demokratikleşme ve sivilleşme anlayışına uygun hedeflerinden biri de «MİT'nın sivilleştirilmesi»dir.

Kuşkusuz bu sivilleşme bizim anlayışımızın tam karşıtı olup ancak iktidarın politikasına hizmet etme amacına yöneliktir.

Yapıtımda da belirttiğim gibi «CIA - MİT ilişkisini» daha da artırmak tehlikesini içermektedir.[12]

Somuta indirgersek: Bugünkü iktidarın, MİT müsteşarı olan generali, örgüt başından alıp onun yerine, bugün için ikinci konumda bulunan Hiram Abas'ı atamakla sivilleşmede bir önemli adım daha atmak umudunda olduğuna ilişkin savlar öne sürülmektedir.

Bazı çevreler, Başbakan'ın Suriye gezisine MİT müsteşar yardımcısı Hiram Abas'ı götürmesini ve bu olayın basına aktarılmasını, bu niyetin dışa vurulan bir yansıması olarak değerlendirdiler.

Hiram Abas'ın biyografisini yakından bilenler olayı değişik boyutlarda yorumlamaktadırlar... Ancak bu kişinin, 12 Mart sonrası «Faik Türün Dükalığı'nca[13] kurulan ve işletilen, kendilerini «KONTR GERİLLA ÖRGÜTÜ» olarak tanımlayan, teknik sorgulama yöntemleriyle -İŞKENCEYLE- tertipler düzenleyen Erenköy Zihni Paşa Köşkü'ndeki MİT görevlisi olduğuna ilişkin savlar, bugüne kadar yadsınmış değildir.

Bunun yanında, MİT'ndan emekli olan [14] Hiram Abas'ın bir iş adamının kişisel koruma görevini «body guard» üstlendikten sonra,[15] bu iktidar döneminde tekrar örgüte alındığı savları da öne sürülmektedir.

Kuşkusuz bizim «MİT'nın SİVİLLEŞTİRİLMESİ» önerimiz, bir sivil kişinin MİT müsteşarlığına atanmasıyla gerçekleşmeyecek kadar geniş boyutlu, kapsamlı ve uzun süreçlidir. İktidar ve onun bağlı olduğu güçlere hizmeti amaçlayan yapay girişimler halkımıza sivilleşme ve demokratikleşme diye yutturulamaz.

Ülkemizde:

— Loochead rüşvet olayı esrarını korumaktadır.

— Önemli makamlarda bulunan kişiler hakkında öne sürülen yolsuzluk savlarını açıklığa çıkarma girişimlerinin önü tıkanmıştır.

— Kocatepe Gemisi'nin batırılması olayı yargı önüne getirilememiştir.

— Güney Doğu Anadolu'da cereyan eden olayların günümüzdeki boyutlara ulaşmasındaki sorumlulukların ortaya çıkarılması iktidar partisince önlenmiştir.

Sekiz yıllık sıkıyönetimden sonra bugün «istihbarat noksanlığı»ndan söz edilmektedir. Oysa «Meclis araştırılması» yapılabilseydi bu konuda varsa, eksiklikler ve sorumlular saptanabilecekti.

— MİT'nın Askeri Darbeler öncesi sorumluluğunu araştırmağa uzun zaman hiç bir iktidarın gücünün yetmeyeceği kanısındayım.

— Holding patronlarının ismi karışan büyük yolsuzluklar gözardı edilmekte, yanlışlıkla yargı eline düşenlerin davaları örtbas edilmektedir. Daha dün hakkında yurt dışına çıkış yasağı bulunan bir büyük iş adamı, bugün özel kesimin AET ile ilişkilerini düzenlemek için yurt dışına mekik dokumaktadır.

— Hayali ihracat olaylarıyla devleti soyanların vurgunları yanlarına kâr kalmakta, soygundan büyük pay alan büyükler, paravan isimlerin ardına sığınarak günlerini gün etmektedir.

Örnekler çoğaltılabilir.

Gerçek sivilleşme ve demokratikleşme tüm devlet kurumlarının parlamentonun denetimi altına alındığı, sektörler arası dengelerin kurulduğu, sosyal adaletin sağlandığı, iç ve dış sömürünün önlendiği bir düzenle gerçekleştirilebilir.

Oysaki emperyalizme bağımlı hale getirilen ülkelerde politik yelpazenin sağında tahtere valli oynatılması, halka demokrasi diye yutturulmaktadır günümüzde...

7 Eylül 1987

Kaynakça ve Açıklama :

1 644 sayılı kanun: 6 Temmuz 1965 günü kabul edilmiş olup Resmi Gazete'nin 12055 No lu sayısında 22 Temmuz 1965 tarihinde yayınlanmıştır.

2 a.g.e. Madde 1 ve 2

4 a.g.e. Madde 8

5 Nokta: 5 Temmuz 1987 sayı 26 Süleyman Demirel «MİT Sivilleşmelidir.»

6 Les Comlots de la CIA - Manipulations et Assasinats - David Antonel, Alain Jaubert, Lucien Kovalson

7 «Bomba Davası»nda Talat Turhan'ın savunması -2. kitap işkence- Altıncı bölüm, s. 381 - 416 (Birinci baskı, Temmuz - 1986)

8 Güneş: 22 Mart 1986

9 Tercüman: 21 Mart 1986

10 Muhsin Batur, Demirel'i bu konuda yadsımaktadır. (Tercüman: 21 Mart 1986)

11 Tercüman: 21 Mart 1986

12 CIA - MİT ilişkisi hakkında 8 Eylül 1964 günü GENÇ KEMALİSTLER ORDUSU davası nedeniyle Genelkurmay Askeri Mahkemesinde ve BOMBA DAVASI nedeniyle 1973 ve 1975 yıllarında yaptığım açıklamalar daha sonra yetkili kişilerce doğrulanmış ve bu husus basın ve yayın organlarına yansımıştır. Bakınız :

a) «Çağlayangil, 12 Mart'ı açıklıyor - 12 Mart'ta büyük ölçüde CIA vardır» Çağlayangil'in İsmail Cem ile yaptığı söyleşi .Politika: 9 Mart 1976 - 21 Mart 1976

b) «Kime Karşı, Kim Yaptı -İlhan Selçuk-» Cumhuriyet: 19 Mart 1976

c) «Kim Kimi Doğruluyor -Uğur Mumcu-» Cumhuriyet: 26 Mart 1976

d) «Bir Pulsuz Dilekçe -Uğur Mumcu» s. 195-198 «Kim Kimi Doğruluyor.»

e) «Bıçağın Sırtındaki Türkiye -CIA, MİT ve Kontr Gerilla- Süleyman Genç» Vatan: 13 Kasım 1977: 14 Şubat 1978- ve aynı adı taşıyan yapıt

f) «12 Mart -CIA - MİT İlişkileri- Örsan Öymen-» Milliyet 23 Mart 1976

13 Güneş: 12 Mart 1986 «Sadi Koçaş: «Türün, söz dinlemeyen dükalıktı»

14 644 sayılı MİT yasası Madde 22 : «Başarılı hizmet ifa edip MİT'le ilişiği kesilenlere de takdir edilecek miktarlar üzerinde tazminat verilebilir.»

15 Çok narin olduğu söylenilen ve her zaman ön planda görünen bu iş adamının bu günlerde bankalara olan 800 milyon liralık borcu nedeniyle ödeme gülçüğü içine düştüğü basına yansıdı.

3 **Başbakanlık**

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)

Milli Emniyet Hizmetleri Başkanlığı (MAH)

Görevleri :
Milli güvenlik ile ilgili istihbarata esas olacak haberleri toplamak ve istihbarata karşı koymaktır.

İstihbarat Başkanlığı (İB)

Görevleri :
MAH ve PSB ile çeşitli devlet daireleri ve resmi kurumlar tarafından derlenen milli güvenliğe ait haber ve istihbaratı almak, devlet çapında yorumlamak, tasnif etmek, yaymak ve MİT içindeki istihbarat faaliyetlerini koordine etmektir.

Psikolojik Savunma Başkanlığı (PSB)

Görevleri :
Barışta ve savaşta milli bünyeyi içten ve dıştan gelecek psikolojik tesirlere ait açık haberler toplamak, yorumlamak ve karşı koymaktır.

İdari İşler Başkanlığı (İİB)

Görevleri :
Topyekün istihbaratın sağlanması için gerekli destek görevlerini yapmaktır.

Teftiş Kurulu Başkanlığı

Görevleri :
MİT'nın teftiş, denetim ve soruşturma işlerini yapmaktır.

Hukuk Müşavirliği

Görevleri :
MİT ile ilgili hukuki işleri yönetmektir.

Diğer Gerekli Daireler

Görevleri :
?

Milli İstihbarat Teşkilatının Görevleri :

Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili plânların hazırlanmasında esas olacak askeri, siyasi, iktisadi, ticari, mali, sınaî, ilmî, teknik, biyografik ve psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı Devlet çapında istihsal etmek, bu istihbaratı Başbakana, Milli Güvenlik Kuruluna (MGK) ve gerekli resmî makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbaratla uğraşan bütün daire ve kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, psikolojik savunma icaplarını yaymak ve istihbarata karşı koymaktır.

MİT'na bu görevler dışında hizmet yüklenemez ve bu teşkilat Devletin güvenliği ve milli politikası ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka hizmet istikametlerine yöneltilemez.

(Kanun No: 644
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI KANUNU
6 Temmuz 1965
Resmî Gazete ile neşir ve ilân: 22 Temmuz 1965 Sayı: 12055)

HAREKETİMİZ ÖRGÜTSEL GÜVENCELERE KAVUŞTURULMALIDIR

İşçiler Konuşuyor :
SORUN'un Yaptığı Röportaj

İsmail Arguvanlı

Soru 1) Bilinçli bir işçi olarak, ilerici sendikal mücadelede rol üstlendiniz. Grev, yürüyüş, mıting, vb. kitle hareketleri içinde bulundunuz. Günümüzle geçmişi nasıl değerlendirmektesiniz?

Cevap 1) 1980 öncesi T. Demir Döküm işyerinde çalışıyordum. Sendikamız T. Maden-İş üyesiydim. Sendikada görünürde aktif bir görev üstlenmemiştim; ama işin içindeydik.

S. 2) Sendikada neden aktif görev üstlenmediniz?

C. 2) Bizim gibi işçilerin zaman zaman en önde rol üstlenmesini doğru bulmuyorum. Elbette yeri gelir en bilinçli işçiler sendikalarda görev üstlenebilir. Bana göre, işçi arasında sevilen, dürüst, namuslu, sıradan işçiler sendikalarda, temsilcilikte görev üstlenmeli. Bilinçli işçi, zaten görevinin idraki içindedir. Birde onu topun ağzına koymak hesapsızlıktır. Bilinçli işçiler her işyerinde gerekli olanı esirgemeden yapıyor. Onların işyerlerinde daha da önemli görevleri olmalıdır. Dönem dönem sendikacılık bir amaç olarak ele alınıyor. İşçi arasında, Kemâl Türkler, olmuyorsa Abdullah Baştürk olmaya özenen onlarca işçi vardı. Sendikacılık kötü bir meslek olarak takdim edilince bizim de böyle hareket etmemiz anlaşılır açıklıktadır.

S. 3) 12 Eylül 1980 öncesi işyerinizden niçin ayrılmak ihtiyacını duydunuz?

C 3) İşyerinde Maden-İş Sendikası taraftı. Sonra bazı hatalar yapıldı; ve işyerimize sarı bir sendika girdi. Maden-İş'in taraftarları biliniyordu. Demir Döküm işçisinin tarihi anılmaya değer onurlu mücadelelerle doluydu. Üretimin bütün safhalarında bilinçli işçiler en öndeydi. Kimlikleri açıklanmıştı. Sarı sendika, bazı Maden-İş yöneticileriyle uzmanların, ayrıca bir iki temsilcinin kusurları yüzünden bu iş yerine girebilmiştir. İşçiler arasında kıyasıya bir mücadele yaratılmıştı. Bunun giderilmesi için Maden-İş üst yönetimine ilerici bir sendikal anlayışın hakim olması lâzımdı. Oysa yöneticilerimiz ajitasyona, reklama, hesapsız grev ve gösterilere daha yatkındı. En önemlisi de işçi sınıfının sendikal birliğini gündemine alabilecek güvenilir bir Parti yoktu. Parti rolüne soyunanlar da, sendika aracılığıyla çağrışım yapıyor, daha ileri bir işleve soyunamıyordu. Ülkedeki kriz, doğal olarak sınıf mücadelesini keskinleştirmişti. Muhtemel bir hesaplaşmada sendikacıların, uzmanların kaçacakları belliydi. İşyerimizdeki işçi hareketlerinin faturasını bilinçli işçi-

ler çekecekti. Bizde 12 Eylül'den 6 ay önce işyerlerimizden ayrılmaya karar verdik.

S. 4) Üretimden kopunca hayatınızı nasıl kazandınız?

C. 4). İşinden ihbarsız, tazminatsız, pulsuz ayrılan bir işçi ne yapar? Önce pazarcılık yaptım. Pazar pazar, kıyı bucak dolaştım. Aç kalmadım. Daha sonra bir atelye açmayı düşündüm. Sermayem yoktu. Zaten esnaflık ve ticaret bizim harcımız değil. Sınıflı toplumlarda hemen hemen bütün ilerici insanlar esnaflık ve ticaret söz konusu olunca yaya kalıyoruz. Bizimki de öyle oldu. Atelye işimiz yürümedi. Şimdi ise kimliğimizden ürkmeyen patronların yanında çalışmaktayız.

S. 5) Bir fabrikada çalışmayı özlüyor musunuz?

C. 5) İşçi sınıfından kopmamak için bir bedel ödenmesi gerekiyorsa bu bedeli ödemeye hazırım. Fakat fabrikalar bizlere kapalı...

S. 6) DİSK'in örgütlenme ilkeleri, 12 Eylül deneyinden sonra, nasıl ele alınmalıdır? DİSK neden bu düzeyde örgütlenebilmiştir?

C. 6) DİSK, tarihsel ve sosyal mücadele geleneklerimizin tamamının üzerinde gelişmiştir. Sendikacılar adeta açık bir bono almışcasına bu geleneği kullanmıştır. Sendikal mücadeleyi siyasi perspektifle yönlendiren bir işçi sınıfı partisi olmayınca, sendikacılar, hakim iç ve dış gerici ittifakın işçi sınıfına vermek zorunda kaldığı ekonomik mücadele alanını doğru hedeflerde kullanamamıştır. Konunun can alıcı yanı böyle olunca, örgütlenme ilkeleri de ona göre olacaktır elbette. Teorik olarak bazı ilkesel yönelişler kağıda dökülmüş, kongrelerde tartışılmıştır. Ama bu ileri sesler sendikacıların yetenekleri ve kongre oyunlarıyla boğulmuştur. DİSK'i DİSK yapan temel taşları, işyerlerindeki sınıf bilinçli işçiler olmuştur. Örgütlenmeyi de onlar gerçekleştirmiş, sendikanın yetki almasını sağlamışlardır. 1980'li yıllara kadar, DİSK, adeta, «İstanbul Dukalığı»nın (sendika aristokratlarının sözüdür) dışına çıkamadı. Ereğli, İskenderun, Seydişehir, Aliağa gibi işyerlerine DİSK'in girmesi, bilinçli işçilerin anılmayan çabalarıyla hattâ kanları pahasına gerçekleşmiştir. Anadolu'nun diğer illerindeki DİSK örgütlenmesi de aynen böyledir. Bu örnekler sendikal örgütlenmede ilkeli örgütlenmenin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. DİSK'in örgütlenmesi daha ileri boyutlara ulaşabilirdi. İşçi sınıfının sendikal birliği konusunda kalıcı adımlar atılabilirdi. Türk-İş'in tabanı kazanılabilirdi. Eğer 600 bin üye sayısı bir anlam ifade ediyorsa, bu, ülkedeki sınıf mücadelesinin giderek artması, baskı ve sömürünün yoğunluğu, kitle çalışması yapan bilinçli kadroların önderliği gibi etkenlerle yaratılmıştır.

S. 7) Günümüzde ilerici açıdan DİSK'i nasıl yargılamaktasınız?

C. 7) DİSK Davası, Yargıtay aşamasında. Ama bu sonuçlanmış demektir. DİSK örgüt olarak fiilen yoktur. Üyeleri diğer sendikalara dağılmıştır. Mal varlığına el konulmuştur. 12 Mart'lar, 12 Eylül'ler yaşanır; ama hiçbir devrimci örgüt bir iç oturumda yargılanmak istemez. Böyle bir yargılama gereklidir. İşçi sınıfı henüz kendi adına konuyu gündeme getiremiyor. İradesini yansıtamıyor. Sayıları çok az bir kesim böyle bir özlemi taşıyor; bunu hissetmemek mümkün değil. Görünürdeki başlıca iki eğilimi burada anarak konuya bakmak lâzım. DİSK Genel Başkanı

A. Baştürk, 600 bin üyeyi adeta cebinde görüyor. DİSK'in sınıfsal ve tarihsel haklılığının şahsında temsil edildiğine inanıyor. Yurt içinde ve dışında temaslar yapıyor; beyanatlar veriyor. SHP'ye gönüllü bir destek verilmesi yetkisini kendinde görüyor; pazarlıklar yapıyor; ittifaklara girişiyor. Elbette A. Baştürk hukuken ve fiilen DİSK'in yasal Genel Başkanıdır. Onurlu bir cezaevi yaşamı vardır. Askeri Mahkemelerde, işçilik onurunu ve sorumluluğunu yere düşürmemiştir. DİSK'i savunmuştur. Bu çok önemlidir. Yüceltmeye gerek yok; her devrimci gibi o da görevini yapmıştır. Yapmak zorundadır. Ama günümüz başka bir gündür. Yaşanan anın hakkını verebilmek için örgütlü ve donatımlı olmak gerekir. A. Baştürk, siyasi bir karar mekanizmasının sorumluluğunu tek başına kendinde görmüş, girebilmiştir. Oysa, DISK hepimizindir! Bunu herkesin öğrenmesi ve 12 Eylül sonu bir değerlendirmede hesaba katması lâzımdır. İşçi sınıfı partisinin oluşturulması görevini bir kenara bırakıp DİSK'in saygınlığını kullanmak anlamına gelebilecek her türlü girişim DISK davasına zarar verir. Ayrıca, A. Baştürk tutarlı bir sosyal demokrat olarak bir siyasi tercihin sahibidir. Bu, onun kişisel tavrı olmalıdır. Kendi adına konuşmalıdır. DİSK adına değil.

Oteki eğilimi, yani K. Türkler'in fotoğrafı ardına saklananları ise daha ayrıntılı eleştirmek ve yargılamak gerekir. DİSK'in tarihinde, hiçbir siyasi eğilim ilerici sendikal hareketimize, parti geleneklerimize bu boyutta bir darbe vuramamıştır. Bu takımın DİSK'deki «etkinliği» karşısında susan, mücadele etmeyen bütün ilerici akımlar en az onlar kadar suçludur. DİSK geleneğini sulandıran, tekelciliğin gündemi karşısında, işçi sınıfının bütün kazanımlarını teslim edenler bunlardır. 12 Eylül böylelerine de hiçbir şey öğretmemiştir.

S. 8) Hakim sınıfların gündeminde DİSK'in açılması diye bir sorunları var mıdır?

C. 8) Onların gündeminde neyin olduğu açık değil midir? Hakim sınıflar, DİSK'e karşı duydukları «sempatilerini» onu etkisiz duruma getirerek göstermişlerdir. Işçi sınıfının siyasal, sendikal örgütleriyle öteki demokratik örgütlerini büyük bir yetenekle «safdışı» yapanlar, şimdiki rahatlarını niçin bozsun? DİSK'in yeniden açılması, işbaşı yapabilmesi güçler ilişkisine bağlıdır. A. Baştürk «dış dinamiği», uluslararası sendikal örgütleri, özellikle de Avrupa sendikalarını, onların gücünü harekete geçirmek istiyor. Her ülkenin sosyal mücadele gelenekleri ve biçimleri değişiktir. ABD ve AET sendikalarının hesapları ayrıdır. Onların arkalarında çok karmaşık niyetler yatıyor. DİSK'in açılması kadar, işlevini, yeni şartlarda, yerine getirebilmesi önemlidir. Buna da ülkemiz işçi sınıfı karar vermelidir. Onun adına yapılmak istenen vekâletsiz çağrışımların neye yaradığı iki ara rejim şartlarında yaşanarak görüldü. İşçi sınıfını örgütleyemeyen, onun birlik anlayışını ve gücünü yansıtamayan bütün girişimler havada kalmaya mahkûmdur. Tökezlenir. DİSK'in açılması için hukuk yoluyla mücadele edilmesi, demokrasi mücadelesinin değişmez bir parçasıdır. Bu davanın peşi elbette bırakılmayacaktır. Hakim sınıflar; buyurunuz, işte DİSK, işte mallarınız, işte sendikanın paraları demez. Bütün üretim araçlarını, devleti, orduyu, güvenlik güçlerini elinde bu-

lunduran hangi güç, DİSK'i işçilere kendiliğinden teslim eder?

S. 9) İşçi sınıfının sendikal birliği konusunda değişik tutumları nasıl ele almalı?

C. 9) İşçi sınıfının sendikal birliği, işçi sınıfının ideolojik ve siyasi birliğinden önce tartışılamaz. Bazı siyasi akımlar kendilerini İSP yerine koyduklarından, bu konuyu sorumsuzca tartışıyor. Oysa günümüzde gündemin 1. maddesi İSP'nin oluşturulmasıdır. Bunu gerçekleştiremeyenler, sendika aracına yeniden sahip olmak sevdasına tutulmuşcasına konuyu yanlış biçimde sunmuştur. Parti güvencesine kavuşamamış bir sendikal birlik düşünülemez. İşçi sınıfının sendikal birliği için, önerilen; yeni bir DİSK, İşçi Komisyonları Örgütlenmesi, Bağımsız Sendikalarda Örgütlenme, Türk-İş'te Örgütlenme, vs. gibi yaklaşımlar yarım doğruları dile getiriyor. Fil'in organlarını eliyle yoklayan körlerin tarif yapması ne kadar doğru ise, yukardaki önerilerde de o kadar «doğru» taraflar bulunmaktadır. Bugün işçi sınıfı Türk-İş, Bağımsız Sendikalar, MİSK, HAK-İş gibi sendikalara taksim edilmiştir. Bu görüntü değiştirilmelidir. Binlerce işçi sendikasız, küçük işyerlerinde çalışmaktadır, Kimse bu işyerlerinin örgütlenmesini düşünemiyor bile. Aidat, temsilci, kadro, vs. gibi mazeretlerle... İSP'nin oluşturulması görevini tartışamıyorsak, birilerinin paşa gönlüne göre sunulan «işçi sınıfının sendikal birliği falan yerde sağlanmalıdır...» gibi kaçamak «gündem» maddelerini de tartışamayız. 12 Eyül'ü yaşayan solun en büyük zaafı da burada yatmaktadır. Evet, işçi sınıfının sendikal birliğinin sağlanması çok önemlidir; ama ondan önce yapılacak tonlarca iş vardır.

S. 10) Eski DİSK Genel Başkanlarından ve T. Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Kemâl Türkler'i anma nedeniyle düzenlenen geceye katıldınız mı? İzlenimlerinizi anlatır mısınız?

C. 10) DİSK'in temelinde, Maden-İş'in harcında hepimizin kanı var. (Alınteri değil) Üyesi olmakla onur duyduğum sendikamızın eylemlerine elbette katıldım. «Kemâl Türkler, işçi sınıfı hareketi içinde katledilen arkadaşlarımızdan yalnızca birisidir...» Gecenin en anlamlı sözü buydu. Bu söz DSF yetkililerine ait. Bütün devrimcilerin mücadelesine ve anılarına olan saygımız bu türden törenlere katılmamızı gerektiriyor. İzlenimlerimize gelince: Ülkemiz sendikal mücadele tarihimize eleştirel bakmak, günümüzü anlamak ve aşmak açısından şarttır. Bunu yapamazsak gene eski hastalıklar nükseder ve işçi sınıfı yarasını sarmadan yeni hastalıklara bulaşır. Günümüz, Kemâl Türkler'i eleştirmek günü değildir. Elbette bunun da yeri ve zamanı vardır; ama onu «anma» adına yapılmak istenen spekülasyonu, coşkulu gösterileri onaylamıyorum. Spekülasyon ve coşkunun olduğu yerde akıl ve bilimsel düşünce güme gider. Nerede hesapsız bir coşku ve tek yanlı ajitasyon varsa ve nerede devrimci romantizm aşısıyla bir yerlere gidilmenin hayalleri kuruluyorsa, oradan kaçmak istiyorum. Şüphesiz, coşku, ajitasyon, devrimci romantizmin öne çıkacağı anlar da olabilir. Bu türden eylemlere de ihtiyaç vardır. İnsan ot değildir. Devrimcileri anmak, geçmişi gündeme getirmek, faşizmi lanetlemek, saflardaki birliktelikleri yaratmak için anın getirdiği mücadele biçimlerinden yararlanmak gerekir. Ama Türkiye solu hep

coşku, hep devrimci romantizmle zaten çok vakit harcamış. Hareketimizin belini büken zaaflarımızdan birisi de budur. Bana göre anma günleri işçi sınıfına yaraşır ağır başlılıkla yapılmalı; her türlü öznel, faydacı, oportünist reklamlardan uzak durulmalı; ölülerimizin ardına saklanılmamalı; hareketimizin üzerine gölge düşürücü kolay ve ucuz ajitasyonlardan kaçınılmalı. Bu «anma» gecesinde de ne hazin bu türden rahatsızlıklarla malül olanları, 7 yıl arayla, yeniden ve yakından gördüm. İşleri reklama kalmış olanların perişanlığı, 12 Eylül sonrası her «eylem»de kendini gösteriyor.

S. 11) Geçmişte ve günümüzde bazı sendikalarda «uzman»lar var. Bunlar ne iş yaparlar? Uzmanlık nedir?

C. 11) İşçi sınıfı hareketi içinde sosyalizmin kütlelere mal edilmesi yolunda sınıfsal tevazularıyla hizmet eden onlarca hakiki uzman var. Onlar kimlikleriyle, anılarıyla beyinlerimizde ve yüreklerimizde izler bırakmıştır. Denilebilir ki, bugünkü sınırlı bigilerimizin bir çoğunu biraz da onların özverili çabalarına borçluyuz. İşin öteki yüzüne gelince: 12 Eylül'ün faturasını ağır biçimde ödeyen işçi sınıfı, «uzman» adını duyunca irkilmektedir. Bu konuda olumsuz düşünceler taşıyorum. Çünkü «uzman» denilince: «Hiçbir dalda dikiş tutturamamış, özel hayatı, işi ve eylemiyle tutarlı bir varlık gösterememiş, üretimden, hayattan kopuk, işçi sınıfına yabancı, küçükburjuva sınıfının politik körlüğü ile malûl, bilinçli kadroları tasfiye etmede yetenekli, Bizans ve Babil'den kalma yöntemleri kullanmada ustalaşmış, işçi sınıfının ekonomik, siyasal ve ideolojik mücadelesini sulandırmaya aday, sendikacılığı kötü bir meslek olarak seçenlerle ittifak kurmada yetenekli, laf ebesi, ajitatör, kürsü bülbülü, demagog gibi nitelikleri hatırlıyorum. Böyleleriyle grevlerde, kütlesel çıkışlarda, işkencede tanışamadığım için öteki bazı nitelikleri hakkında ayrıntılı şeyler söyleyemiyorum. 12 Eylül dava dosyaları, ülke dışına kaçamamış «uzman»ların, polis, savcılık ifadeleriyle dolu. Duruşma tutanakları, cezaevi yaşantıları böylelerinin işçi sınıfına yaptığı «iyilik» örneklerinin eşsiz görüntüleriyle dolu.

DİSK'in en büyük «şanssızlığı», kendi dalında gerçekten uzman, eser vermiş, araştırma yapmış, mücadele ateşinden geçmiş, yeterince denenip sınanmış, işçi içinde saygınlığı olan uzmanlara sahip olamayışıdır. DİSK, bu türden kadrolarla donatımlı olsaydı bu durumlara düşülür müydü? DİSK, karşısındaki demokrasi düşmanı güçlerin zoruyla yıkılmamıştır. Bu mümkün değildir! DİSK, yol gösterici kurmaylığa sahip olamadığı için, bünyesindeki rahatsızlıkları atamadığı için parçalanmak, işlevsiz kılınmak istenmiştir. Bunları unutamayız. Günümüzdeki «uzman»ları tanımıyorum. Sanıyorum çok geçmeden onlar da «uzman»lıklarının ölçütü ortaya koyacaktır.

S. 12) Bazı çevreler, işçilerin DİSK'i yalnız bıraktığını, duruşmalara yığınsal olarak katılmadıklarını söylüyor. DİSK yöneticilerinin Selimiye Kışlasında teslim olmak için kuyruğa girdiğini söyleyip yazanlar da var. Tekelci devlet kapitalizminin baskı ve teröre başvurduğu dönemlerde işçi sınıfı susmuş, ya da korkmuş mudur? İşçi sınıfı nasıl bir hesap yapmıştır?

C. 12) Bazı sendikacıların ve «uzman»ların işçi sınıfını yalnız, hattâ örgütsüz ve güvencesiz bıraktıkları doğrudur. Dahası onlar, mücadele alanını terketmişlerdir. Nasıl etmesinler? Çünkü, onlar mevcut sendika aracının ebedi ellerinde kalacağına ilişkin bir hesabın içindeydi. Konumları zaten buydu. 12 Eylül'ü karşılayan örgütleri kendi sınıfsal ve ideolojik karakterine ve konumlarına bakarak adlandırmak lâzım. Her, örgütten proleter önderlik, bilinç ve direniş örneği göstermesini bekleyemeyiz. Devrimci devrimci gibi, sendikacı sendikacı gibi anılır; değerlendirilir. Sendikacı ya da «uzman»lara, niçin proleter kahramanlık göstermedin diye yüklenmek hiç de doğru değildir. Eğer işçi sınıfı fabrikalardan dışarı çıkmamış, yöneticilerini mahkemelerde izlemeye yığınsal olarak gitmemişse, burada kim suçludur? İşçi sınıfına Sıkıyönetim şartlarında ne yapacağını, nasıl davranacağını kimler öğretmiştir de işçi sınıfı sınıfsal görevlerinden geri kalmıştır? İşçi sınıfı bu tutumuyla belki de DİSK yöneticilerini düşündürmek istemiştir. Belki de onları böylece cezalandırmak istemiştir. Belki de hepimize unutamayacağımız bir ders vermiştir. Çünkü, işçi sınıfı hareketi adına ülkede o kadar çağrışım yapıldı ki, ne yapsındı işçi sınıfı? Sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların çok kabarık vukuat hanelerinin kapısı aralanmadan bu konuyu dürüstçe tartışamayız. DİSK yöneticileri ve «uzman»ların bir kısmı kaçmış, bir kısmı da Selimiye Kışlası önünde teslim olmak için kuyruğa girmişse, girmiştir. Ne yapalım yani? Kimisi önüne yasal ve demokratik bir mücadele alanını koymuş, gerisini düşünememiştir. Kimileri de yasal ya da yasal olmayan mücadele alanlarını birbirine karıştırmıştır. Şimdi başta A. Baştürk olmak üzere diğer sendika önderlerini, bu «kusur»larından ötürü ne adına köşeye sıkıştıracağız? Ayrıca, bu arkadaşlar sosyal demokrattır. DİSK'de bir sendikadır. DİSK'in yaptığı sendikacılık bile hakim sınıflarımıza dar gelmiştir. Eleştiri, Parti çağrışımıyla idare edenlere, mangalda kül bırakmayanlara yöneltilmelidir. DİSK yöneticilerinin vukuatı, ayrı bir konudur. İşçi sınıfının neyin hesabını yapıp yapmadığını öğrenmek çok kolaydır. İşçinin yaşadığı hayatı gider sen de gözünle görür ve yaşarsan anlamaya çalışırsın. İşçi sınıfının korktuğu, sustuğu iddiası çok keskin bir eleştiridir. İşçi sınıfı, örgütsel ve sınıfsal güvenceler arar. Bunlar yoksa, yaratılamamışsa, işçi sınıfını ne hakla eleştireceğiz? Kişisel korkuya gelince, tekelci barbarlıklardan bütün insanlar korkar. Burada da yapılacak tartışma, işçi sınıfını «gurka» ya da «lejyon askeri» gibi gören sekter anlayışlar üzerine olmalıdır. Masa başı aydınlarının konuyu işlerine geldiği gibi «tartışması», işçi sınıfını «yargılamaya» kalkması onların idealizmini yansıtır. İşçi sınıfı o şartlarda sokağa çıkamazdı. Çıkabilmesi için geçmişten döşenmiş bazı kilometre taşlarına ihtiyaç vardı. İşçi sınıfının önder partisi yoktu. Bu türden iddiada olanlar da cılız örgütlerdi. İşçi sınıfı hareketi dağınık ve bölünmüştü. Tıpkı, sosyalist hareket gibi, bütün alanlar parsellenmişti. Önce bu manzarayı yaratan etkenleri tartışalım, ondan sonra işçi sınıfının «korkusunu»!..

S. 13) Bazı «aydın»lar: «İşçi sınıfına verilen haklar, uğrunda çetin savaş vermeden, hakedilmeden kazanılmıştır; bu yüzden de DİSK geleneği sabun köpüğü misali dağıtılabilmiştir» türünden «eleştiri» yapı-

yor. Bu konuda neler söylenebilir?

C. 13) İşçi sınıfının yüzyıldır verdiği mücadeleyi hakim sınıflar bile reddetmiyor; ama bazı «aydın«larımız bu türden kerametler buyuruyor. Ne diyelim canları sağolsun. Şimdi, birilerinin öğrenmesi için sosyal mücadele tarihimizi tek tek sıraya mı koyalım? Anayasal, yasal ve fiili baskılar niçin yapılıyor? Niçin ülkede iki de bir sıkıyönetimler ilan ediliyor? Bütün bunlar, işçi sınıfının demokratik mücadelesine karşı alınan «önlem» ler. Bugün ülkemizde ne kadar demokratik kazanım varsa, sosyalizm adına anılan ne varsa bunların tamamı işçi sınıfının mücadelesiyle kazanılmıştır. Bilimsel sosyalizmi özümlemiş bir aydın böyle yanlış değerlendirme yapmaz. Sosyal sınıf gerçeğini, sınıflar mücadelesini, tarihsel ve sosyal ilerleyişi, toplumların gelişim ve değişim yasallıklarını yeterince inceleyip kavrayamayan her «aydın» tabiî olarak böyle şeyler söyleyecektir. Hayatı boyunca bilinçli bir işçi ile tanışmamış, fabrika görmemiş, işçi semtlerine ayak basmamış, yüreğinde işçi sevgisi ve ona güven duygusu yeşermemiş olanlar elbette böyle söyleyeceklerdir. Her şeyden önce, bir hakim sosyal sınıf, işçi ve emekçi sınıflara, durup dururken bağışta bulunmaz. Halkımız «ağlamayana meme yok» der. İşçi sınıfı demokratik haklarını kavga vererek, uğruna kanını, terini dökerek almıştır. 12 Mart, 12 Eylül darbeleriyle elde edilen haklar ve mevziler geri alınmışsa, burada yapılacak eleştiri, işçi sınıfına değil, onun «adına» hareket eden, edebilen örgütlere ve sendikacılara yöneltilmelidir. Şimdi bu sözleri söyleyen «aydın»lar, zaman zaman bu örgüt ya da sendikacılarla birlikteydiler; onlarla birlikte hareket ediyorlardı. Havalar güzelken sesleri de yüksek perdeden çıkıyordu. Şimdi hava kararmıştır; o nedenle bilim ve akıldışı değerlendirmeler yapıyorlar. İşçi sınıfı hareketi içinde, emperyalist kapitalizmin, mali oligarşinin her boydan Marksist kılıklı görevli adamları olmadan, partiler, sendikalar, bütün demokratik örgütlenmeler nasıl geri alınabilir? Bu mümkün müdür? Günümüzdeki tablo yalnızca darbecilerin «yetenek»leriyle yaratılmadı. İşçi sınıfı hareketi içindeki sağ ve «sol» sapmaları görmeden, onları hiç anmadan işçi sınıfını suçlamaya yeltenmek, «mücadele etmedi» demek gülünçtür. Bütün demokratik mevzilerin kaybedilmiş olmasından ötürü hepimiz derece derece suçluyuz. Bazıları sinik ve kaypak politikalarıyla hakikatlerin ortaya çıkmasını engellemek, kendi ihanetlerine maazeret aramak yolunu seçiyor. Onlar, işçi sınıfının kendi adını taşıyan her harekete damgasını vurmaya yeltendiğinde gene inkârcılık yolunu seçecek ve doğruları çarpıtmak isteyecektir. Sosyal mücadele tarihimiz hiçbir öznel yoruma açık değildir.

S. 14) İşçi sınıfı kararlılıkla demokrasi mücadelesinde yerini alıyor. Başarılı grevler yapıyor. Kitle hareketlerine katılıyor. Gençlik hareketlerinde de bir büyük dalgalanma var. Adeta toplumda hak arama eylemlerine katılmayan kesim yok gibi. Kütleler, «Referandum» ve «Seçim» gibi hesaplaşmalara kendi talepleriyle katılıyor, etkinliklerini gösteriyor ve alanlara akıyor. İşçi sınıfı hareketi, sosyalistler bağımsız güçleriyle kitlelerin özlemlerine cevap vermek, alternatifler yaratmak zorunda. Fakat, kitleleri demokratik yönelişlerinde yönetecek örgütlenmeler ne yazık yok. 12 Eylül yenilgisinden çıkan örgütçükler yaralarını sara-

mamış; saramıyor. Güçlü, birleşik örgütlenmeler, eylem birlikleri nasıl yaratılır? Ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve ahlâksal bunalım ve çöküntü dönemlerinde oluşturulamayan birliktelikler hangi süreçlerde oluşur?

C. 14) Kütlelerin hareketliliği hiçbir zaman durmadı. Sorunun cevabı geçmişimizde yatıyor. Geçmiş sorumluca değerlendirilemedi. İlerici hareketler başta teorik donanım olmak üzere bir çok güvenceden yoksundu. Ulusal, yöresel, bize özgü deneyler, genel bilimsel doğrular ışığında geçerli sentezlere kavuşturulamadı. Güven duyulmayan kadrolar öne çıkarıldı; sahte şöhretler «önder» diye sunuldu; örgütlerde şarlatanlara, dalkavuklara prim verildi; Strateji ve taktik adına şablonculuk yapıldı. İdeoloji diye eklektik reçeteler sunuldu. Aşırma tezler, sihirli reçeteler toplumu (gençliğimizi) büyüledi. Kadro ve zaman kaybedildi... Bu yenilgi, her örgütün parçalanmasını sağladı. Aynı zamanda devrimciler arası kardeşlik ve yol arkadaşlığı duygularını tahrip etti. Siyasal rekabet, kariyerizm hastalığı düşmanlıklara yol açtı. Örgütlerin siyasi körlüğü yüzünden toplumda umutsuzluk, yılgınlık, inkârcılık eğilimleri boy verdi. Devrimci Marksizm yerine kaim olmak üzere bir sürü burjuva uyuşturucu malzemesi piyasaya sürüldü. Yeterince karışık olan kafalar daha da karıştırıldı... Şimdi, hemen hemen her siyasi akım bu zemine (ateşe) gene körükle gidiyor. Akıllı, yetenekli kadrolar, yanlışlıkların içinden geliyor. Donatımlı, kişilikli önderlikler yaratılamayınca, işçi, köylü, gençlik ve aydından oluşan birliktelikler sağlanamıyor. Basın, yayın, sendika ve öteki demokratik örgütlenmeler yeni bir parselasyon anlayışına sahne yapılmak isteniyor. İşin bu yanını görmek ve değiştirmek gerekiyor. Eski sol siyasi parti liderleriyle yapılan röportajları hep birlikte okuduk. Çok şükür her akım legale çıktı! Her konu özgürce tartışılıyor. Mihri Belli, kendinden beklenmeyecek biçimde çok doğru bir laf etti: «Mostralık sosyalist parti çözüm değil... Solda birlik, fraksiyonların tasfiyesi demektir. Şu anda kendi fraksiyonu çatısı altında mutlu olan, gününü gün eden kimselerle diyalog zaman kaybıdır. Bu yolla birliğe varılmaz.» (2 Ağustos 1987, Milliyet Gz.) Bu görüşlere aynen katılmamak mümkün değil. Hayat ve mücadele gecikmeden sosyal muhalefeti kucaklamaya aday kadroları çıkaracaktır. Şu aşamada çokça laf var, iş yapan yok. Fakat Parti boşluğu mutlaka doldurulacaktır. Hareketimizin böyle bir güvenceye kavuşmasını engellemeye aday aymazlıklar kimsenin gözünün yaşına bakmadan açığa vurulmalı, konunun acil ve hayati olduğunu kavramaya aday kadrolar ise ateş hattından geri çekilmelidir. Savaşta bozguna uğrayan ordu ricat eder. Ricatın gereklerini yerine getiremeyen ordu ise yalnızca yokolur.

S. 15) Gençlik hareketleri hakkında neleri söyleyeceksiniz?

C. 15) Gençlik hareketleri için şunları söyleyebilirim: Bazı kesimler gençliğe sosyal sınıf gerçeği dışında bakıyor. Oysa bir yaş kategorisi olarak gençliğe olduğundan fazla prim verilemez. Adeta bir genelleme yapılıyor ve «Gençlik» deniliyor. Öğrenci gençlik anılırken işçi ve köylü gençlik unutuluyor. Öğrenci gençliğimiz 1960-70-80'li yıllarda sosyal çalkantı dönemlerini yaşadı. Günümüzde de yaşanıyor. Gençliğimiz azımsanmaya-

cak bir teori ve pratikte deney birikimi kazandı; hareketlerden dersler çıkardı. Bilim ve akıl, geçmiş hataların tekrarlanmamasını öğretiyor. Şimdiki gençliğin, bazı olumsuzlukları saymazsak, daha ergin bir kimlik kazanma mücadelesi içinde olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal mücadelede rol alan kesimlere, artık genç diye özel olarak kanat gerilemez. Genç olsaydım, günlük, haftalık, aylık, yıllık, beş yıllık hattâ on yıllık planlar yapar, hayatı daha güzel değerlendirirdim. Mücadelede, üretimde onurlu rollerini hesaplayamayan bir gençlik düşünemiyorum. Şimdiki gençlik, gerekli olanı yapmaktan asla geri durmuyor; ama bilim ve akıldışı safsatalardan da uzak durmaya özen gösteriyor. Bu, doğru bir yöneliştir.

S. 16) Bugünkü işçi hareketleriyle geçmiştekiler arasında nasıl bir değerlendirme yapılabilir?

C. 16) Bugünkü işçi hareketleriyle geçmişin kıyaslanması, özetle söyleyecek olursak: İşçi sınıfı, bir baskı ve terör ortamından sonra, tükenmeyen enerjisiyle varlığını ortaya koyuyor. İşçi sınıfının, gerek demokratik talepleri ve hak arama eylemlerinde, gerekse grev ve mitinglerde daha kararlı olduğu görünüyor. Dönem dönem varlığını hissettiren işçi sınıfının en büyük güçsüzlüğü, ideolojik, siyasal ve sendikal birliğinin sağlanamamış olmasında yatıyor. Bu güçsüzlüğün nelere mal oduğu, siyasal ve ekonomik kriz dönemlerinde daha belirgin olarak ortaya çıkıyor. İşçi ve emekçi sınıfların örgütsüzlüğü aşılamayınca, demokrasidışı uygulamalar gündeme rahatlıkla gelebiliyor. İnkarcı görüşler yanında, işçi sınıfını yüceltenler de oluyor. Birinciler işçi sınıfına olan inançsızlıklarıyla yeni yeni teoriler icat ediyor. İkinciler «en büyük hatamız kitlelerden kopmuş olmamızdır» diyor; bir «özeleştiri» yapıyor ve sözde işçi yanlısı bir tavır alıyor. Kitlesel çıkışları, hesapsız ajitasyonlarla öne çıkaranlar da eksik değil.

Bu yönelişler, gücü ve zaaflarıyla, sonunda işçi hareketini örgütsel güvencelere kavuşturacaktır. Merkezi otoritenin oluşturulması görevi güvenceye kavuşturulunca, bazı kaygılar giderilebilir. Aksi durumda işçi sınıfı yeni yenilgilere tanık olabilir. Günümüzdeki işçi sınıfı hareketi, geçmişin rahatsızlıklarını atmaya aday görünüyor.

Geçmişle günümüzün değerlendirilmesinde, klavuzumuz bellidir. Burada söylenecek en özlü söz: Geçmişin güçsüzlüklerini aşmak için mücadele etmek, yanlışları tekrar etmemeye özen göstermek ve aza indirmek biçiminde olmalıdır.

10 Eylül 1987

DOĞU'DAKİ OLAYLARIN TEK SORUMLUSU 24-OCAK KARARLARI İLE UYGULANAN ACIMASIZ KAPİTALİST POLİTİKADIR

Tuncer Tuğcu Şemikki

24 Ocak 1980 kararlarını silah zoru ile halka kabul ettirmek isteyenler sürekli olarak, meydanlarda, televizyonda, basın toplantılarında halktan **«Birlik ve Beraberlik»** istiyorlar. Birlik ve beraberlik içerisinde olursak tüm güçlüklerin üstesinden geleceğimizi söyleyip duruyorlar.

Kimler birlik ve beraberlik içerisinde olacak? Ankara'da DAL gurubunun zindanlarında işkenceden geçen binlerce genç insanımızla onlara işkence eden ve işkence emrini verenler mi? Diyarbakır'daki Ankara'daki, İstanbul'daki işkence zindanlarının cehennemini yaşayan yüzbinlerce insan ve bunların yakınları hangi hedef ve ne için kendilerine işkence edenlerle birlik ve beraberlik içerisinde olacak? Bize bir tek hedef gösteriyorlar: 24-Ocak Kararlarının hayata geçirilmesi, uygulanması. Yaşamımız pahasına; bir gece yarısı evimizin basılıp dağıtılması, gözlerimiz bantlanarak zindanlarda ırzımıza geçilmesi pahasına bile olsa, 24-Ocak Kararlarının uygulanması için **«Birlik ve Beraberlik»** içerisinde olmamızı istiyorlar. Bu çağrıyı yapanlar 63823 sicil numaralı polis memuru Sedat Caner'in itiraflarını okuduğu bantların tümünün radyolardan yayınlanmasına dayanabilirler mi? Bu bantların çok küçük bir kısmını yayınlama cesaretini gösterebilmiştir Nokta Dergisi. Bu bantlar elbette bir gün radyolarımızdan ve televizyonlarımızdan yayınlanacaktır ve biz işte o zaman halkımızın özgür iradesi ile belirlediği kendisini maddi ve manevi zenginliklere götürecek politikaların hayata geçirilmesi için birlik ve beraberlik içerisinde olacağız.

Birbiri peşi sıra, acımasızca ilan edilen zamlarla boğazından kesen, karnını doyuramadığı çocuklarını gazete ilanlar ile satlığa çıkaran milyonlar kendilerini durmadan fakirliğe iten politikaları uygulayanlarla **«Birlik ve Beraberliğe»** çağrılıyorlar. Ülkemiz bir dış tehlike ile mi karşı karşıya? Hain ve acımasız bir düşman sınırlarımıza tümenler mi yığmış? Topraklarımızı işgal edip ulusumuza, Hitlerin Avrupa Halklarına uyguladığı köleleştirme politikasını mı uygulamak istiyor? Onmaz bir doğal felaketle mi karşı karşıyayız? Hangi büyük tehlike ile tüm ulus olarak karşı karşıyayız ki durmadan, bıkıp usanmadan, çığlık çığlığa bizden birlik ve beraberlik içerisinde olmamız isteniyor.

Biz halkız ve yaşamımız, özellikle 24-Ocak-1980'den beri her anı durmadan şiddetini artıran bir acılar bütünü oldu. 24-Ocak Kararlarından ötürü işsiz kaldık. Yüzbinlerce insan bir sabah uyandığında kendini, cebinde bir tek ekmek bile alacak parası yokken işsiz buldu. Acaba kaç kişi kapitalizmin bu acımasız uygulamasına karşı olduğu için ve düşüncesini **'güvendiği'** bir yakınına açtığı için işinden atıldı, aç kaldı. Yeni

yetişen yüzbinlerce genç İMF ve 24-Ocak Kararlarını uygulayanlar öyle istediği için, duran yatırımlar ve kapanan fabrikalar yüzünden işsizler. Bu insanların kaç tanesi 24-Ocak'tan sonra işsizlikten ve umutsuzluktan ötürü intihar etti? Düşüncelerinden ötürü işinden atılan bu insanlara, gelin sizleri işsiz, aç ve sefil bırakan politikaların devam etmesi için bir ve beraber olalım deniyor. Bu insanlar bir gün kendilerine iş veren, çocuklarının karnını doyuran, yarınlarını güvence altına alan politikalar belirlenirse kimsenin çağrısına gereksinmeden bir ve beraber olacaklardır. Halkımız tüm baskılara, manevi yozlaştırma ve kısırlaştırma politikalarına rağmen bu güce ve yeteneğe sahiptir.

Amerikan türü yaşama biçiminin bir cehennem yeli gibi yozlaştıran, çürüten saldırılarına karşı ulusal kültürü, ulusal onurunu koruduğu için; «binlerce kilometre öteden gelen bu zalim Ramboların topraklarımızda ne işi var? Bu denizler ötesinden gelen insanların eğer antlaşmalar gereği benim topraklarımda depolar kurdukları doğru ise neden bu depolara beni sokmuyorlar? Yoksa bu depolarda antlaşma dışı benim öğrenmemi istemedikleri şeyler mi saklıyorlar? Neden T.C. Cumhurbaşkanı ve Genel Kurmay Başkanı bile bu depolara giremiyor? Bu depolarda ne var?» diye soran kaç yurtsever işinden atıldı, işkence gördü, vuruldu? Bu yurtseverlerle onlara akla gelmedik zulmü reva görenler mi **'Birlik ve Beraberlik'** içerisinde olacaktır.

Kırsal alanlarda ve kentlerin çevresini bir çığ gibi kuşatan gecekondularda pahalılığın ve işsizliğin cenderesinde inleyen halkımız kendisini eşsiz bir sevgi ve güzellikle anlatan Nazım Hikmet'den, Ahmet Arif'den bir kaç mısra ezberlediler diye hapishanelerde yatarken yabancı ülkelerdeki 'Esir Türkleri' kurtarmak için guruldayan mideleri ile meydanlarda savaşım vermeye çağrılıyorlar. Kendi ülkesinde kendi ana dilinden şiirleri ve türküleri okuması yasaklananlarla yasaklayanlar nasıl birlik ve beraberlik içerisinde olacaklar?

* * *

Yıllardan beri uygulanan kapitalist ekonomik politikalar 1980'den sonra üstünden kuzu postunu atmış tüm acımasızlığı ile halkın sırtına binmiştir. 1980'e kadar gerek taban fiatlarında, gerek faiz hadlerinde gerekse yatırım politikalarında halkın ve ülkenin yararına sınırlı da olsa bazı tedbirler alınıyor ve halkın bir parça olsun soluk alması sağlanıyordu. 1980'den sonra sırtındaki kuzu postunu atan İMF kurdu, halkımızın üzerine doymak bilmez bir açlıkla saldırmıştır. Cehennem tüm kapılarını ardına kadar açarak halkın üzerine boşanmıştır; işsizlik, açlık ve işkence insanlarımızı acımasızca ezmiş, onmaz yaralar açmıştır. Emperyalizmin dikte ettiği bu cehennem politikası özellikle Doğudaki halkın üzerine görülmemiş bir dehşetle boşanmıştır. Oradaki insanlarımızın hiç bir şeyi yoktur; şimdi umut etme hakları bile ellerinden alınmak isteniyor. 24-Ocak Kararlarının üzerinden dört yıl bile geçmeden orada olaylar patlak vermiştir; çünkü bu cehennem politikası orada, Doğuda kitlesel boyutlara ulaşmıştır. Ekmeği, suyu, evi ve işi olmayan Doğu halkı çaresizdir ve acı içerisindedir.

Olaylara orada yaşayanları insan olarak görmek istemeyenler hemen bir dış neden arayıp buldular: Bu dış neden emperyalizmin ve onun uzantısı İsrail'in bağrına bir hançer gibi saplanan Suriye'dir. Ulusumuz yeni bir oyuna getirilmek isteniyor, çok eskimiş bir kurt masalı ile uyutulmak isteniyor. Bu Suriye ne menem şeydir ki, ne denli güçlüdür ki birden bire bir düğmeye basıyor ve **«gündüz külahlı gece silahlı eşkiyayı»** harekete geçiriyor ve ortalığı görülmemiş bir kargaşaya boğuyor. Gözlerden saklanmak istenen Doğu'daki halkın durumudur. 24-Ocak-1980' den beri uygulanan acımasız ekonomik politikadır. Yarın bu 'gündüz külahlı gece silahlı eşkiyalar' Orta ve Batı Anadolu'da da görülürse bunlar için CİA uzmanları hangi dış örgütü, hangi komşu ülkeyi neden olarak göstereceklerini sanırım şimdiden kararlaştırmışlardır.

1980'den beri uygulanan politikalar değiştirilmedikçe Doğu Anadolu'da patlak veren olayların önü alınamayacaktır. Ve ne emperyalizmin uşakları ve ne de emekçi halkı kurtaracak örgütlenmeleri oluşturmaktan yana olmayanlar, buna yanaşmayanlar, 'radyocu' solcular hayâl görmesinler, halkımız kendini ve ülkeyi kurtaracak güç ve yetenektedir. Unutulmaması gereken, İskender'in Gordium düğümünü bir kılıç darbesi ile Anadolu'nun bağrında çözdüğüdür. Biz bir halkız, hem de onurlu bir halk ve umutsuzluğu binlerce yıldır kendimize yakıştırmadık, bundan sonra da yakıştırmayacağız.

1 Ağustos 1987

REFERANDUM VE SEÇİMLER ÜZERİNE

Türkiye solunun «referandum» ve «seçim» gibi hesaplaşmalar karşısındaki tavrı, seçim sonuçları açısından çok önemli olmasa bile, belli ölçülerde «sosyalist» politikalarının bir denek taşı haline gelmiştir.

6 Eylül 1987 «referandum»u, bu konudaki en yakın sıcak bir sınamadır. 1 Kasım 1987'de yapılacak «Genel Seçim» de ikinci ve yeni bir sınama olacaktır. Sol, bu mücadelede fenersiz yakalanmıştır; kırda, kentte sosyal çalkantıların bu kadar derinleştiği tarihsel bir aşamada varlığını gösterememiş, rüştünü ispatlayamamıştır. Çünkü, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimiz ayrı ayrı tellerden çalmakta, bütünleşerek güvenilir bir partileşmeyi başaramamaktadır. İSP'nin oluşturulamadığı şartlarda, küçük küçük örgütçüklerin güçlü ve donatımlı tekelci sermaye güçleri karşısında sosyal muhalefeti yönetmesi ise gülünçtür.

Emekçi halkımız 6 Eylül «referandum» hesaplaşmasında, kaba, ilkel ve aldatıcı bir «tercih» karşısında bırakıldı. «Evet, Hayır, Boş oy, ya da Protesto biçiminde piyasaya sürülen niyetler, adeta muz gibi sunuldu. Her siyasi akım dar, ufuksuz, çapsız önderleriyle bu karambolde bir çıkar umdu. Herkes halkın yüzde 50-50 taksimatı karşısında payına rıza gösterdi. Burjuvazi bu işte zarara uğramadı. ABD, AET ve Japon emperyalizminin tatlı kârları azalmadı. İşçilerin ücreti artmadı; öğrenci gençliğin demokratik hakları alınmadı; halkımız özgürlüğe kavuşmadı; cezaevlerindeki işkence, baskı ve keyfi uygulamalar giderilemedi; Doğu ve Güney Doğu halkı, bizim insanımız rahat yüzü görmedi; kısaca, memleketimize demokrasi gelmedi.

Oysa iç ve dış gerici ittifakın her türlü baskı, tertip ve oyunlarıyla baş edebilecek bir sosyal mücadele geleneğimiz var. Ama bu mücadele alanı parsellenmiş. Hareketimiz dışından ve içinden yara almış. Düşünce ve davranış dünyamız darmadağın olmuş. Bu durumun değişmesi için bir takım şartlar oluşmuş; ama yetenekli kadrolar çıkarıp bir partileşme süreci yaşatamamışız. «Bölünmüş», «bozgune uğramış», «korkmuş», «susmuş», gibi adlar takılmış görkemli geleneğimize. Evet, bu türden unsurlar da bunların tam zıtları da toplumda bir «bütünsellik» içindeler. Bu «çelişkili» durum mutlaka çözüme kavuşturulacak.

Sosyal mücadelede karşı karşıya gelen güçler, ilkin birbirlerini tanımak zorundadır. Güçlerin konumu, konakları, geçiş yolları, yedekleri, yardımcı güçleri, ikmâl yolları, donatımı, kullandığı araç ve gereçleri, ahlâk ve moral durumu, vb. yeterince bilinmeden, ne ideolojide ne de eylemde başarı kazanılması mümkün değildir.

Mali sermayenin gündemi ve açmazları ne olursa olsun, kendisine «işçi», «sosyalist» hattâ «komünist» adını yakıştıran herkesin önüne, «referandum» ve «seçim»lerden önce konulacak şey şu olmalıdır: 1) Biz bugünkü güçsüz duruma nasıl ve nereden geldik? 2) Önce İSP'ni oluştu-

ralım, sorunlarımızı böyle bir güvencenin sorumluluğunda tartışalım!

Kendi sağ ve «sol» teslimiyetçi siyasetinin güçsüz sesini çıkaranlar, bu türden bir güvenceyi gündemine almadan yapılan bütün «tartışmalar», bazı doğruları dile getirse de, hakikati perdelemektedir. Bu aldatıcı görüntüyü yıkmak gerekiyor. Bu nedenle «seçim» gibi hesaplaşmalarda canlı ve diri tutulacak biricik temel dayanağımız: İSP'nin oluşturulması olmalıdır. Günümüzde kürsüye çıkarılacak ses bu olmalıdır. Kırda, kentte, fabrikada, eğitimde, üretimin olduğu her birimde bu sesin bilince çıkarılmasına çalışmak bize göre en doğru devrimci çalışma biçimi olacaktır.

Kendi bağımsız politikasını ve bu politikanın bilimsel öğretiye dayalı ilkelerini belirleyecek işçi sınıfı temeline oturtulamayan sosyalist bir hareketi, Emperyalizme, özellikle ABD'ne bağımlı bir «demokrasi»nin partileri, şartlarını kendi hazırladığı bir alanda daha çok «dövüştürür»; açtığı kanallarda seçeneklerden birini tercih etmeye zorlar ve bunda da ne yazık ki büyük ölçüde başarılı olurlar.

Bu seçimlerde sağ teslimiyetçi solcularımızın (hakiki sosyaldemokratların) işi çok kolaydır. Burjuva partilerinden birinin şemsiyesi altında bulunulması, onları cennete götürecektir. Hesapları açıktır: AET demokrasisine, NATO'ya, Misak-ı Millî'ye evet. Bir de, Kemalizme esas duruşa geçtin mi, gerisi tamamdır! «Sol» teslimiyetçi akım ise, çok değişik bir konumda. En keskin, en sol, en ajitatör bir dili konuşmak onlar açısından her derdin merhemi. Oysa bu iki akım da hayat ve mücadeleden kaçmaktadır. Her şeyin lafazanlığa, kelimelere, reklam ve ajitasyona bağlanmak istendiği şartlarda, emekçi halkımızı, gene sınıfsal ve sezgisel sağ duyusunun sesini dinleyecek ve kendi başına «gerçekçi» bir tutumun izleyicisi olacaktır. Onun yönelişlerini göremeyen, tanımayan, yaşamayan «sol», bir öneri yapamayacak, etkili olamayacaktır.

İç ve dış gerici ittifak bu seçimde hesabını oldukça doğru ve kusursuz yapmıştır. 12 Eylül'de kızağa çektiği esnaf ağızlı politikacılarını şimdi içine almıştır. Emperyalizme ve onun yerli uzantılarına zarar vermeyecek bir «milli uzlaşma»dan kim korkar? Radyosu, TV'nu, boyalı basını, radyosyon misali emekçi halkımızın üzerine çullanmış, sağlı «sol»lu burjuva partileri, ona kurtuluşunu «öğretiyor»...

İşçi, köylü, gençlik, aydın insanımız düşünüyor: SHP mi, DSP mi, yoksa DYP mi, acaba ANAP gene denenmeli mi? Yoksa bağımsız adaylar mı? Boş oy mu, Tak tak mı, Protesto mu? Buyurun bu sınıflar mücadelesinde doğru tercihimizi birlikte yapalım. Ama ne yapalım?

Sandığı kullanmak: Her durumda biçimsel burjuva demokrasisinin bütün olanaklarını sonuna kadar kullanmak; sınırlı, baskıcı ortama rağmen bu sandığı, önü kesileceği ana kadar kullanmak. Bu işin abc'si. İşçi sınıfının bağımsız, güvenilir, donatımlı bir Partisi yoktur. İSP oluşturulamamışsa bunun nedenlerini araştırmak ve bu güçsüzlüğü aşmanın yol, yöntem ve araçlarını harekete geçirmek. İşte bizim görevimiz budur! İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketi bütünleştirmekten alıkoyan oportünizmi, kariyerizmi teşhis ve teşhir etmek, böylelerini açığa vurmak, Sosyalizmi sevdirip umudu beslemek, Tarihsel haklılığımızı haykırmak, Doğu ve Batı demeden baskı ve terör uygulamaktan öte yapacağı bir

şeyi kalmamış sistemin bütün mekanizmalarını emekçi halkımıza anlatmak, Şartlar ne olursa olsun devrimci tutumla oportünist tutum arasına kalın ayrılık çizgileri çekmek, Kendi adlarına konuşacakları yerde «Proletarya» ya da «Kürt Halkı» adına konuşmayı alışkanlık haline getirenleri tanıtmak. Başta ekonomizm ve reformizm olmak üzere sapmalara düşen naylon kadrolarla mücadele etmek, Kitlelerin neden sahipsiz, örgütsüz ve her türlü güvence ve donatımdan yoksun bırakıldığını bıkmadan anlatmak!. İşte «Seçim» hesaplaşmasının temel konuları.

Sistemi değiştirecek bir «seçim» olmadığı gibi onun işleyiş kurallarını da iyileştirecek bir yöneliş yoktur. Sağlı «sol»lu burjuva partileri, Evren - Özal ittifakını değiştirecek bir alternatifi ortaya koyamıyor. Seçim kürsüsünü, emekçi halkın acil ve hayati çıkarları uğruna kullanmak, demokrasinin önünü tıkayan iç ve dış gerici ittifakı teşhir etmek doğru ve ilerici bir tutum olacaktır. «Seçim»lerde Türkiye solu, mevcut partilerin karşısında taraftır. Kütleler alanlara sınıfsal çıkarları ve demokratik talepleriyle gelmektedir. Kim ki, bu gerçeklik karşısında laf ebeliğine soyunuyor, yarın mahcup olacağı önerilere angeje oluyor, o kimse ya iflah olmaz bir oportünist ya da maskeli bir «devrimci»dir. Kütleler, acil taleplerine karşı masal anlatan «devrimci»lerin her sözünü ihtiyatla karşılıyor. Böylelerinin «Kurt var!» haykırışına kayıtsız kalıyor.

İç ve dış gerici ittifak, hayatın dayanılmaz noktalara geldiği şartlarda, can kurtaran simidi gibi sarıldıkları «referandum» ve «seçim» gibi seçeneklerle, kütleleri oyalamak, sosyal çelişkilerin derinleşmesi karşısında onları çeşitli demagojilerle uyutmak istemektedir; ama bu seçenekler, kütlelerin, sosyal uyanışını engelleyemeyecektir. Kütlelerin kabaran demokratik talepleri, özlem ve yönelişleri artarak devam edecektir.

Bugünkü yönetim, kendinden önceki yönetimlerden farklı olarak ABD'ne olan bağımlılığın üzerindeki örtüyü, pervasızca kaldırıp atmış, atabilmiştir. Ülkedeki baskı ve sömürü katmerlenmiştir. Uluslararası tekelci sermaye güçleri yerli ortaklarıyla memleketi çok kârlı bir «serbest pazar»a çevirmiştir. Onlar, bugünkü durumdan fazlasıyla memnundur. Burjuva muhalefet, iktidarın bu «başarısı» karşısında perişanlık içindedir. Sağlı «sol»lu burjuva politikalarının ipliğini pazara çıkaracak bir İSP ise yoktur. Bugünkü iktidar, 12 Eylül'ün getirdiği özel şartlarda iktidar olmuş ve tekelci sermayenin programını uygulamıştır. İktidara silahların gölgesinde gelen burjuva iktidarlar, burjuva demokratik yollarla iktidardan gitmezler. Eğer giderlerse, bu onlar açısından affedilmez bir ahmaklık olacaktır. Türkiye'de burjuva demokrasisi ve onun kurumlaşmış bütün mekanizmaları da olmadığına göre, ANAP'ın seçimlerle düşürülmesi söz konusu değildir. ABD, ANAP'tan desteğini çekmemiştir. Böyle bir durum gündeme geldiğinde bile ABD'nin önemli bir kaygısı yoktur. ANAP'ın seçim yoluyla düşürülmesi elbette iyidir. Bu türden bir değişiklik, emekçi halkımızın ABD ile 12 Eylül rejimine görkemli bir cevabı olacaktır; ama bu cevabı verebilecek örgütsel mekanizmalar yoktur. Sosyal uyanışı bulanık bakış açılarıyla tökezletmeye aday çapsız örgütlenmeleri fazlaca idealize etmek, iç ve dış gerici ittifakın gündemini rahatlıkla uygulamaya yardımcı olmak anlamına gelir.

ANAP'nin kaderi, bütün aşınma ve çürümüşlüğüne rağmen bu seçim sonunda değil, siyasal ve ekonomik bunalımın daha da derinleştiği şartlarda belirlenecektir. ANAP'nin işçi ve emekçi halkımızın demokratik gücüyle iktidardan düşürülmesi, onun yararına olacak; fakat darbe yoluyla giderilmesi, gene bir oyun olacaktır.

«Seçim» sonuçları, yaşanan sosyal mücadelenin boyutunu değiştirmeyecek Doğu'dakine ek olarak Batı'da da «Genel Vali» atamalarıyla durum sürdürülmek istenecektir. ANAP ve ona muhalif siyasi yapılanmalar, sosyal demagojilerle emekçi halkımızın bilincini bulandırıyor. Onların demokratlığı laftadır. Demokrat olan ilkin sosyal sınıflar gerçeğini tanır. Baskı ve terör yasalarını kaldırır. İşkence yapmaz. Baskıcı yöntemlere başvuran burjuva iktidarları, bundan zarar görenlerin de aynı bilinç ve kararlılıkla çıkarlarına sahip çıkmaları, örgütlenmeleri ve toplumun demokratikleşmesi mücadelesinde etkili rol oynamaları ile değişecektir.

Bugünkü siyasal, ekonomik, kültürel, ahlâksal bunalımı sermaye sınıfı yarattı. Böyle bir güçle hesaplaşılması, gösterişli, sözde sert, cinaslı çıkışlarla olmayacaktır. Sosyal mücadeleyi zafere götürecek düşünce ve davranış, bu aşamada keskinlikten geri duran, durum muhakemesi yapan, güçlerini toplamasını bilenlerin gösterişsiz, birliktelik arayan, sade ve gözle «görülmeyen» katkılarıyla gerçekleşecektir. Sınıf bilinçli işçilerin **azınlığı** İSP'nin oluşturulması mücadelesinde etkili rol üstlenecektir. Hareketimizin ete kemiğe bürünmesi, çoğunluğun sürü mantığının aşılmasıyla mümkündür. Uluslararası tekelci sermayenin ne burjuva sosyalizmi, ne küçükburjuva solculuğu, ne örgütlü oportünizmle ve ne de her türden naylon komünistlerle bir alıp vereceği bulunmamaktadır. Bu nedenle, seçim aracıyla gündemimizi doğru hazırlayalım; hareketimizin bugünkü güçsüz duruma düşmesinde rol üstlenenlerin yaygarasına kapılmayalım. Bu güçsüzlüğü kökünden silkeleyip değiştirecek, düzlüğe çıkaracak tarihsel, sınıfsal görevlerimizi hatırlayalım. Kütle ve sınıftan kopmayalım. Bu çerçevede, İSP'nin oluşturulması görevini kürsüye çıkarıp gündemin birinci maddesi yapmayı başaralım. Bu gerekçeyle, «seçim» lerde «oyunuzu şöyle şöyle kullanın» denilmesi hakkını kendimizde göremiyoruz. Böyle bir yetkiyi hiç kimse haketmemiştir.

Bu «seçim»lerde siyasi yelpazede yerini almış bir işçi sınıfı partisi katılmayacaktır. Parti TEK'liği yaratılamamıştır. «Seçimler» sağlı «sol»lu burjuva partileri arasında yapılacaktır. Bütün düzenlemeler ANAP'ın ve temsil ettiği ittifakın çıkarına göre uyarlanmıştır. Sosyalistlerin katılmadığı bir seçim demokratik olmayacaktır. Siyasi demokrasiyi düzenleyenler, işçi, köylü, gençlik ve aydınlardan oluşan ilerici bir kütleyi politikadışı tutmak istemiş, bu yolda büyük başarı kazanmıştır. Bu «kural» bazı geçici istisnalarla sürüp gitmektedir.

Burada geçmişi hatırlatmakta yarar vardır: 1946'dan beri yapılan «seçim»lerde sosyalizmin kütlelere mal edilmesi engellenmek isteniyor. Demokrasi çarkı, finans kapitalin çıkarına işletiliyor. Emekçi halkımızın aleyhine işletilen bu oyunu bozmak isteyen örgütlenmeler, teori ve pratikleriyle (içinden ve dışından) açmazlara itiliyor.

1946'da TSEVKP, TSP, 1954'de VP, 1962-1970 arası 1. TİP, 1974-1980 arası 2. TİP, TSİP, TEP, VP, SVP, TİKP (bağışlansın ötekilerini anamadık) gibi sosyalist partiler, «demokrasi»mizin güvencesinde işlevlerini yerine getiremedi. Getiremezlerdi.

Sosyalizme inanan, ülkenin kurtuluş yolunu sosyalizmde gören bizim insanlarımız, düşünce ve davranışlarından ötürü kitlesel kırımlara uğratılmıştır. Kadrolar, hapiste, yurt dışında, işsiz ve baskı altındadır. Sosyalizmin kütlelerden uzak tutulmak istenmesi, meşru ve yasal zeminde olmadığının iddia edilmesi mümkün değildir. Sosyalizm bir bilimdir. Doğruluğu tarihsel olarak kanıtlanmış olan bilimin önü kesilemez; ama ülkede kesilmek istenmiştir. Elbette bugünkü manzaranın yaratılmasında sosyalistlerin de büyük kusurları olmuştur. Yenilse ve kırılsa da, davasına inanan insanımızın nesli tükenmemiştir. Sosyalizmin kadroları diri ve dinamiktir. Bu dinamizm, gerçek demokrasiyi kuracak kadar bir zenginliği ve erginliği içinde taşımaktadır. Ülkede hâlâ en tabii medeni haklar tartışılıyorsa, devrimciler aynı dili konuşmak zorundalar.

En kötü şartlarda bile bilinç ve özgürlüğünü koruyan, davasından dönmeyen onurlu kadrolar, TEK bir PARTİ'yi oluşturmayı da öğrenecektir. Böyle bir güç, ister seçime girsin, ister girmesin; ister Meclise seçilsin, ister seçilmesin, bu önemli değildir. Yeter ki örgütlü ve donatımlı bulunsun. Örgütlü güç, en azından, sol kesime de sağ partilere de örnek olacak, politikaya seviye kazandıracaktır. Bunalımların aşılabilmesinde fener olacaktır. İşçi ve emekçilerin çıkarlarını kollayıp gözetecektir. İç ve dış gerici ittifakların çözülüp aşılmasında rol üstlenecektir. Umut verecektir...

Bu «seçim»lerde siyasi partilerin sınıfsal karakterini, programlarını emekçi halkımıza anlatacağız. Onların ülkeyi düzlüğe çıkaramayacağını, aksine bunalımlara sürükleyeceklerini söyleyeceğiz. Ayrıca, İSP'nin neden oluşturulamadığını, seçimlere katılamadığını ayrıntılarıyla açıklayacağız.

1 Kasım 1987 «Genel Seçim» sonrasında Türkiye solu, bu seçimlerin getirdiği deney ve derslerle kendisi için hayati bir sorun olan örgüt konusunu daha canlı olarak gündemde tutacak, bağımsız bir partileşmenin gerçekleştirilmesi için ilkesel yönelişlerin peşini bırakmayacaktır.

SORUN
12 Eylül 1987

DAĞITIMDA KUŞATMA POLİTİKASI VE SORUMLULUK

Ali Özdoğu

Geçtiğimiz aylarda aralarında bazı ilerici yayın organlarının da bulunduğu 66 dergi ve gazete, ülke basın, yayın dağıtım tekelini elinde tutan holdinglerce «kibarca» engellendi. Ne yazık «engellenmek istendi» diyemiyoruz. Çünkü gerçekten ilerici bir yayın organının burjuva dağıtım ağıyla engellenmesi mümkün değildir.

Burjuva dünya görüşü, kendi sınıfsal ve ideolojik karakterine uygun basın, yayın ve dağıtım örgütlenmesini en yüksek düzeyde kurmuştur. Burjuva dağıtım ağından belli ölçülerde yararlanan ilerici yayınlar, bundan böyle bu kanalları kullanamayacaklar. Hür Dağıtım ile Gameda bundan böyle ilerici yayınların asıl sahiplerine ulaştırılmasında aracı rolünü oynamayacak. «... kuruluşlarımızca dağıtılmayan»[1] yayınların dağıtılması halinde, bayiliklerle olan sözleşmelerin feshedileceği, adı geçen dergilerin «satılmasını önlemenizi ikazen hatırlatır»[2]ız, denilmesi nereden kaynaklanmaktadır? Konunun önemi nazikâne hatırlatılırken ilerici yayıncılığımız hangi sorumluluk anlayışı ile konuya yaklaşmıştır?

Son yıllarda ilerici kitap, dergi ve gazetelerin tirajı artmıştır. Renkli basın bunalım geçirmektedir. 12 Eylül'ün getirdiği özel şartlarda bir altın çağ yaşayan burjuva basını, çözülmekte, bölünmekte ve ayakta kalabilme savaşı vermektedir. Radyo ve TV reklamları, lotaryacılık, kuponculuk, hediyelik öte beri dağıtımı, onların içine girdiği bunalımı aşmaya yetmiyor. Hızla gelişen ilerici dergiciliğimiz, bütün kusurlarına rağmen, kültüre ve bilime karşı susuzluğunu gidermek isteyen kadrolarca kucaklanıyor. Burjuva sınıfı gibi onun basın tekelleri de ilerici gelişmelerin sağlıklı bir süreci yaşamasını, kurumlaşmalarını, donatımlı olmalarını istemeyecektir. Niçin istesin? İcazetli ve naylon bir ilericilik söz konusu ise elinde olanı esirgemez; ama daha ilerde olanını engellemek ister. Konu ekonomik bir olay değil, aksine **siyasidir.** Bu tutumuyla burjuvazi elbette kendi konumu açısından haklıdır.

Bugün ilerici yayınlara karşı dağıtım düzeyinde ortaya çıkan baskı, sindirme ve önleme girişimleri, yarın daha da artacak, hattâ yayınların içeriklerine karışmalara kadar uzanacaktır. Çünkü, bir bütün olarak ülkemizin ilerici hareketi anılmaya değer örgütsel güvencelerden yoksundur. Örgütlenme açısından kapalı çarşı esnafı ilerici hareketimizden daha çok donatımlıdır. «Şunu açıkça söylemeliyiz: İlerici kurumlaşmalar, sağlıklı süreçleri yaşadığında dağıtım işini de tek'e indirmek, onun güvencesinde yayınlarını asıl sahibine iletmek durumundadır. Bu işlevi yerine getirenler artık, dağıtım sorunu, diyerek söze başlayamazlar, başlamamalıdırlar. Çünkü burjuva dağıtım ağına güvenilerek ilerici yayın yapılamayacağını her ilericinin bilmesi gerekmektedir. Bu iş başarılınca yakınmaların da bir anlamı kalmayacaktır.»[3]

Sermaye sınıfı 12 Eylül sonunda ülkedeki basın, yayın ve dağıtım faaliyetlerini yeniden düzenlemiş ve donatımlı kılmıştır. Tekelciliğin «kültür ve bilim» politikasını yansıtan burjuva basını, artık en ufak mahalle bakkalında bile bulunmaktadır. Burjuva basını, ilerici basını rakip görmektedir. Bu nedenle ilerici yayın faaliyetlerine karşı «demokrat» olamayacaktır. Onun açısından bu denetleme işi anlaşılır açıklıktadır. Ama, siyasi kimliğini açıkça ilan edip yayın faaliyetinde bulunan, ayrıca dağıtım işini burjuva ağının şefkatli kollarına teslim eden bir ilericiliğin, holdinglerin baskısı karşısında timsah gözyaşı dökmesini anlamak bir hayli güçtür.

İlerici dergiler, «Ortak Basın Açıklaması» yaparak holdinglerin bu tutumunu kınamıştır; bazıları da işin birazcık gevşetilmesi yolunda girişimlerde bulunmuştur; Holdinglerin «demokrasi» anlayışında kendilerini rahat hisseden bazı dergiler ise «her hangi bir dağıtım güçlüğü sorunlarının olmadığını» açıklamıştır.[4] Herkes, konuya kendi çıkarı açısından yaklaştığından, konunun can alıcı yanı bir türlü gündeme gelemedi. Oysa konu, geçici çözümlerle idare edilemeyecek kadar ciddi ve önemliydi.

Elbette, burjuva dağıtım ağının, «demokrasi» adına işlediği böyle bir «suçun», ilerici yayınları dağıtmama, engelleme, göz dağı verme «suçu» karşısında bile bir araya gelinmesi, olayın protesto edilmesi, hiç yoktan daha iyidir. Protesto için biraraya gelen her ileri adımı doğru bir yöneliş olarak görmekteyiz; ama doğruları da teslim etmek, kavramak şartıyla.

Peki bu konuda doğru nedir?

Dünyanın hiç bir kapitalist ülkesinde, burjuva dağıtım ağı, kendi sınıfsal ve ideolojik çıkarlarını müzeye kaldıracak bir ilerici yayını dağıtmıyor. Bu burjuva sınıfı ister ABD, ister Japon, isterse AET şerbeti ile donatılmış olsun durum değişmiyor.

AET'nin çıkarları ve onun çıkarlarıyla kendi ikbâllerini çakıştıranlar açısından konuya farklı kaygılarla yaklaşılması olayı da yeteri kadar açık ve öğreticidir. Böyleleri, kendilerini ötekilerden ayırmaya girişecek akıl almaz kombinezonlarla işi geçiştirecektir. Bu açıdan böyleleri haklıdır. Ama ilerici hareketimizin güvencelere kavuşmasını gözetenler açısından konunun anlamı çok büyüktür.

Bu durumda ne yapılmalıdır?

Bir yandan ilerici yayıncılığımız hızla çoğalıyor, gelişip güçleniyor; öte yandan baskı ve sindirme mekanizmaları da işbaşı yapıyor. Her türden ilerici yayınlara karşı girişilen, ilerde daha da artacağı bilinen, baskıları elbirliği ile savuşturmanın geçerli bir yolu yok mudur? Türkiye solu renkli ve çok çeşitli yapısıyla ilerici yayıncılığımızın sorumluluklarını şimdi kavrayamıyorsa, daha hangi süreçte kavrayacaktır? Bu kadar acı deney, bu kadar öğretici bir pratik, ders çıkarılmasını beyinlerimize kazıyamamışsa, bunun sonu nereye varacaktır? İlerici yayıncılığımız, sıcağı sıcağına, kendi dağıtım ağını örgütlemeden burjuva dağtımına güvenerek yola çıkmış, çıkabilmişse, bu türden bir ilericiliğe «allah selamet versin», denilecektir.

Sermaye sınıfı, bu konuda da ne kadar bilinçli ve örgütlü olduğunu

şaşmadan ortaya koymaktadır. Kendilerine «işçi», «sosyalist», «ilerici», «devrimci» ya da «komünist» sıfatını yakıştıran her türden yerli Marksistlerimiz, düşünce ve davranışlarıyla, burjuva sınıfından çok daha modern bir dünya görüşü taşıdıklarını, bu vesileyle de olsa, göstermelidir. Kurumlaşmaların güvencesi dışında yola çıkanlar hem kendilerini hem de kütleleri oyalar.

«Ama ne var ki, örgütlenmenin çok yüksek bir düzeye ulaştığı günümüzde, geçmişte olduğu gibi, sosyal varlıklarının kabarık oluşuna ve ayrıca 'ilericilik' iddialarına karşılık, yayıncıların aralarında bulunması gereken diyalog ve dayanışma yoktur. Oysa gerici ve tutucu basın, yayın faaliyetleri, bir bakıma doğal olarak, çok daha donatımlı ve kurumlaşmış durumdadır. Onların gözetebileceği asgari ilkeleri 'ilerici' olanların daha da ilkeli olanını bulmaları beklenebilir. Beklenecektir de... Çünkü, başka türü ilerici olunamaz.»[5]

12 Eylül öncesi, her ilerici akım kendi basın, yayın faaliyetini oluşturmuş, ayrıca kendi dağıtım ağıyla okur ve sempatizanına ulaşmayı denemişti. Bu deneylerden günümüzde yararlanabilecek, hangi kalıcı güvencelere sahibiz?

İlerici kitap dağıtımının durumu da ilerici dergiciliğimizinkinden farksızdır. «Ülkemizin geçirdiği sosyal, siyasal ve ekonomik durumu yeterince değerlendiremeyen kimileri (eskiden olduğu gibi), ilerici yayınevlerinin eşiğini aşındırmakta ve artık bir disiplin anlayışı ve sorumluluk isteyen 'ilerici kitap dağıtımı' işine yalnızca bir 'heves' ya da bu yolla 'ticaret' ve 'kariyer' tutkusunu birbirine karıştırmaktadır. Oysa günümüzde bu türden ilkelliklerin aşılması gerektiğini haykıran milyonlarca işaret vardır. Bunları elbirliği ile görebilmeliyiz.»[6]

12 Eylül'ün her siyasi akıma öğrettiği bir şey olmalıydı; toplumca alınacak dersleri yeterince alamıyorsak, sermaye sınıfının kendi açmazında atmak isteyeceği siyasi tokadı karşılamak gerekir. Bunun olabilirliği de «Birlikte neleri yapabiliriz?» soru ve önerisinde yatar.

Burada, «konuyu okura götürmenin yararına inanıyoruz. Yoksa elinde para olan 'temiz aile' çocuklarının, yayın konusunda, ilerici okurumuzu, 1980 öncesinde ve sonrasında görülen kötü örneklerde olduğu gibi (bir süre daha), oyalamaya çalışacakları görülüyor. Olumsuzun sergilenmesi, tanınması, üstüne gidilmesi, olumluyu kolaylıkla ve açıkça ortaya koyacaktır.»[7]

«Ülkede ilerici ve devrimci hareketlerin birlikteliği konusunda oluşan kimi maddi ve manevi unsurlar (geçmişte) nasıl elbirliği ile sulandırılmışsa ilerici yayınevlerinin aralarında olması gereken asgari diyalog ve dayanışma da aynı biçimde sulandırılmıştır.»[8]

«Bu durum, geçmişte neler yapıldı? sorusunu akla getiriyor. 'Neler yapılmadı ki, ilerici gelişmelerin birliği için? Kimileri kendi sakat ve yamuk siyasetlerine biat edilmesini buyurdu, vaaz verdi, fetva çıkardı; kimileri de günahlarını... Ama ülkede, gerçekten ilerici ve devrimci konumda olan onlarca kadro bu konuda da biliyor ki: Teori ve pratikleriyle bütün ilerici gelişmeleri bölmek ve köklerini kurutmak konusunda yeminli düşmanlıkların maskeleri tam anlamıyla indirilmeden; bilim adına

ahkâm kesenlerin çeşitli maskaralıkları mahkûm edilmeden özlenen birliktelikler bir türlü hayatta yerini alamıyor. Bu yolun açılması kimi ilkeselliklerin sulandırılmamasından geçmektedir.»[9]

İlerici yayınların Bilim Kurulları ve Enstitülerce üstlenilmesi, İSP' nin oluşturulması sürecinde bir anlam kazanacağından, şu an en ileri ve ideal bir yayın kurumlaşmasına yalnızca değinmekle yetinirken, ülkemizdeki ilerici yayın faaliyetlerinin içinden kendi kadrolarını çıkaracağına ve bazı ilkesel sorunlarını gündeme getireceğine, ayrıca böylelikle, giderek ilerici yayınları örgütsel güvencelere kavuşturacağına inanmaktayız. Böyle bir süreci yaşayıp hayata geçirebilen bir Türkiye solu, bu takdirde, burjuva dağıtım ağına karşı icazetin yol ve yöntemlerini aramayacak, «evet, bizimle çok oynadınız; yenile yenile şimdi doğrusunu öğrendik; ve kendi dağıtım ağımızı kurduk; bu güvencelerle yola çıkıyoruz; gücün yetiyorsa gel bizi engelle;» denilmesini öğrenecektir. Şunu unutmamalıyız: «Olumsuzluklarını aşamamış bir 'ilerici' yayıncılığın iç ve dış gericiliğin karşısında ciddi bir engel oluşturması da beklenemez.»[10]

23 Eylül 1987

1 Bayilere iletilen, Hür Dağıtım ve Gameda A.Ş.'nin ortak açıklaması, Basından.

2 Age.

3 Sırrı Öztürk, İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 87, Sorun Yayınları, Ekim 1985.

4 Alınteri, Gökyüzü, Yeni Düşün, Görüş, Basından.

5 S. Ö. Age, s. 90-91.

6 Age, s. 88

7 Age, s. 87, 88

8 Age, s. 92

9 Age, s. 92

10 Age. s. 93

DİDAR ŞENSOY'UN ÖLÜMÜ NELERİ ÖĞRETİYOR?

Sırrı Öztürk

Siyasi tutuklu Hasan Şensoy'un ablası (bütün siyasi mahkûmların «Didar Ablası»), cezaevlerindeki insanlıkdışı uygulamaları protesto eylemlerinin birinde, 1 Eylül 1987 günü (Dünya Barış Günü), Ankara'da, TBMM önünde hayatını kaybetti. O, son eyleminde, hapisteki insanımıza yapılanların «kitaptaki» yerini soruyordu! Özgürlüğü dile getiriyordu! İnsan Hakları diyordu! Öteki mahkûm aileleriyle birlikte tartaklandı, yerlerde sürüklendi. Yüreği daha fazlasına dayanamadı...

Siyasi tutuklu ve hükümlülerin talepleri neydi:

- Ceza ve tutukevleri ile, toplumun tüm kesimleri üzerindeki baskılar kaldırılmalı, işkenceye son verilmeli;
- Siyasi tutukluluk ve hükümlülük hak ve statüsü kabul edilmeli;
- Sıkıyönetim mahkemeleri kaldırılmalı;
- Sıkıyönetim mahkemelerindeki davalar sivil yargıya devredilmeli, önceden görülmüş davalara sivil mahkemelerde yeniden bakılmalı;
- Askerî ceza ve tutukevleri boşaltılmalı;
- Tutuklu ve hükümlülere, aile ve yakınları ile kendi dillerinde konuşma özgürlüğü sağlanmalı;
- Tutuklu ve hükümlü aileleri ve yakınları üzerindeki her türlü baskıya son verilmeli;
- İnfaz yakma uygulaması kaldırılmalı; İnfaz yasası hükümlüler lehine değiştirilmeli;
- Cezaevlerinde temsilcilik kurumu kabul edilmeli;
- Savunma hakkı üzerindeki tüm engeller kaldırılmalı; Aynı davadan yargılananlar, savunma kolaylığı için aynı koğuşlarda biraraya getirilmeli; Avukat görüşü, zaman kısıtlaması olmaksızın açık olmalı ve dinlenmemeli, Savunma ile ilgili her türlü belge alışverişi serbest olmalı;
- Siyasi tutuklu ve hükümlüleri, askeri statüsünde sayan yasa kaldırılmalı,
- Tutuklu ve hükümlüler üzerindeki politik ve ideolojik ve fiziki her türlü baskı ve yaptırımdan vazgeçilmeli;
- Cezaevlerindeki erlere askerî marş ve slogan attırılmasına, hoparlörlerden her türlü karşı yayın yapılmasına, dayağa, işkenceye, hücre cezasına, tek tip elbise uygulamasına son verilmeli;
- Hasta, tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunları ciddiyetle ele alınmalı, hastaneye sevkleri kolaylaştırılmalı, revirde tedavi yöntem ve araçları geliştirilmeli;
- Cezaevi koşulları insana yakışır duruma getirilmeli;
- Gerekli olan kırtasiye malzemesi sağlanmalı;
- Yemekler düzeltilmeli, miktarı arttırılmalı, ailelerin getirdiği yiyecekler içeri alınmalı;

- Havalandırma hergün gün boyunca olmalı, havalandırma süresince koğuş kapıları açık tutulmalı;
- Her türlü yayın içeriye verilmeli;
- Cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin kendilerini geliştirebilmeleri için koşullar sağlanmalı, kütüphane, tiyatro salonu, müzik odası, resim atölyesi vb. itirafçıların denetiminden alınarak siyasi tutuklu ve hükümlülerin denetimine verilmeli; Radyo, müzik aleti vb. serbestçe içeri alınmalı;
- Mahkemeye sevk koşulları iyileştirilmelidir;
- Siyasi tutuklu ve hükümlülerin, basın ile doğrudan ilişki kurmalarına olanak tanınmalı·

Bu taleplerin yerine getirilmesi kütlesel eylemlerle desteklendi. Cezaevlerindeki çok kötü uygulamaların düzeltilmesi, işkence ve baskıların son bulması için Meclis'e dilekçe vermek isteyenlerin başındaydı Didar Şensoy.

Onurlu insan, inandığı dava uğruna ölmesini de biliyor. Bunun en yakın ve canlı örneği, Didar Şensoy bacımızın ölümü. Demokrat ve ilerici basın onun ölümü hakkında önemli yayınlar yaptı. Gazetelerde güzel şiirlerle süslenmiş ilanlar çıktı. Cezaevindeki ile dışardaki sosyal mücadele çeşitli soyutlamalardan kurtuldu, adeta bütünleşti.

Aydın «E» Tipi Özel Cezaevi'ndeki Sol Siyasi Tutukluların verdiği ilanı burada anmak yerinde olacak:

DURUN!
Bekleyin Biraz!
Didar Şensoy geçiyor sokağınızdan, bakın
Pencerenizin tam altından, sarmaşıklarla sürünerek
Tarayın saçlarınızı şimdi, gömleğinizin yakasını düzeltin ve dik durun
Maltanızdan, avlunuzdan geçiyor Didar Şensoy
Parmaklıkları kanıyla eriterek...
Bekleyin biraz, bekleyin!
Her şeyin sırası var!
Demokrasi ve insan hakları savaşımında
Yitirdiğimiz
DİDAR ŞENSOY
ablamızın anısı önünde saygıyla eğiliyoruz· Amacımız ve öfkemiz sonsuzdur. Onun mücadeleci ve yılmaz kişiliği hepimize örnek olacaktır.

Gerçekten de öyle oldu. Cenaze töreni görkemliydi. İlerici, demokrat ve devrimci çeşitliliği ile bir bütün oluşturdu yürüyüş korteji. Bu görkemli cenaze de tek bir ağız olmayı başardı «parçalanmış» hareketimiz. Güvenlik güçleri engel çıkarmadı· Kütle bütünleşince «engel» kalkar.

Onu yakından tanıyanlar anılarını anlattı; ilginç bir hayatın bazı sayfaları kağıda döküldü ve belgelendi; tanımayan, fakat kafa ve yürek bağıyla anısını temiz tutanlar saf tuttu.

Bazen bir ölüm, bir cenaze töreni, bir yığınsal çıkış, iç ve dış gerici ittifakın demokrasi ve insanlıkdışı baskı ve terör uygulamalarına karşı bilinçli bir protesto, «bölünmüş» bir hareketi bütünleştirmede etkin olabiliyor. Eylem, kişi, grup ve örgütcükler arasındaki rekabet ve ayrılık tohumlarını zararsız duruma getiriyor. Tıpkı bir fanilanın terledikten sonra güneşte kuruması gibi...

Devrimciler, emniyette, askeri cezaevlerinde bir araya getirilir. İşkencede aynı hücrede tutulanlar, «kader» birliğinin en yüksek bilincine ulaşır. Düşünce ve davranış ayrılıkları bir kenara atılır. En kötü şartlarda umudun ve bilincin sesi gecikmeden duyulur: «Arkadaş! Devrimci onurunu koru! Ardından kimseyi getirme! Bizden korkuyorlar! Bunun için işkence yapıyorlar! Bu hücrelerden ancak devrimci onurumuzla çıkacağız!»

En yakın tarih, 1944'den bu yana hareketimiz içinden böyleleri çıkıyor· Nesli tükenmiyor tarihsel haklılığımızın sesini haykıran militanların. Son yıllarda, hücrelerdeki yüksek dayanışma ruhunun ilginç örneklerine tanık olduk. İGD'inden biri MLSPB'inden birini sırtında helâya taşır, temizliğini yapar, yaptırır. DS'dan biri DY'dan bir «kader» arkadaşının yarasını sarar, onu korur, kollar. DDKD'inden biri TDKP'inden biriyle dayanışma yapar, herşeyini bölüşür. Ama, hücrelerde oluşan dayanışma daha sonraki koğuş hayatında sürdürülemez. Elbette akla yakın gerekçeleri de, akıl almaz nedenleri de vardır bu türden ilişkilerin.

Hayvanlar arasında da ilginç birlik ve dayanışma örneklerine rastlanır· Onlardaki insiyak temelinde gelişen birlik ve dayanışma, ortak düşman karşısında güçlü oluyor· Bir ansiklopedide görmüştüm. Atlar, kurtların saldırılarına karşı hemen bir daire çeviriyorlar; başları merkezde, tekmeleri çemberin dışında olmak üzere bir savunma hattı oluşturuyorlar. Oysa insan çok üstün bir yaratık. Hayvanla ilgisi kurulamayacak kadar yetkin ve donatımlı. Hele devrimci insan, hiç bir yaratıkla ölçülemeyecek kadar bilinçli, uygar ve güçlüdür· Doğru bilgiler edinme, sağlam ve güvenilir ilkelerle örgütlenme, bu çerçevede mücadele etme kadar insani ve yüce başka bir şey var mıdır? Hepimizin iyi kötü deneyleri var. Yakınen biliyoruz, bilgisiz, asgari koruyuculuktan yoksun, mücadele ateşinden geçmemiş, siyasi terbiyesi ve ahlâkı tartışmalı kimselerle yol arkadaşlığı yapılamıyor· Hele diyalog kurulması, iki satır konuşulması ne de sıkıcıdır. Buna rağmen, iş içinde yol arkadaşlıkları aranacak, birliktelikler sınanacaktır·

Didar Şensoy'un cenaze töreninde bunları düşündüm. İşçisi, köylüsü, gençliği, aydını ve bütün emekçi halk katmanlarının katılımıyla eşsiz bir manzaraydı bu cenaze töreni. Kendi cılız sesini çelenk ya da bildiri aracılığı ile «reklam» faydacılığına çevirmek isteyenlerin olumsuzluğu, kütlenin ortak eylemi arasında kaybolup gitmişti. Bu eylem, Kürt kilimindeki motivlere benziyordu. Bir tarihi, geleceği, kültürü, folklorü, rengi ve canlılığı vardı. Sanki bir sanat eseriydi.

Mücadelenin ateşinden gelenler bu türden bile olsa bütünleşmelerin korunması, geliştirilip güçlendirilmesine yüksek değer biçiyor; birlik için

her şeyini ortaya koyuyor. Henüz bunun farkında olmayanlar ise, bilerek ya da bilmeyerek, hesapsız yaklaşımlarla yarayı kaşıyor.

Didar Şensoy, Balkanlı direniş ruhunu ve bilincini taşıyor. Ne yaptığını, niçin yaptığını, davası uğruna hayatının bile verilebileceğini biliyor. TAYAD ve İnsan Hakları Derneği'nin etkili bir üyesi olmayı düşünüyor. Ayrıca, SHP'de, Kadınlar Konseyi'nde çalışmayı uygun görüyor.

«Beni buradan ancak ölümüm ayırır!» diyenler sözünü yerde bırakmıyor. Toplumca sözünün eri olanları çok seviyoruz. Sevdiklerimize büyük bir güven duyuyoruz. Sevgi ve güven duygusunun tam olduğu yerde, öteki vazgeçilmeyen ilkesel konuların rahatlıkla, sorumluca tartışılıp çözüm aranacağına inanıyoruz. Eylem kaçaklarından, kürsü bülbüllerinden uzak duruyoruz. Her türlü gösteriş düşkünleriyle şarlatanlardan tiksiniyoruz.

Didar Şensoy'unkini andırmasa da, bütün siyasi tutuklu ve hükümlü yakınlarının kendine özgü direnişleri var. Diyarbakır'da, içerdeki eşinin mücadelesi yanında kararlı olarak yerini alan Mehdi Zana'nın eşi Leyla Zana ise, Anadolu insanının ezik, suskun bir direnişin olgun örneğini gösteriyor. Basında çıkan fotoğraflar her şeyi açıklamaya yetiyor. Siyasi ve felsefi düşünceleri, inançları ne olursa olsun, iyi yürekli ve namuslu bütün insanlar, «sayıyla mı teslim ettiler» diye başlayan «beyan»ları onaylamıyor. İlerici insanımıza karşı duyulan bilinçli düşmanlıkların, işkencelerin bütün ayrıntıları, bir baskı ve terör ortamından sonra, bilinçle sergileniyor. Bu görevi yerine getirenler de onurlu bir kimlik taşıyor. Onları da kutlamak, çabalarını desteklemek gerekiyor. Bütün bu görüntüler, iç ve dış gerici ittifakın, ilkel, ahlâk ve insanlıkdışı yüzünü ortaya çıkarıyor. Haksız, hukuksuz, eşitsiz bir «demokratik» sistemin çürümüşlüğünü ve mutlaka aşılacağını öğretiyor.

Cenaze töreninde geçmişi andım. Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın fukara anasının dişinden tırnağından artırdığıyla doldurduğu sefer tasıyla cezaevi kapılarında nasıl ömür tükettiğini... Gözleri görmeyen Nazım Hikmet'in anasının, Galata köprüsünde, «Oğlum için bir imza istiyorum» diyen eylemini hatırlıyorum. Direnç ve kararlılık deyince, konuşmamak için dilini kesen; ardından adam götürmemek için ölmesini bilen; kır ve kent varoşlarında kıstırılıp öldürülenlerin yakınlarının acılarını düşünüyorum.

12 Mart döneminde Hayat arkadaşlarını yalnız bırakmayanlardan Şevki Erencan'ın eşi «tanrıça»nın örnek yüksek ahlâk ve dayanışma duygusuna nasıl saygı duyulmaz? Abdullah Doğan, Recep Serbest ve Bayram Usta'nın eş ve çocuklarının «vatandaş türkçe konuş» diye coplandıklarını insan nasıl unutabilir? Ulaş'ın, Cihan'ın ana babasının cezaevi önlerinde döktüğü gözyaşları nerelere sığar? Nahit Tören'in anasını, Selimiye Kışlası önünde, yakın akrabası bir generalle karşılaşmamak için nasıl arkasını döndüğünü ve neler söylediği daha kaleme alınmadı. Hüseyin Yavuz'un militan anasının, Selimiye'nin gün görmeyen dehlizlerinde yatan çocuklarını görmeye gelen ana babalara, bayram şekeri ikram edilirken sopasını kaldırarak: «Almayın o şekerleri! Çocuklarımıza gün görmeyen hücrelerde işkence yapılırken siz nasıl o şekerlere elinizi uzatır-

sınız?! Bırakın onları! Bu ikiyüzlülüğe alet olmayın! deyişini nasıl unutabiliriz? Yılmaz Güney'in sevgi ve güven duygularını, aynı duygularla her görüş günü, sektirmeden dile getiren eşinin özverisi anılmadan geçilebilinir mi?

Bir de, babaları cezaevindeyken dünyaya gözünü açan devrimci çocuklarımızın anaları var. Onlar da kundaktayken başlayıp ileri yaşlara kadar cezaevlerinin yollarını arşınladı. Cezaevi bilinci bütün devrimci ailelerin ruhuna işlendi. Unutmuyoruz. Unutturmayacağız.

İç ve dış gerici ittifakın eseri olan bu görüntüleri şiirlere, kitaplara sığdırmalı, belgelemeliyiz. Genç arkadaşlarımızın hayat ve mücadeleleri «boşuna tüten dumanlar» misali unutulmasın, unutturulmasın. Ressamlar bu insanların, özellikle anaların resimlerini yapmalı.

Ülkemiz solu, zengin teori ve pratik deneyi, çeşitliliği, hareketliliği ile görkemli bir yapıyı oluşturuyor. Bu yapıyı güçsüz bırakmaya aday bütün sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlar, Didar Şensoy'un ölümünden çok şey öğrenmek zorundadır. Didar Şensoy'ların hayatını vererek hepimize ilettiği mesaj mutlaka yerini bulmalıdır.

İçindeki bütün zaaflarına rağmen, Ülkemiz solu, militanlarının anılarını temiz tutuyor, devrimcilerin adlarını çocuklarına takarak yaşatmasını biliyor: Mustafa, Suphi, Hikmet, Nâzım, Devrim, Kurtuluş, Kıvılcım, Şervan, Hüseyin, Yusuf, Deniz, Mahir, Ulaş, Cevahir, Harun, İbrahim, Şerzem, Barış, Özgür, gibi adların yanına Didar adını da eklemekte kusur işlemiyor.

18 Eylül 1987

Deri İşkolunda Grev ve Miting:

Deri-İş Sendikası, Grevdeki 90. gününü doldurduğu, 20.9.1987 günü, miting yaptı. Bayrampaşa meydanında «Lokavtı Protesto ve Grevlerle Dayanışma» adıyla düzenlenen mitinge grevdeki işçiler yanında çok sayıda diğer sendikalara üye işçiler, grevdeki öteki işçiler, Türk-İş ve Bağımsız Sendikalardan bir kısım işçiler ve işçi sınıfıyla dayanışma içinde olanlar katıldı.

Deri-İş Sendikası böylece, lokavtı protesto eden ilk işçi mitingini gerçekleştirdi. Resmi ve sivil yüzlerce polis ve güvenlik görevlisinin oluşturduğu barikatlar, Panzer ve Çevik Kuvvet gösterileri miting alanını denetim altına almış ve kütlesel katılım engellenmek istenmiştir. Miting alanına gelen yollar kesimiş, insanlar tek tek aranmıştır· Miting'e Deri işkolundaki grevciler dışında, Migros, DMO, Nakliyat işkollarındaki grevci işçiler birlikte katılmıştır.

Miting'deki pankartlar: «Lokavt hak değil suçtur!», «Anti-Demokratik Yasalara Hayır!», «İş Cinayetlerine Son!», «Analar babalar işsiz, çocuklar aç!» Sloganlar ise: «Lokavta Karşı Omuz Omuza», «İşçiler El Ele Genel Greve», «İşçilerin Birliği Sermayeyi Yenecek», «Genel Grev Hakkımız, Söke Söke Alırız», «Zindanlar Boşalsın, Genel Af», «Didar'lar Ölmez», «İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek», «YÖK'e Hayır», «Kahrolsun Emperyalizm», «DİSK'e Özgürlük» gibi demokratik talepleri dile getiriyordu.

Miting'deki konuşmacılar, işçilerin özlemlerini dile getirirken, ekonomik mücadeleyi demokratik mücadeleyle birleştiren konulara ağırlık verdiler.

Deri-İş Sendikası sözcüleri, siyasi iktidarın işçilerin ekonomik mücadelesi karşısında patron yanlısı tutumunu sergilemiş, bu politikaları ve her türlü demokrasidışı oyunların bozulması için grevlerin yeterli olmadığını, demokratik kamuoyunun daha etkin olarak bu mücadeleyle bütünleşmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Halen 33 işyerinde 3500 işçi grevdedir. Bazı deri imalatçısı patronlar yasalardaki lastikli hükümlerden yararlanmakta, işyerlerindeki mal stoklarını rahatça dışarı çıkarmaktadır. Bu durumu engellemek isteyen grevci işçilerden bazıları, şikayet üzerine gözaltına alınmıştır·

Deri-İş Sendikasının yürüttüğü grev sırasında ilginç bir gelişme olmuş, Deri İşverenleri Sendikası'nın 117 işyerinde uygulamakta olduğu Lokavtı kaldırmıştır· İşçiler, bu taktikleri, patronların «kendilerini vuran bir silah» olarak değerlendirmiştir.

İşçilerin talepleri: Bütün demokratik ve ekonomik taleplerin kazanımı, ücretlerin haftalık olarak ödenmesi, ücretlere 1. yıl 2500 Tl, 2. yıl 3000 Tl. zam yapılması, yılda 4 ton yakacak yardımı, 40 bin lira bayram

harçlığı, 15 dakikalık çay molası, erzak, aile, tahsil, afet, vb. yardımı, yıpranma, prim, doğum ve ölüm yardımı, işten atılanlara 2 maaş tazminat, 40 günlük kıdem tazminatı, kadın işçilerinin doğumunda ücretli izin artışı gibi konuları kapsamaktadır.

Deri iş kolundaki çalışma şartları son derece kötü ve üretim ilkel tekniklerle yapılmaktadır.

Migros'da Grev :

Tez Koop-İş Sendikası (3 Nolu Şube) nın Migros'a ait 33 yerinde 1100 işçinin katılmasıyla başlattığı grev sürüyor. Koç Holding'e «taze para», İstanbul halkına da pahalı gıda ve tüketim malları «hizmeti» veren Migros satış mağazalarında üretim durmuştur. Migros yetkilileri, yasalara aykırı olarak mal depolamakta, bu malları çeşitli yol ve araçlarla satmakta, okul, hastane ve firmalara toptan satış yapmaktadır. Sendikanın bu konuya el koyması sonunda Migros, bu sefer satışlarını Belgrat Ormanlarında ve halden yürütmek istemektedir.

Migros işçileri, ücret ve öteki sosyal haklarının kazanılması yanında işçi ve patron ilişkilerinin, dayak, hakaret vb. çirkin görüntülerinden de yakınmaktadır. İşçiler ve Sendika bütünlük içinde, kararlı olarak grevi sürdürmektedir.

Topkapı Nakliyat Ambarlarında Grev :

Türk-İş'e bağlı Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası TÜMTİS İstanbul' da, 34, Ankara'da 5, İzmir'de 6 olmak üzere 45 işyerinde 16 Eylül 1987 günü greve başladı. Greve 540 işçi katıldı. TÜMTİS ile Kara Nakliyecileri İşveren Sendikası arasında süren toplu sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlanınca grev doğdu. İşveren Sendikası grev kararı bulunan 104 işyerinde lokavt kararı aldı. Grevle birlikte, İstanbul Topkapı' dan diğer illere yapılan mal nakli durdu. Gıda maddeleri bunun dışında tutuldu.

Her gün 9 - 12 saat çalışan bir işçinin sırtından ortalama 50 ton yük geçmektedir. 10 yıllık kıdemli işçinin eline 69 bin lira geçmektedir. İşyerlerinde ortalama işçi aylığı bürüt 89 bin liradır. Çalışma şartları ağır ve kötüdür. İşçiler arasında beslenme bozukluğundan verem hastalığı yaygındır.

İşçilerin talepleri: Taban ücreti bürüt 140 bin liraya çıkartılmalı, buna ek olarak, 1. ve 2. yıllar için yüzde 60 artı 25 bin lira zam yapılmalı, ikramiye 4'e çıkarılmalı, kıdem tazminatı 45 gün olarak belirlenmeli, her işyerinde bir temsilci atanması, ayrıca disiplin kurulunda başkanlığın dönerli yapılması gibi konulardan oluşmaktadır.

Nakliyeci patronlar ise işçi ücretlerine yüzde 40 zam önermiş ve grev kaçınılmaz olmuştur. Diğer işkollarındaki işçiler grevdeki işçilerle dayanışma içindedir.

DMO Grevi İki Ayını Doldurdu :

Basın-İş Sendikası İstanbul Şubesinin DMO Basım Müessesesinde iki aydır süren grev, 200 milyon liralık üretim kaybına yolaçtı· 183 işçinin katıldığı grev başarıyla sürüyor· DMO işçileri asgari ücret düzeyinde çalıştırılmaktadır. Toplu sözleşme görüşmeleri, kıdem zammına ilişkin tek madde yüzünden anlaşmayla sonuçlanamamış ve grev doğmuştu.

NETAŞ Grevini Destekleyenler Yargılanıyor :

Otomobil-İş Sendikasınca bir süre önce sürdürülen ve başarıyla yürütülen NETAŞ Grevi taraflarca sona erdirildikten sonra, sendika yöneticileri hakkında, NETAŞ işçilerine destek verdikleri, 2822 sayılı Toplu Sözleşme ve Lokavt Yasası'nın 48 ve 79. maddelerine aykırı olarak işyeri dışına afiş ve pankart astıkları, sendikanın amblemini taşıyan kalem, rozet ve anahtarlık gibi hediyelik eşya dağıttıkları gerekçesiyle yargılandılar. Daha önce Petrol-İş Sendikası yöneticileri de, grev uyguladıkları işyerlerinin önüne geçici «helâ» yaptıkları nedeniyle yargılanmışlardı.

Yeni Çözüm dergisi gene toplatıldı

Bazı sayıları takibata uğrayan «Yeni Çözüm Dergisi»nin 7. sayısı, DGM kararıyla toplatıldı· Derginin toplatılmasına neden olarak, «Siyasi Tutsaklık ve Sınıf Mücadelesi» başlıklı yazı gösterildi. Dergi hakkında TCK'nun 142. maddesi uyarınca dava açılıp açılmayacağı yakında anlaşılacak. Dergi'nin basımı ile toplatılması aynı güne, 12 Eylül 1987 tarihine denk düşüyordu.

O 6 Eylül «Referandum»undan bir kaç gün önce ve 11 Eylül günü saat 20.30 TV haberlerinde, piyasada serbestçe satılan Güneşe Çağrı, Yeni Çözüm, Toplumsal Kurtuluş Dergileri ile Sol Yayınları'ndan bazı kitaplar silah ve mermilerle birlikte «yasak yayın» olarak gösterilmiş, bu tutum bazı dergilerce protesto edilmiştir.

O TAYAD «Tutuklulara Özgürlük» kampanyası başlattı. «Tutuklu ve Hükümlülere İnsanca Yaşama İmza Kampanyası» 23.9·1987 günü sona erdi.

O Yazın Yayıncılık tarafından yayımlanan «Nükleer Savaş ve Sosyalizm» adlı kitap ile, DGM'de yapılan yargılama sonunda çevirmeni Ardaşes Margos beraat etti.

O «Güneşe Çağrı» dergisi sahibi Kubilay Akpınar, bir süre önce DGM'de yargılanmış ve tutuklanmıştı. Yayıncı göz altında tutulduğu 20 gün boyunca kendisine ve ailesine değişik işkence metodlarının uygulandığını öne sürmüş, bazı kitap, evrak ve dergilerine el konulduğunu bildirmiştir·

O «Direniş, Ölüm ve Yaşam» adlı kitap (Haziran Yayınları, s. 416, 3000 Tl, Temmuz 1987) TCK'nun 312/2 maddesine aykırı bulunarak toplattırıldı· Kitap, D. Karataş, İ. Erdoğan, Ş. Yıldırım, T. Özkök, A. Turan, M. Göleli, Ş· Şen, Z. Polat adlı siyasi tutuklularca kaleme alınmış, bazı belge ve anılardan oluşmuştu.

O Haftalık «2000'e Doğru» adlı derginin 39. sayısı Atatürk'ün 1922'de Meclis tutanaklarına da geçen «Kürtlere Mahalli İdare» hakkının verilmesine ilişkin yazısını yayımlamaktan ötürü toplattırıldı. Derginin 35. sayısı da aynı konuda yaptığı yayım nedeniyle TCK'nun 142/3. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle toplattırılmıştı·

SSCB Film Haftası :

SSCB ile TC arasındaki ikili kültürel değişim programı çerçevesinde düzenlenen film haftası ilgi gördü. 19 Eylül - 25 Eylül 1987 tarihleri arasında, Fitaş Sinemasında şu filmler gösterildi: Fouettè, Kara Kum Çölü Gölgede 45 Derece, Yabancı, Beyaz ve Çilli, Zinaida - Zinula, Elveda Yazın Yeşilliği, Oğulların Çağı, Beni Koru Tılsımım·

SSCB Film Haftası'nın zamanlaması iyi yapılmış olsaydı daha çok ilgi görebilecekti. Bazı seansların 30-40 kişi kapatılması bunun işaretleri arasındadır. Sovyet Filmleri, SSCB'deki yeniden yapılanmanın örneklerini de içeriyordu.

Avni Memedoğlu'nun Resim Sergisi :

«Toplumsal Gerçekçilik» akımı ressamlarından ve «Yeni Dal» grubu kurucularından Avni Memedoğlu 17. resim sergisini açıyor. Yeni çalışmalarını da kapsayan sergi 20-30 Ekim tarihleri arasında Fransız Konsolosluğu salonunda sergileniyor.

HAVASS/SÜREÇ Yayınları 10. Yılında

Araştırmacı Aytunç Altındal'ın yönettiği HAVASS/SÜREÇ Yayınları 1977'de kurulmuştur. Yayınevi bu 10 yılda 56 kitap üretmiş, Kaliteli basımı, tekniği ve içeriği ile SÜREÇ Yayınları, ilerici siyasal kültürümüze katkı yapmış, özgün bir çalışma örneği sergilemiştir. Ayrıca, SÜREÇ, Siyasal Kültür Dergisi, aylık olarak ancak 9 sayı yayımlanabilmiş, Dergi'nin 8. ve 9. sayıları Sıkıyönetimce toplatılmıştır·

SÜREÇ Dergisi'nin yeniden yayımlanması dileği ile bundan sonraki yayın hayatında SÜREÇ çalışanlarına başarılar diler, kutlarız. Nice 10. yıllara...

SORUN
Çalışanları

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Ölümünün 16. Yılında Anılıyor

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 11 Ekim 1971'de Belgrat'da bir hastahanede 74 yaşında öldü. Dr. H. K. çeşitli zamanlarda toplam 23.5 yıl hapis yattı. 56 kitabı yayımlandı. Önemli araştırmalar yaptı, yüzlerce makale yazdı. İşçi sınıfı hareketinin örgütsel güvencelere kavuşturulması yolunda mücadele etti.

Dr. H. K.'nın mezarı başında bir anma toplantısı yapılacağı öğrenildi· SORUN Çalışanları, Dr. H. K.'nın ateşten mücadelesi ve onurlu kişiliği önünde saygı ile eğilmeyi görev bilir.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'nin Eylemleri :

İnsan Hakları Derneği, «Genel Af İçin Ölüm Cezasına Karşı İmza Kampanyası»nı başlattı. İmza kampanyası büyük katılımlarla sürüyor. Ayrıca Derneğin İstanbul Şubesi'nin 18 Ekim 1987 pazar günü saat 13'de Haliç Tünel girişinde başlamak ve Bayrampaşa alanında son bulmak üzere «Genel Af Mitingi» düzenlediği duyurulmuştur. Miting ve imza kampanyalarının yaygınlaştırılacağı ifade edilmektedir.

Kavram Kitabevi 1. Kuruluş yıldönümünü kutluyor:

«Gelin canlar bir olalım, Kitaba can katalım» çağrısıyla kuruluşunun 1. yıldönümünü kutlayan Kavram Kitabevi, 11 Ekim 1987'de, imza günü, söyleşi, şiir günü ve öteki etkinliklerle bir program oluşturmuştur. SORUN çalışanları, Kavram Kitabevi'nin 1. kuruluş yıldönümünü kutlar, kültür hayatındaki çalışmalarında başarılar diler.

TAYAD' «Özgürlük Mitingi»ne izin yok

11 Ekim 1987'de yapılması düşünülen «Özgürlük Mitingi»ne seçim öncesinde sakıncalı görülerek izin verilmedi. TAYAD yetkilileri bu gerekçenin geçersiz olduğunu ileri sürerek, uygulamayı kınadılar.

SORUN için özverili ve uyumlu çalışmaya aday
bir **Yazı İşleri Müdürü** aranıyor.
Tlf: 527 45 38

ANKARA - İZMİR - ADANA - DİYARBAKIR - TRABZON - KOCAELİ
ZONGULDAK - BURSA - ESKİŞEHİR gibi illerde,
SORUN Birlikte Kitap Dizisi ile Öncü Kitabevi Yayınları ve
Sorun Yayınlarının dağıtımını üstlenebilecek temsilcilikler ve
elemanlar aranıyor.

BİRLİKTE YAYINCILIK, Babıali Caddesi Bozkurt Han No: 6/2 K. 1
Cağaloğlu - İstanbul, Tlf: 527 45 38

Bize gelenler :

O ELEŞTİRİ, yazan : Cengiz Gündoğdu, Süreç Yayıncılık, s. 192, 945 Tl, Mayıs 1987

Adak, ideoloji, felsefe, tarih, batı, kalkınma, sanat ve alkış başlıklarıyla oluşturulan kitap, ilerici kültürümüze eleştirel katkı yapmaya çalışıyor. Yazarın iğneli, zaman zaman eğlenceli, ama hakedene acımasız davranan bir dili var. Yakaladığı bir çelişki karşısında kimsenin gözünün yaşına bakmadan eleştiri görevini yapıyor. Bilginin, aklın ve özverinin çöpe atılmak istendiği, hakikatların gizlenmeye kalkışıldığı, doğrular karşısında sinik politikaların, suskunluğun revaçta olduğu şartlarda eleştiri yapılması zordur. Bazı kesimler eleştiri yapılmasından hoşlanmazlar. Biz o fikirde değiliz. Eleştiri bilgi, cesaret, açıklık ve mücadele demektir. Kişiliğini, onurunu, bilincini köreltmeyenlerin eleştirilerine toplumca ihtiyacımız var. Hesaplaşan herkesin çabası bizimdir.

O YURTSUZ ŞİİRLER, yazan : Yılmaz Odabaşı, İz Yayınları, s. 64, I. hamur, 500 Tl, Nisan 1987

Şairin ikinci kitabı, 1986 yılında dergilerde yayınlanmış çalışmalarında oluşuyor. Doğu'lu yazarın, slogancılıktan uzak, duygulu ve yaşanmışa doğru bir yönelişi var. Zamanla daha güzel şiirler yazacak...

O HAPİSHANE MEKTUPLARI, Rosa Lüxemburg, Boyut Yayınevi, Türkçeye çevirenler: Anna ve Murat Çelikel, s. 94, resimli, I. hamur 1470 Tl, Ekim 1986

O BAY KEUNER'İN ÖYKÜLERİ, Bertolt Brecht, Boyut Yayınevi, Türkçeye çevirenler: Anna ve Murat Çelikel, Çizgiler: Behiç Ak, s. 88, 1. hamur 1470 Tl, Haziran 1987

Yayınevi temiz ve titiz çalışmış, kaliteli kitap üretimine özen gösteriyor. Kitapların türkçe çevirileri güzel ve nitelikli, ayrıca Anna ve Murat Çelikel'ler ne yaptıklarını biliyorlar.

O ÖLDÜKLERİYLE KALMADILAR, Orhan İyiler, Roza Yayınları, s. 240, 2100 Tl, Haziran 1987, 3. Baskı.

Yazar, kitabın yeni baskısına yazdığı «ön değiş»te (1. Baskı: 1978) 1971'den günümüze aradan geçen 16 yılın belirgin karakterini anlatıyor. İç ve dış gerici ittifaka karşı kendine özgü yol ve araçlarla direnen gençliğimizin düşünce ve davranış dünyasının bir bölümünü belgeliyor. Olayların kaydını düşüyor. Onurlu ve yiğit insanlarımızı nesnel ölçülerde tanıtmaya çaba gösteriyor. ABD emperyalizmi ile yerli ortaklarının hazırladığı, önceden hesaplı bir baskı ve terör ortamını, onların niyetlerini sergiliyor. İlerici hareketimizin karşısındaki güçlerin ve sistemin konumunu ve gündemini kendine özgü üslûbuyla oldukça doğru biçimde in-

celiyor. Tek yanlı suçlama ve değerlendirmelerin sığ, pasif ve yanlışlığını doğru ve haklı olarak karşıya alıyor.

Sinan Cemgil'in ilginç hayatı, mücadelesi ve acılı sonu ana fikir olarak incelenirken, katledilen öteki gençlerimizin öykülerini de önyargısız anlatıyor. Mücadele insanlarımızın hayatları hakkında doğru olarak kağıda dökülen her şey çok değerlidir. Orhan İyiler olayları bütün yalınlığı ile işlemiş, doğruları dile getirmiş ve en önemlisi ölülerin önüne geçmemiş.

İşçiler, gençler, aydınlar, bizim insanlarımız boşuna öldürülmediler, boşuna ölmediler ve «Öldükleriyle Kalmadılar!»

Bizim seçtiklerimiz :

O SENDİKALAR ÜZERİNE, Emekçinin Eğitim Dizisi, Hüseyin Budak, s. 40, 300 Tl, Eylül 1987

Metal işçisi Hüseyin Budak'ın kendi yayını. Kitap, Sendikaların Görevleri, TÜRK-İŞ ve DİSK, Bağımsız Sendikalar ve Konfederasyon Tezleri, başlıklarından oluşuyor. İşçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliği konusundaki tartışmalara kendi görüşleriyle katılıyor. «Birlik mümkün oldukça harikûlade bir şeydir» İşçi sınıfı siyasi bilincini ve haklarını kazanmadıkça birliğini geliştirip yaygınlaştıramaz.» sözünü kitabının kapağına alan yazar, işçi sınıfının sendikal, siyasal birliği konusundaki canlı tartışmalara kendi görüşleriyle katılıyor.

O DARWİN VE EVRİM KURAMI, Haziran Yayınları, yazan: İldeniz Kurtulan, çizen: Ümit Kartoğlu, s. 120, büyük boy, resimli, 1500 Tl, 1. Baskı, Mayıs 1987, 2. Baskı: Temmuz 1987

Yazılarıyla - Çizileriyle Darwin ve Evrim Kuramı (Yoksun Bırakılanlar İçin) hazırlanmış. Ülkemizde, «insanlığın evrimi» konusunda olduğu gibi daha bir çok alanda idealizmin sözcüleri yoğun bir seferberlik içinde. İdealizmin karşısına bilinçle konulan her ağırlık, bu açıdan da çok önemlidir. Bilgi ve bilincimizi süsleyen her yetkin çalışma saygıdeğerdir. Yazarı, çizeri ve yayıncısıyla bu çabalara dayanışma gösterilmelidir.

O DÜNYA BUNALIMI, Fidel Castro, Onur Yayınları, Türkçeye çeviren: Öner Ünalan, s. 240, 2000 Tl, Mayıs 1987

«**Dünya Bunalımı**, uluslararası ekonominin içinde bulunduğu bunalım, az gelişmiş ülkeler üzerindeki yıkıcı etkilerinin özlü ve ampirik analizidir. Fidel Castro'nun, Havana'daki Dünya Ekonomik Araştırma Merkezi'nden bir bölük genç iktisatçıyla birlikte çalışarak ve en yeni uluslararası istatistikleri kullanarak, bunalımın 'dünyanın yoksulları' için ne anlama geldiğini irdelediği bu çalışma, 1983'te Bağlantısız Ülkeler Zirve Konferansına sunulmuştur.»

O KAPİTALİZM NEDİR? Alexander Buzuev, Türkçeye çeviren: Celâl A. Kanat, Bilim ve Sanat Yayınları, s. 207, 1575 Tl, Eylül 1987

Kapitalizmin ne olduğunu, özünü ve öteki soruları, siyasal ekonominin özgün temellerini cevaplayan bir kitap.

O YENİLEME VE KADRO POLİTİKASI, Mihail Gorbaçov, Bilim ve Sanat Yayınları, s. 104, 735 Tl, Ağustos 1987

Kitap, Mihail Gorbaçov'un Ocak 1987'de yaptığı iki konuşmadan derlenmiştir.

O BİR İKTİDARSIZLIK FELSEFESİ : VAROLMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ, Kemal Saruhan, Sentez Yayınları, s. 80, 630 Tl, Şubat 1987

«Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği», İletişim Yayınları'nda 11. baskıya eriştiği zaman, Kemal Saruhan'ın kitabı da DGM tarafından toplatılmış ve TCK'nun 142. maddesi gereğince yargılanmaya başlamıştı. Ülkemiz ilerici yayıncılığı ile ilerici yazarlarımız kültürel yozluklar karşısında gecikmeden bu türden «eser»lerin karşısına bir ağırlık koyuyor. Bir yanda bizim insanımızın bilincini karartmaya aday kitaplar öte yanda fiili ve yasal baskılar karşısında ilerici kitap üretimi «demokrasi»mizin güvencesinde özgürce yarışıyor. Burjuva basını ile «ilerici» dergiciliğimiz ulusal kültürümüze, ilerici kütüphanemize katkı olan kitapları bilinçle tanıtmıyor. Tekke zihniyeti saflarda kol geziyor.

Kemal Saruhan'ın kitabı şimdi beraat etmiştir. Yazar kitabın kapağında şöyle diyor: «Kundera, sosyalist bir ülkede geriye dönük burjuva bireyin tükenişini itiraf ettiği için tehlikeli değildir; bu tükenişini insanın tükenişi olarak gösterdiği için tehlikelidir. **Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği**, bize, antikomünizmin nasıl antihümanist bir niteliğe dönüştüğünü gösteriyor.»

SORUN'dan bir okuma önerisi :

Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeleri, bir okuma programı çerçevesinde kaynağından öğretecek üç temel kitabın okunmasını öneriyoruz. İşçilerin, gençlerin, aydınların, politikacıların, askerlerin özenle okuması gereken bu kaynak, ülke sorunlarımızın bilimsel ve seviyeli tartışılmasına da yardımcı olacaktır:

O **Mihail Gorbaçov,** SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU
Eki: 1-26. Kongrelerin Kısa Tarihçesi

O **Vadim Zagladin,** ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK
SBKP 27. Kongre Sonuçları Üzerine

O **Boris Krasulin,** SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM
Eki: Mihail Gorbaçov'un «İnsan Uygarlığını Koruma Uğruna» başlıklı konuşması ile Varşova Antlaşması Üyesi Devletler Politik Danışma Komitesi'nin Toplantı Belgeleri.

Ş İ İ R L E R

DURUM
I

KIRMIŞLAR KANADINI KUŞUN
UÇUŞUR TÜYLERİ ALANLARDA AK-AK

Sokak lambaları yine sönük
Karanlık sarmış ortalığı amansız
Gecekondularda pusu kurmuş ölüm denen sürtük
Kan-revan içinde ortalık
Kusmuş kusacağını silahlar
Silip süpürüyor açlığı ölüm
Çığlıklar çok yakınlarda şimdi
Ölüm yalıyor suratlarını ölmeden ölenlerin
Yıkılıyor damlar başlarına bir mezar gibi
Yarınlara ANITLAR misali

ÖNCÜ

(Şairin «Yiğitleme» adıyla yayımlanacak kitabından)

TUTUKLU KİTAP

Tutuklu kitapla top oynar cellatlar,
Sahte aydınlıklar kirli...
Solgun güneş başı önünde parmaklıkların,
Yanmaya bir adım kala,
Şamar gibi kapatır tüm sayfalarını...
Ortaçağ zorbalarının suratlarına.

FERHAN ERCAN

(Şairin «Özgürlüğe Sağılır Yıldırımlar!..» adıyla yayımlanacak kitabından)

SAVAŞ VE SONRASI

Füzeler patlarsa koca evrende
Ölecek binlerce çocuğu düşün
Zira bütün dünya devletlerinde
Ölecek binlerce çocuğu düşün

Füzeler dünyayı dövüp dururken
Körpecik fidanlar yanıp dururken
Beşiğinde mışıl mışıl uyurken
Ölecek binlerce çocuğu düşün
......

Aşık NESİMİ
Aralık-1983

......
Sınıflar belirdi, toplum bölündü,
Birisi korundu, köşeyi döndü,
Diğeri kıyıldı, ocağı söndü,
Ye dedik yürüdük holding aşkına!..
......

Aşık MİHNETİ
Mayıs-1987

DİDAR ŞENSOY

......
Ana, baba olmuştu yar
İçeri dar, dışarı kar
Ellerinde çıkını var
Bu bayramlık, görün dedi.
......
Eller üsttü tabutu gül
Mezarında toprağı gül
Yangın yeri kırmızı gül
Çağ aydınlık, görün dedi...
......

NEBİ DADALOĞLU

süreç

- ☐ UZAY VE PSİKOLOJİ
  Yuri Gagarin/V.Lebedev 1470 TL
- ☐ TÜRKİYE VE REFORMLAR
  Eugéne Morel 1680 TL
- ☐ TÜRKİYE'DE KADIN
  Aytunç Altındal 2415 TL
- ☐ LATİN AMERİKA BAŞKALDIRIYOR
  Nur Dolay 1575 TL
- ☐ OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE İÇKİ VE TOPLUM
  Kemal Sülker 1575 TL
- ☐ BİR TARİH LABORATUARI-BALKANLAR
  William M. Sloane 2100 TL
- ☐ KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DEVRİNDE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN YÖNETİMİ
  Albert Howe Lybyer 2415 TL
- ☐ HZ. MUHAMMED VE İSLAM KÜLTÜRÜ
  Auguste Bebel 1890 TL
- ☐ HAŞHAŞ VE EMPERYALİZM
  Aytunç Altındal 2100 TL
- ☐ S.S.C.B. DIŞ İŞLERİ BAKANLIĞI
  STALİN, ROOSEVELT VE CHURCHILL'İN GİZLİ YAZIŞMALARINDA TÜRKİYE 1575 TL
- ☐ BARBARLIK KIYISI
  Norman Mailer 2100 TL
- ☐ OSMANLILARDA ŞİİR
  Dora d'Istria 1260 TL
- ☐ SİYASAL KÜLTÜR VE YÖNTEM
  Aytunç Altındal 1890 TL
- ☐ HUKUK
  Halit Çelenk 1050 TL
- ☐ LAİKLİK
  Aytunç Altındal 945 TL
- ☐ CUMHURİYET
  Toktamış Ateş 735 TL
- ☐ İKTİDAR
  Çetin Yetkin 630 TL
- ☐ ELEŞTİRİ
  Cengiz Gündoğdu 1260 TL
- ☐ ESTETİK
  Afşar Timuçin 945 TL
- ☐ SÖZLER
  Halil Cibran 1050 TL
- ☐ İHANET ŞİİRLERİ
  Aytunç Altındal 630 TL
- ☐ EY BENİM GÜZEL SEVDALIM
  Afşar Timuçin 630 TL
- ☐ SAKINCASIZ
  Uğur Mumcu 525 TL
- ☐ BUDİZM VE FELSEFE
  (Kollektif) 1050 TL
- ☐ İNSAN, BİR MAKİNA
  Julien Offray de la Mettrie 945 TL
- ☐ CANLI BAYRAKLAR
  Kerim Korcan 1260 TL
- ☐ LAL OLSUN, ÖLSÜN
  Metin Güven 525 TL
- ☐ ERMİŞ
  Halil Cibran 1155 TL
- ☐ YAZ MEKTUPLARI
  Melisa Gürpınar 630 TL
- ☐ ÖTELERDE
  Aytunç Altındal 630 TL
- ☐ BENİM ADIM MAYIS
  Buket Uzuner 1365 TL
- ☐ DOĞU BÜYÜSÜ 'ORIENTAL MAGIC'
  İdris Şah 2415 TL

- ☐ NİÇİN FEMİNİZM DEĞİL?
  Sibel Özbudun
- ☐ NİÇİN SENDİKA AĞALIĞI DEĞİL?
  Kemal Sülker
- ☐ NİÇİN YÖK DEĞİL?
  Toktamış Ateş
- ☐ NİÇİN EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET DEĞİL?
  Aytunç Altındal
- ☐ NİÇİN KİTLESİZ SPOR DEĞİL?
  Ergun Hiçyılmaz
- ☐ NİÇİN YAPISALCILIK DEĞİL?
  Afşar Timuçin
- ☐ NİÇİN ARABESK DEĞİL?
  Ertan Eğribel
- ☐ NİÇİN SİYONİZM DEĞİL?
  Erdinç Özköylü
- ☐ NİÇİN MASONLUK DEĞİL?
  İlhami Soysal
- ☐ NİÇİN VAROLUŞÇULUK DEĞİL?
  Afşar Timuçin
- ☐ NİÇİN UYUÇTURUCU DEĞİL?
  Tanzer Okur
- ☐ NİÇİN KADINSIZ ÇAĞDAŞLAŞMA DEĞİL?
  Zeynep Kılıçarslan 420 TL

Fiyatlara KDV dahildir.

SÜREÇ YAYINCILIK • Piyerloti Cad. 47-49 D.8 Çemberlitaş/İSTANBUL • Tel: 586 85 27

 Sorun Yayınları

Yeni Dizi:

☐ ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ **V.İ. Dobrenkov**	840
☐ İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU **Sırrı Öztürk**	840
☐ FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt **Tuncer Tuğcu**	840
☐ PARTİLEŞME SORUNU I Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik **Sırrı Öztürk**	945
☐ EĞİTİM ÜZERİNE **V. Suhomlinski**	1470
☐ EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM **Harry K. Wells**	1470
☐ PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar **Sırrı Öztürk**	1260
☐ ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK **Vadim Zagladin**	735
☐ ÇOCUK EĞİTİMİ **Anton Makarenko**	1260
☐ SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU **Mihail Gorbaçov**	1260
☐ SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM **Boris Krasulin**	1050

Mevcudu Olanlar:

☐ SENDİKALAR VE SOSYALİZM **Henri Krasucki**	525
☐ SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI **Henri Kra.ucki**	525
☐ İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar **Sırrı Öztürk**	4200
☐ OPORTÜNİZM YARGILANIYOR **Sırrı Öztürk**	1050
☐ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE **Georgi Dimitrov**	1260
☐ SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktrini-Sanatı-Stratejisi **S.S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu**	1890
☐ TÜRK-SOVYET HALKLARININ KARDEŞLİĞİ Türk-Sovyet İlişkilerinin Kısa Tarihçesi **Cevdet Alsan**	735
☐ KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYETİ ANAYASASI **Granma Dergisi Yazı Kurulu**	1680
☐ BİLİMSEL TEKNOLOJİK DEVRİM VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA **A. Shprit**	735
☐ TARİHİN MANTIĞI Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine **Viktor Neznanov** (Beraat etti)	525
☐ SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu? **Oleg İvanov**	420
☐ LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ **Clara Zetkin** (Beraat etti)	525
☐ SOSYALİZM VE HÜMANİZM **S.İ. Popov**	1470
☐ YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV **Nina Andonova**	945

Sorun Yayınları: Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K.1 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 527 45 38

KDV Dahil 800 Lira